

Årsredovisning

Folksam ömsesidig livförsäkring

2018

Folksam

Tre skäl att välja Folksamgruppen

1 Vi finns till för våra kunder

Folksamgruppen består av de två kundägda sak- och livkoncernerna med dotterbolag. I Folksamgruppen ingår huvudvarumärket Folksam och de två kompletterande varumärkena KPA Pension och Folksam LO Pension. I de två kundägda koncernerna går vinsten tillbaka till våra ägare, kunderna, i form av återbäring, premiesänkningar eller ännu bättre service, tjänster och erbjudanden.

2 Vi tar ansvar

Vår verksamhet, ömsesidighet och storlek medför ett ansvar. Som stor aktör och investerare har vi möjlighet att påverka, vara långsiktiga och bidra till en hållbar utveckling. Därför gör vi affärer som ökar tryggheten för våra kunder samtidigt som vi värnar om människa och miljö.

3 Vi är ekonomiskt starka

Vår ekonomiska styrka ger oss goda förutsättningar att utveckla attraktiva erbjudanden för våra kunder. Det har även bidragit till en god avkastning på våra kunders pensionssparande – bland de högsta i branschen.

Innehåll	Sid
Det här är Folksamgruppen	4
Våra affärsområden	6
Folksamgruppen 2018 i korthet	8
Finansiell utveckling 2018	9
Ett urval av våra investeringar 2018.....	10
Förvaltningsberättelse	12
Hållbarhet.....	24
Bolagsstyrningsrapport	27
Finansiella rapporter.....	41
Noter.....	53
Årsredovisningens undertecknande	154
Revisionsberättelse.....	155
Definitioner och begrepp.....	160
Bolagsbenämningar	162

Det här är Folksamgruppen

Vårt jobb är att ge trygghet i livets alla skeden. Hos oss kan kunden försäkra sig själv, sina nära och kära, sina ägodelar och spara till pensionen. Nästan varannan svensk är försäkrad hos Folksamgruppen. Över tre miljoner människor sparar långsiktigt till sin pension hos oss. Det gör Folksamgruppen till en ledande aktör inom försäkring och pensionssparande i Sverige.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vårt övergripande mål

Vi ska ha försäkrings- och pensionssparandebansrens mest nöjda kunder.

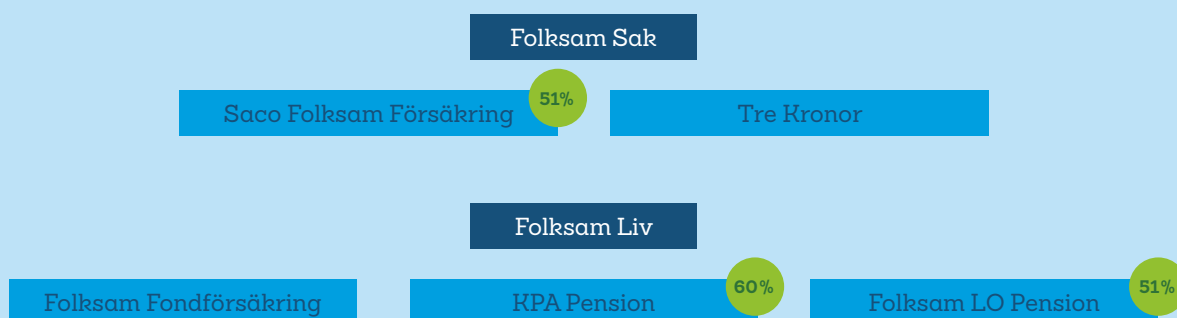
Vårt hållbarhetsarbete

Våra erbjudanden ska vara ledande inom hållbarhet.

Två koncerner, tre strategiska varumärken och åtta försäkringsbolag.

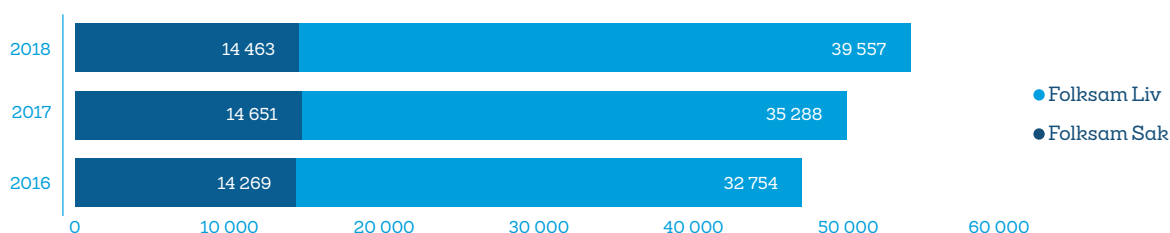
Folksamgruppen är idag Sveriges största aktör inom livförsäkring och tredje störst inom sakförsäkring. Det gör oss till en av de tio största institutionella investerarna på den svenska marknaden.

Folksamgruppens verksamhet bedrivs under de tre strategiska varumärkena Folksam, KPA Pension och Folksam LO Pension. Verksamheten omfattar de två moderföretagen Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv) och Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam Sak) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkringsaktiebolag, det till 60 procent ägda

varumärket KPA Pension med dotterbolag samt Folksam LO Fondförsäkring under varumärket Folksam LO Pension, som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB och KPA Pensionservice AB. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar försäkringsverksamhet i det helägda dotterföretaget Tre Kronor Försäkring AB (Tre Kronor), och 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB (Saco Folksam).

Premier, mkr

Översikt över vårt kunderbjudande

	Traditionell livförsäkring	Fondförsäkring	Personriskförsäkring	Sakförsäkring
Folksam Sak			•	•
Folksam Liv	•	•	•	
KPA Pension	•	•	•	
KPA Livförsäkring			•	
Folksam LO Pension		•		
Folksam Fondförsäkring*		•		
Tre Kronor**			•	•
Saco Folksam				•

* Utvärderas för eventuell införlivning med Folksam Liv

** Tillhandahåller försäkringar som säljs under annat varumärke

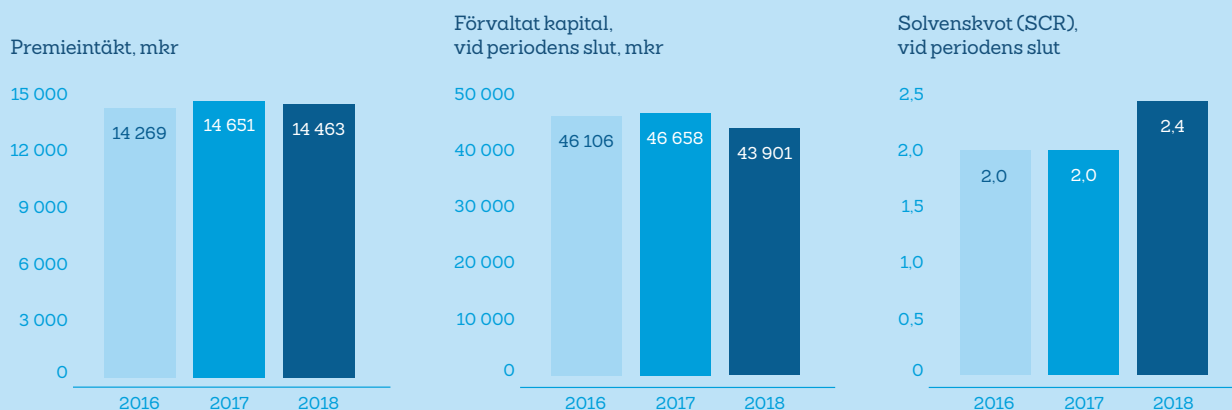
Våra affärsområden

Sak

Affärsområde Sak bedriver skadeförsäkringsverksamhet med huvudsaklig inriktning på den svenska hushållsmarknaden. Ao Sak erbjuder ett fullsortiment av försäkringar till hushåll och privatpersoner med bil- och boendeförsäkringar som bas, samt företagsförsäkringar inom särskilt utvalda områden. Verksamheten bedrivs under det strategiska varumärket Folksam.

Folksam

Folksam erbjuder ett fullsortiment av skadeförsäkringar till svenska hushåll och privatpersoner med bil- och boendeförsäkringar som bas.

	Personriskförsäkring	Sakförsäkring
Folksam Sak	•	•

Liv

Affärsområde Liv bedriver livförsäkringsverksamhet och erbjuder tjänstepensioner och långsiktigt sparande till privatpensioner direkt, eller via samarbeten, samt grupplivförsäkringar och andra typer av riskförsäkringar. Verksamheten bedrivs under tre strategiska varumärken, Folksam, KPA Pension och Folksam LO Pension.

Folksam

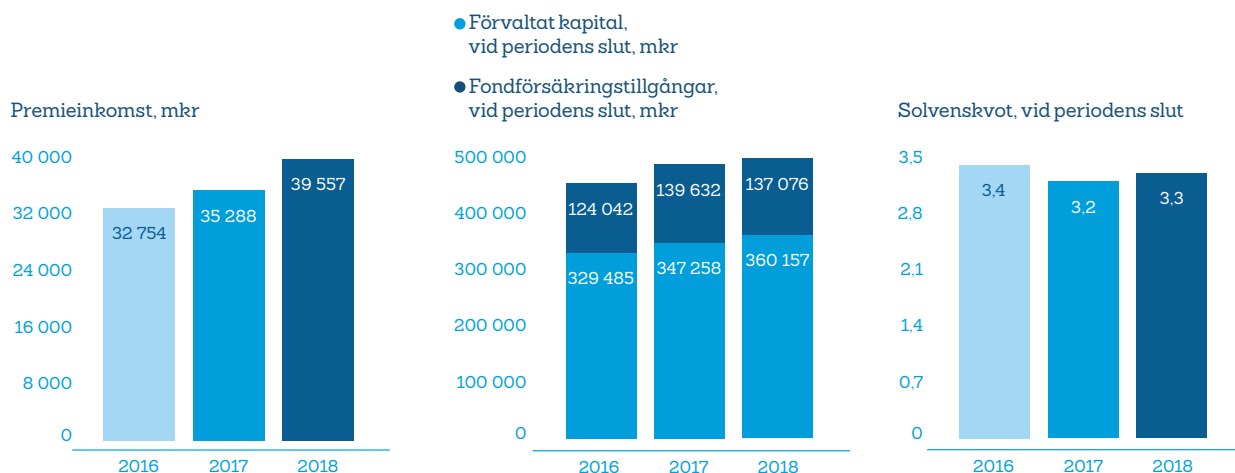
Folksam erbjuder tjänstepensioner och långsiktigt sparande till privatpensioner direkt, eller via samarbeten, samt grupplivförsäkringar och andra typer av riskförsäkringar.

KPA Pension är pensionsbolaget i kommunsektorn och förvaltar tjänstepensioner för anställda i kommun, regioner samt kommunala och kooperativa företag.

Folksam LO Pension erbjuder fondförsäkring för kollektivavtalade tjänstepensioner i huvudsak till anställda inom SAF-LO-området. Bolaget samägs av Folksam och LO.

	Traditionell livförsäkring	Fondförsäkring	Personriskförsäkring
Folksam Liv	●	●	●
KPA Pension	●	●	●
Folksam LO Pension		●	

Folksamgruppen 2018 i korthet

404
miljarder kronor

Så mycket förvaltade Folksamgruppen
åt sina kunder vid utgången av 2018.

25 gröna miljarder

I oktober nådde vi målet att äga minst
25 miljarder kronor i gröna obligationer och
befäste positionen som en globalt ledande aktör.
Gröna obligationer utgör sex procent av det
totala kapitalet som vi förvaltar.

17%

minskad klimatpåverkan från
resor med flyg och tåg, i enlighet
med målsättningen om att ha
netto-noll utsläpp 2030.

55%

av den högsta ledningen
är kvinnor.

270
miljoner kronor

Så mycket har sparats genom
att kundernas skadade bilar
repareras med begagnade
originaldelar och återanvänds.

Premiär för "Hitta vårdgivare utomlands"

Folksam lanserade den nya digitala tjänsten "Hitta vårdgivare utomlands" för att hjälpa våra kunder
att hitta kvalitetssäkrade läkarmottagningar samtidigt som kostnaderna för reseskador minskas.

Bidrag till de
globala målen

Folksamgruppen investerade cirka 2,8 miljarder
kronor i en obligation från Världsbanken som stödjer
utvecklingsprojekt i linje med FN:s globala mål.

Hållbara varumärken

KPA Pension toppade för sjunde året i rad listan
över pensionsbranschens mest hållbara varumärken
och Folksam placerar sig på en andraplats
i försäkringsbranschen i Sustainable
Brand Index stora undersökning.

Ny
sparandeprodukt

Folksam lanserade den nya produkten Privatpension.
Det är en traditionell försäkring som främst riktar sig mot
Folksam drygt en miljon kunder i åldrarna 25 till 55 år
som idag saknar sparande.

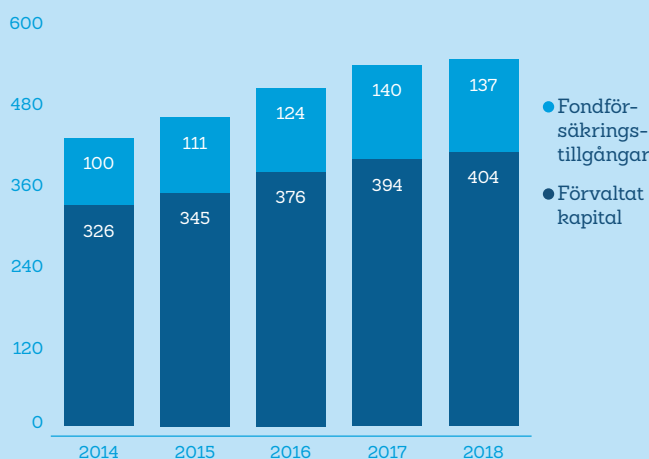
91%

av Folksam LO Pensions
kunder och potentiella kunder
tycker det är viktigt att
hållbarhet är en naturlig del
av investeringsprocessen.

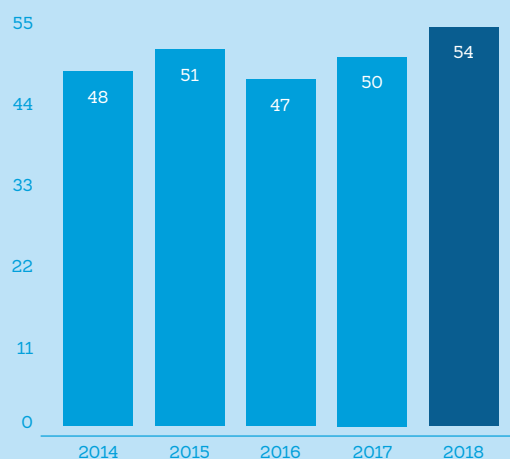
Finansiell utveckling 2018

Folksamgruppen expanderade premievolymen med åtta procent under 2018 främst drivet av tillväxten inom kollektivavtalade tjänstepensioner. Inom sakförsäkring var intäkterna i nivå med föregående år. Marknadsandelarna var överlag stabila liksom kundnöjdhetsindex jämfört med föregående år.

Totalt förvaltad kapital och fondförsäkringstillgångar, mdkr

Total premievoly, mdkr

Nyckeltal

Folksamgruppen	2018	2017	2016
Folksam kundindex (FKI) %	75 ¹	78	79
Premier, mkr ²	54 020	49 939	47 023
Förvaltad kapital, mkr ^{3,4}	404 059	394 125	375 794
Fondförsäkringstillgångar, mkr ^{3,4,5}	137 076	139 632	124 042
Antal heltidstjänster ⁶	3 771	3 716	3 731

¹ Ny mätmetod som medför lägre numerärt värde. Utfallet för 2018 är likvärdigt med utfallet för 2017. I det nya FKI-mätetalet ingår inte partner och företag, utan bara privat- och individmarknad.

² Premier omfattar premieintäkt i sakförsäkring, premieinkomst i livförsäkring samt inbetalningar från sparare i fondförsäkring i de försäkringsbolag som ingår i Folksamgruppen.

³ Avser vid periodens slut.

⁴ Tillgångar enligt totalavkastningstabell med avdrag för bolagsstrategiska innehav, vilket i huvudsak avser värdet av dotterföretag.

⁵ Placeringstillgångar för vilka försäkringstagarna bär risken.

⁶ Baseras på betald tid under perioden.

Ett urval av våra investeringar under 2018

Vår förvaltning av kundernas pengar ska främja långsiktig trygghet utifrån avkastning och hållbar utveckling. För att nå god risk-spridning fördelar vi våra investeringar på olika tillgångsslag och marknader.

12 februari

Folksamgruppen köpte obligationer från Världsbanken för motsvarande 2,8 miljarder kronor

Genom förvärvet vill Folksamgruppen lyfta fram FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling och särskilt rikta fokus mot fyra av dessa, Hälsa och välbefinnande (mål nr 3), Jämställdhet (mål nr 5), Hållbar konsumtion och produktion (mål nr 12) samt Bekämpa klimatförändringen (mål nr 13). Investeringen är Folksamgruppens tredje i samma storlek med ett Världsbanksorgan som låntagare.

19 april

Folksamgruppen gjorde sitt största köp av gröna obligationer – investerade 3 miljarder kronor i Europeiska investeringsbanken

Folksamgruppen köpte gröna obligationer som Europeiska investeringsbanken gav ut. Det var Folksamgruppens enskilt största förvärv i gröna obligationer.

2 maj

Folksamgruppen och Aberdeen Standard Investment lanserade ny fastighetsfond

Folksamgruppen och Aberdeen Standard Investments lanserade AIPP Folksam Europe II, en fond-i-fond som investerar i fastigheter och som bara är öppen för bolag inom Folksamgruppen. Avsikten är att investera 300 miljoner Euro på den europeiska fastighetsmarknaden under de kommande tre till fyra åren, med ett initialt belopp om 100 miljoner Euro. Affären bidrar till både ökad riskspridning och högre förväntad avkastning i investeringsportföljerna.

3 juli

Folksamgruppen investerade i infrastrukturfond

Folksamgruppen beslutade att investera motsvarande drygt 1,2 miljarder kronor i infrastrukturfonden, Macquarie Super Core Infrastructure Fund (MSCIF). Macquarie är världens ledande privata aktör inom infrastrukturinvesteringar. Genom Macquarie får Folksamgruppen tillgång till världsledande kompetens på infrastrukturområdet. Investeringen präglas av låg risk och goda kassaflöden.

4 oktober

KPA Pension och Folksam köpte obligation från Stockholms stad för två miljarder kronor

KPA Pension och Folksam, investerade två miljarder kronor i en obligation för att bidra till byggandet av ett hållbart Stockholm. Genom förvärvet vill Folksamgruppen uppmärksamma betydelsen av att planera och bygga städer och samhällen som är inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Samtidigt bidrar affären till målsättningen att ge kunderna en god riskjusterad avkastning.

21 december

Folksam och KPA Pension investerade ytterligare 750 miljoner kronor i Volvo Cars

Folksamgruppen förvärvade ytterligare preferensaktier i Volvo Cars till ett nominellt belopp om 750 miljoner kronor. Därmed har Folksamgruppen investerat totalt 1 750 miljoner kronor i preferensaktier utgivna av Volvo Cars. Investeringen ger våra sparkunder en bra riskjusterad avkastning i ett bolag med stark anknytning till Sverige. Volvo Cars är lönsamt, har en tydlig tillväxtplan och höga ambitioner när det gäller elektrifieringsstrategier och självkörande bilar.

26 oktober

Folksamgruppen förvärvade två Stockholms-fastigheter och avyttrade KF-huset

Folksamgruppen förvärvade två kontorsfastigheter i Stockholms innerstad och sålde samtidigt KF-huset vid Slussen i Stockholm. Transaktionen innebar därmed en nettoinvestering om 645 miljoner kronor. Affären innebar minskad projektrisk i fastighetsportföljen samtidigt som exponeringen mot attraktiva förvaltningsfastigheter i fina lägen i Stockholms innerstad ökar.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv) med organisationsnummer 502006-1585 avger härmed årsredovisning för 2018, företagets 103:e verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

Folksam Liv är moderföretag i Folksam Liv-koncernen. Koncernen omfattar bland annat det helägda försäkringsdotterföretaget Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring) och det helägda dotterföretaget Folksam Service AB. I koncernen ingår även de delägda och ej vinstutdelande försäkringsföretagen KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring) och KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring). De företagen är verksamma under varumärket KPA Pension där försäkringsholdingföretaget KPA AB är moderföretag och är delägt av Folksam Liv. KPA Pension omfattar även KPA Pensionservice AB. Ett annat delägt försäkringsföretag är Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) under varumärket Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkring).

Innehav i företag som är verksamma i andra branscher såsom fastigheter och energi framgår av not 18 Aktier i koncernföretag, not 19 Aktier i intresseföretag, not 20 Moderföretagets andelar i intresseföretag.

Folksam Liv är ett ömsesidigt och därmed kundägt företag. Istället för att dela ut vinsten till aktieägare går den tillbaka till kunderna.

Samverkan inom Folksam sker bland annat inom distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna. Detaljerad redovisning av samtliga dotterföretag och intresseföretag finns i noterna 18–19. Not 51, "Upplysningar om närstående", redovisar även företagen och deras relationer.

Verksamhet

Folksam Liv bedriver liv- och skadeförsäkringsverksamhet med inriktning på den svenska marknaden. Företaget erbjuder tjänstepension och långsiktigt sparande till privatpersoner direkt eller via samarbeten samt gruppförsäkring och annan personriskförsäkring.

KPA-företagen bedriver verksamheten under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med etisk inriktning. KPA Pension är marknadsledande inom pensionsområdet i kommun- och regionsektorn och kunderna är både arbetsgivare och anställda.

Folksam Liv och KPA Pension erbjuder bland annat traditionell livförsäkring till kunderna. Traditionell livförsäkring lämpar sig för långsiktigt pensionssparande och innebär att kunden ger Folksam förtroendet att förvalta kapitalet. Folksams kapitalförvaltning investerar kapitalet ansvarsfullt i en väl sammansatt portfölj bestående av räntebärande papper, aktier, fastigheter och specialplaceringar.

Folksam LO Fondförsäkring är inriktat mot kollektivavtalade tjänstepensioner och omfattar i huvudsak administration och förvaltning av pensionsmedel som avsätts enligt pensionsöverenskommelsen mellan SAF och LO.

Eftersom Folksam Liv är kundägt går allt överskott tillbaka till kunderna. Överskottet fördelas löpande till kunder med traditionell försäkring genom återbäringsräntan, men det fördelade överskottet är dock inte garanterat. Överskottshanteringen innebär att Folksam Liv inte fördelar allt överskott till kunderna utan behåller en buffert (kollektiv konsolidering) i syfte att jämna ut svängningarna på de finansiella marknaderna och för att kunna ge kunderna en stabil återbäringsränta över tid. KPA Pensions kunder tar istället del av överskott genom en avkastningsränta vilket innebär att allt över- och underskott fördelas löpande till kunderna. Traditionell livförsäkring har en trygg garanti i botten som byggs upp av varje inbetalning (premie).

Folksam erbjuder även sparande i fondförsäkring inom Folksam Liv, Folksam Fondförsäkring, KPA Pensionsförsäkring och Folksam LO Fondförsäkring. Fondförsäkring innebär att kunden själv bestämmer risknivån på sitt sparande genom att välja vilka fonder kapitalet ska investeras i.

Väsentliga händelser under året

Återbäringsräntan och överskottsmedel

Folksam Liv höjde från och med den 1 september 2018 återbäringsräntan för övrig livförsäkringsverksamhet från 5,0 till 6,0 procent, före skatt och avgifter. Återbäringsräntan för tjänstepension uppgick även till 6,0 procent.

Den 1 december 2018 sänkte Folksam Liv återbäringsräntan till 4,0 procent, både för övrig livförsäkring och tjänstepension. Sänkningen av återbäringsräntan är en anpassning till de finansiella marknadernas utveckling, vilket påverkar pensionsportföljernas värde. Ändringen ligger i linje med Folksams konsolideringspolicy. Återbäringsräntan är före skatt och avgifter.

Organisation och koncernstruktur

En förändring av de båda affärsområdena Privat respektive Kollektivavtal och partner genomfördes den 1 april 2018. De nya affärsområdena omfattar liv- respektive sakaffär och benämns Affärsområde Folksam Liv respektive Affärsområde Folksam Sak. Anna-Karin Laurell utsågs till chef för Affärsområde Liv och Elisabeth Sasse till chef för Affärsområde Sak. Affärsområdescheferna får även ägaransvar för de dotterföretag som tillhör Folksam Liv respektive Folksam Sak.

I augusti 2018 offentliggjorde regeringen att de utsett Folksams tidigare produktdirektör Daniel Barr till ny generaldirektör för Pensionsmyndigheten. Daniel Barr lämnade sin befattning i mitten på oktober 2018. I samband med detta beslutades även att integrera produktorganisationen fullt ut i Folksams affärsorganisation, det vill säga affärsområde Liv och Sak samt Ekonomi och Finans.

Finansinspektionen gav sitt tillstånd att verkställa avtal om överlåtelse av försäkringsbestånd från Förenade Liv Gruppfförsäkring AB till Folksam Sak och Folksam Liv. Överlåtelsen verkställdes per den 1 juni 2018.

Kapitalförvaltning

Folksam Liv investerade tillsammans med Folksam Sak och KPA Pensionsförsäkring i obligationer som Världsbanken (IBRD) gav ut till ett värde av 350 miljoner amerikanska dollar eller cirka 2 700 miljoner kronor. Investeringen gjordes i februari 2018 och Folksam Livs investering uppgick till drygt 1 200 miljoner kronor.

Folksam Liv investerade tillsammans med Folksam Sak och KPA Pensionsförsäkring drygt tre miljarder kronor (400 miljoner amerikanska dollar) genom köp av gröna obligationer som Europeiska investeringsbanken gav ut. Folksam Livs andel i investeringen var drygt 1 500 miljoner kronor.

Genom en ytterligare investering på 600 miljoner kronor, ovanpå en tidigare investering om 2 500 miljoner kronor, i en grön obligation, som Världsbanken gav ut, uppnådde Folksamgruppen målet att före utgången av 2018 äga mer än 25 miljarder kronor i gröna obligationer. Transaktionen genomfördes i oktober 2018 och Folksam Livs andel uppgick till knappt 400 miljoner kronor, ovanpå en tidigare investering om cirka 1 100 miljoner kronor.

Tillsammans med Folksam Sak och KPA Pensionsförsäkring investerade Folksamgruppen 2 miljarder kronor i en obligation för att bidra till byggandet av ett hållbart Stockholm. Folksam Livs andel uppgick till 900 miljoner kronor.

Folksam Liv, Folksam Sak och KPA Pensionsförsäkring investerade i slutet på året ytterligare i Volvo Cars genom förvärv av preferensaktier till ett nominellt belopp om 750 miljoner kronor. Förvärvet skedde i samband med att Första AP-fonden sålde sitt innehav. Därmed har Folksamgruppen investerat cirka 1 760 miljoner kronor i preferensaktier utgivna av Volvo Cars. Folksamgruppens investering fördelade sig enligt följande: Folksam Liv 375 miljoner kronor, Folksam Sak 75 miljoner kronor och KPA Pensionsförsäkring 300 miljoner kronor.

Erbjudandet

Folksam Liv lanserade under året den nya produkten Privatpension vilket är en traditionell försäkring som riktar sig främst mot Folksams drygt en miljon kunder i åldrarna 25 till 55 år som idag saknar pensionssparande.

KPA Pensionsförsäkring sänkte från och med den 1 januari 2018 avgifterna med 25 procent för den premiebestämda traditionella försäkringen för tjänstepensionsavtalen AKAP-KL och RAP-KL för förvaltning av kommun- och regionsanställdas tjänstepensioner. De rörliga avgifterna sänks från 0,15 till 0,11 procent, medan den fasta avgiften på 48 kronor kvarstår. Sedan 2001 har avgifterna sänkts med över 70 procent.

KPA Pensionsförsäkring anpassade från och med den 29 mars 2018 den garanterade räntenivån för premiebestämd traditionell försäkring från 0,75 procent till 0,50 procent före skatt och avgifter. Garantin beräknas på 85 procent på det belopp som betalas in.

KPA Pension toppar för sjunde året i rad listan över pensionsbranschens mest hållbara varumärken och Folksam placerar sig på en andraplats i försäkringsbranschen i Sustainable Brand Index stora undersökning.

Regelverk

EU:s dataskyddsförordning (GDPR) ersatte den 25 maj 2018 Personuppgiftslagen (PUL). GDPR ökar fokus på varje individs rättigheter och ägarskap över sina personuppgifter. Folksamgruppen har ställt om verksamheter som hanterar personuppgifter.

Lagen om försäkringsdistribution, IDD, trädde i kraft den 1 oktober 2018. Lagen innehåller åtgärder för att öka skyddet för kunder och skapa mer likartade konkurrensvillkor på marknaden. De svenska reglerna går på vissa områden längre än EU-reglernas minimikrav. Affärsmodeller, avtal, dokumentations- och informationsmaterial, utbildning samt ersättningar till anställda påverkas. De ytterligare bestämmelserna i lagen som avser distribution av tjänstepensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet börjar tillämpas den 1 oktober 2019.

Ekonomisk översikt

Under 2018 betalade kunderna in 39,6 (35,3) miljarder kronor i premier inom liv- och fondförsäkring till Folksam Liv med dotterföretag. Folksam är därmed fortsatt störst på marknaden. Mätt i totala premier, gamla och nya, för konkurrensutsatt livförsäkringsmarknad enligt Svensk Försäkrings statistik var marknadsandelen oförändrad och uppgick till 14,5 (14,5) procent för 2018. Marknadsandelen på nytecknad affär ökade och uppgick till 13,1 (10,5) procent.

Koncernen

Folksam Liv-koncernen består av helägda dotterföretagen Folksam Fondförsäkring och Folksam Service AB som konsolideras fullt ut i resultat- och balansräkningen. I koncernen ingår även företagen KPA AB med tillhörande dotterföretag samt Folksam LO Fondförsäkring, dessa konsolideras som intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i Folksam Liv-koncernen då bestämmande inflytande enligt IFRS 10 inte bedöms föreligga. Se även avsnittet Ägarförhållanden och koncernstruktur.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, hänförligt till företag som konsolideras, uppgick till 2 529 (6 160) miljoner kronor.

Premieinkomsten och premieintäkten sammanlagt i den konsoliderade koncernen uppgick till 11 606 (10 344) miljoner kronor. Ökningen kom primärt från sparandeprodukterna individuell tjänstepension och privat pensionssparande som ökade på grund av en högre försäljning inom förmedlad kanal. Kapitalavkastningen var lägre i år och uppgick till 2 213 (6 610) miljoner kronor och var den största förklaringen till att resultatet var lägre än föregående år. Försäkringssättningarna var i nivå med föregående år och uppgick till 6 857 (6 504) miljoner kronor. Förändring av livförsäkringsavsättningarna uppgick till -3 292 (-2 478) miljoner kronor. Ett positivt kassaflöde bidrog till ökade avsättningar samtidigt som räntekurvan minskade och ledde till ökad avsättning jämfört med föregående år. Utfall för driftskostnaderna var 1 701 (1 634) miljoner kronor. Det högre utfallet berodde på ökade kostnader för anskaffning på grund av en högre försäljning inom förmedlad kanal samt en högre kostnad för utveckling.

Placeringstillgångarna ökade till 180 769 (176 703) miljoner kronor och fondförsäkringstillgångar minskade till 40 050 (43 324) miljoner kronor.

Moderföretaget

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 2 062 (5 706) miljoner kronor. Det lägre resultatet var främst hänförligt till en lägre kapitalavkastning under året.

Premieinkomst och premieintäkt

Premieinkomsten och premieintäkten uppgick sammanlagt till 11 584 (10 323) miljoner kronor. Ökningen under året kom primärt från sparande inom individuell tjänstepension och privat pensionssparande som ökade genom en högre försäljning inom förmedlad kanal.

Försäkringssättningar

Försäkringssättningarna efter avgiven återförsäkring i moderföretaget uppgick till 6 822 (6 479) miljoner kronor. Ökningen finns inom riskprodukterna. För spar-försäkringarna är utbetalningarna jämna och försäkringssättningarna är på samma nivå som föregående år.

Livförsäkringsavsättningar

Förändring av livförsäkringsavsättningarna i moderföretaget ökade och uppgick till -3 291 (-2 569) miljoner kronor. Ett positivt kassaflöde både inom kollektivavtalad tjänstepension, individuell tjänstepension och individuell sparförsäkring bidrog till ökade avsättningar. Räntekurvan minskade under perioden vilket även gav en ökning av de försäkringstekniska avsättningarna. Räntekurvan minskade mer i år än föregående år och hade därmed en större effekt på avsättningarna.

Driftskostnader

Driftskostnaderna i moderföretaget ökade och uppgick till -1 175 (-1 047) miljoner kronor. Anskaffningskostnaderna ökade vilket främst berodde på en ökad försäljning inom förmedlad kanal. Även kostnad för utveckling var högre under 2018 jämfört med föregående år. Kostnaden för utvecklingen bestod till stor del av anpassning och förvaltning av nya regelverk och systemflyttningar. Förvaltningskostnadsprocenten för sparandeverksamheten i moderföretaget uppgick till 0,5 (0,5) procent.

Kapitalförvaltning och avkastning

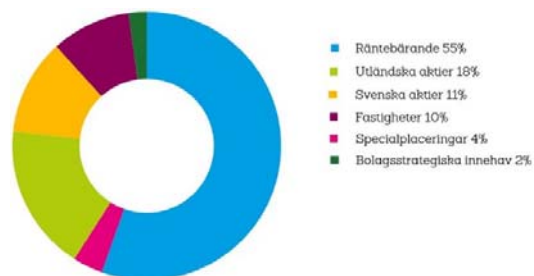
Folksam Livs investeringar sprids på flera olika tillgångsslag och marknader i syfte att uppnå en god riskspridning och en bra avkastning. Investeringar görs i räntebärande värdepapper, aktier, fastigheter och specialplaceringar (onoterade tillgångar). Dessutom finns bolagsstrategiska innehav, främst dotterföretag. Alla tillgångar förvaltas utifrån ett ansvarsfullt perspektiv med såväl etisk som miljömässig hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Året inleddes med fortsatt positiva konjunktursignaler och förväntningar om fortsatt svagt stigande inflation, både i Sverige, Europa och USA, vilket ledde till stigande räntor.

Senare under vintern noterades fortsatt stark utveckling i USA, men i Europa och Sverige ville inflationen inte riktigt ta fart upp mot ECBs och Riksbankens mål och de svenska räntorna inledde en längre period av sjunkande räntor, som höll i sig året ut. Annars har året dominerats av rubriker om handelskonflikten mellan Kina och USA, budgetproblem i Italien och på höstkanten uppgifter om att den långa svenska konjunkturuppgången var på väg att toppa. Därtill kom problemen kring den svenska regeringsbildningen - och inte minst Brexit. Årets börsutveckling kan i sin helhet betecknas som volatil. Efter börsuppgångar fram till och med sommaren förbyttes detta under hösten till relativt kraftiga nedgångar. Detta resulterade i att världens börser generellt slutade på lägre nivåer än vid årets ingång. Den svenska kommersiella fastighetsmarknaden var stark under år 2018. Detta var främst drivet av låga räntor, en stark efterfrågan på fastigheter, en god tillgång på finansiering och stigande kontors- och butikshyror.

Företagets förvaldade kapital uppgick vid utgången av 2018 till 187 486 (184 162) miljoner kronor. Av detta utgjorde cirka 55 (54) procent räntebärande värdepapper utgivna av stater, kommuner och bostadsinstitut, eller motsvarande. Totalt uppgick räntebärande placeringar till 103 944 (99 411) miljoner kronor vid utgången av året och durationen i den räntebärande portföljen var under året cirka 5 (5) år. Aktieportföljen, bestående av noterade svenska och utländska aktier, stod för cirka 30 (32) procent av det förvaldade kapitalet och uppgick vid utgången av året till 54 796 (58 687) miljoner kronor. Folksam Liv äger också en större post aktier i Swedbank. Värdet på Swedbank-innehavet var vid årsskiftet cirka 8,9 (8,8) miljarder kronor. Fastigheter stod för 10 (9) procent av kapitalet och uppgick till 17 923 (16 112) miljoner kronor. Värdet på

specialplaceringarna, bland annat onoterade aktier, var vid årsskiftet 6 750 (5 346) miljoner kronor vilket motsvarade 4 (3) procent av det förvaldade kapitalet. Bolagsstrategiska innehav består av dotterföretag. Innehaven uppgick per årsskiftet till 4 073 (4 606) miljoner kronor vilket utgjorde cirka 2 (3) procent. Valutaexponeringen var vid ingången av året cirka 16 procent men sänktes mot slutet av året till cirka 14 (16) procent.

Totalavkastningen för år 2018 på företagets tillgångar blev 1,5 (4,2) procent, motsvarande 2 670 (7 528) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är företagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Mot bakgrund av vald tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en mycket god avkastning för fastigheter i kombination med en svagt negativ utveckling för aktier och endast svagt sjunkande räntor. Avkastningen för fastigheter blev 10,7 (13,8) procent, för aktier -0,8 (7,4) procent och för räntebärande tillgångar 0,4 (0,9) procent. Specialplaceringarna gav ett starkt bidrag till totalavkastningen genom en avkastning på 20,9 (5,6) procent.

Totalavkastningstabell, moderföretaget

Mkr	Ingående marknads- värde 2018-01-01	Utgående marknads- värde 2018-12-31	Total- avkastning 2018	Total- avkastning 2018 %	Total- avkastning 2017 %	Total- avkastning 2016 %	Total- avkastning 2015 %	Total- avkastning 2014 %
Räntebärande placeringar	99 411	103 944	430	0,4	0,9	3,1	0,9	7,5
Aktier	58 687	54 796	-10	-0,8	7,4	15,1	4,5	20,7
Specialplaceringar	5 346	6 750	1 091	20,9	5,6	9,9	7,1	15,3
Fastigheter	16 112	17 923	1 743	10,7	13,8	21,9	16,1	9,3
Bolagsstrategiska innehav	4 606	4 073	-583	-12,5	8,4	7,4	19,2	-8,4
Summa	184 162	187 486	2 670	1,5	4,2	8,4	3,7	12,0

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 53 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Solvensgrad

Solvensgraden i moderföretaget minskade från 165 procent till 163 procent sedan förra årsskiftet. Solvensgraden beskriver hur väl ett livförsäkringsföretag lever upp till de garanterade åtagandena gentemot kunderna. Folksam Livs starka solvens är en förutsättning för att kunna ge en bra framtida avkastning på förvaltad kapital.

Kollektiv konsolidering

Den kollektiva konsolideringen uppgick vid årets slut för premiebestämda försäkringar till 113 (119) procent och för förmånsbestämda försäkringar till 174 (178) procent. Den kollektiva konsolideringen beskriver förhållandet mellan företagets tillgångar och hur mycket som fördelats till kunderna. Fördelningen omfattar både garanterade och inte garanterade åtaganden.

Återbäring

Återbäring till kunderna tas från de överskott som uppstår inom bolaget och som inte krävs för att hålla nödvändigt riskkapital i bolaget. Återbäring kan ges i form av till exempel premierabatter, tilläggsbelopp eller värdesäkring.

Inom premiebestämd sparförsäkring allokeras överskottet till försäkringarna men är en del av konsolideringskapitalet tills de betalas ut som tilläggsbelopp. De preliminärt allokerade beloppen påverkar inte årets resultat- och balansräkning. Vid utbetalning påverkas balansräkningen genom motsvarande minskning av konsolideringskapitalet. Under 2018 betalades 2,2 (2,1) miljarder kronor ut som tilläggsbelopp.

Premierabatten för kollektivavtalade förmånsbestämda tjänstepensioner var 50 procent under hela 2018. De förmånsbestämda pensionerna värdesäkrades fortsatt 2018 i enlighet med KPI-förändringen.

För riskförsäkring kan överskott tilldelas genom avsättning till fond för återbäring och rabatter. Efter beslut av styrelsen kan utbetalning göras i form av premierabatter eller kontantutbetalningar. Förändringar i fond för tilldelad återbäring påverkar resultat- och balansräkning. Under 2018 avsattes 340 (647) miljoner kronor för riskförsäkringar samtidigt som 450 (286) betalades ut.

Egen risk- och solvensbedömning

Moderföretaget och försäkringsföretagen i Folksam Liv-gruppen har under 2018 genomfört en egen risk- och solvensbedömning (ORSA) för den treåriga affärsplaneringsperioden 2019 till 2021. Det övergripande syftet med denna risk- och solvensbedömning är att bedöma det egna solvensbehovet samt att säkerställa att Folksam Liv-gruppen och de däri ingående försäkringsföretagen är tillräckligt kapitaliserade för att genomföra sina affärsplaner. Bedömningen av moderföretagets eget solvensbehov har för affärsplaneringsperioden gjorts i termer av såväl absoluta belopp som i relation till kapitalbasen (ICR-kvot). I tillägg till detta utvärderas regulatoriska kvotmått (SCR-kvot för övrig livförsäkringsverksamhet och trafikljuskvot för tjänstepensionsverksamheten). För den blandade verksamheten utvärderas även riskkvoten (definierat som kapitalbasen för moderföretaget i förhållande till en sammanläggning av det regulatoriska kapitalkravet (SCR) för övrig livförsäkringsverksamhet och trafikljuskvot för tjänstepensionsverksamhet), som ska befinna sig inom styrelsens formulerade kapitalmålsintervall.

Trafikljuskvoten i tjänstepensionsverksamheten förväntas minska något men vara fortsatt hög under affärsplaneringsperioden. Minskningen beror främst på en relativt sett större ökning av kapitalkraven jämfört med kapitalbasens utveckling. För kapitalbasen finns det två motverkande krafter som har betydelse: inflöde av premier och en uppgående aktiemarknad bidrar positivt medan överskottsutbetalningar bidrar negativt. För övrig livförsäkringsverksamhet utvecklas SCR-kvoten negativt under affärsplaneringsperioden, till följd bland annat av att utfasningen av övergångsregeln ökar kapitalkravet för aktier samt att den positiva avkastningen på aktier, fastigheter och andra risktillgångar successivt ökar kapitalkravet. Detta stärker visserligen kapitalbasen men utbetalning av överskott leder till att kapitalbasen minskar.

Då moderföretaget är ömsesidigt och därmed har begränsade möjligheter att förstärka kapitaliseringen med externa medel är det av yttersta vikt att moderföretaget har en mycket god finansiell ställning samt undviker att hamna i situationer där det tvingas begränsa risktagandet. Den egna risk- och solvensbedömningen visar att moderföretaget och alla i gruppen ingående försäkringsföretag är tillräckligt kapitaliserade för att genomföra sina affärsplaner.

Medarbetare

Inom Folksam tillämpas tillikaanställning vilket innebär att medarbetarna är anställda i flera företag inom gruppen. Folksam har cirka 4 000 medarbetare på flera orter i Sverige. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i kompetensförsörjningen för samtliga företag inom Folksam. Folksam ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. Rekryteringstakten är fortsatt hög och under 2018 externrekryterades 673 (540) personer. 2018 års medarbetarundersökning visade generellt goda resultat. Totalindex slutade på 76 (74) procent positiva svar i genomsnitt och 83 (81) procent svarade att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i Folksam framöver. Folksam ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet samt legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. Som ett led i detta införde Folksam under 2018 nytt arbetssätt och digitalt stöd för en sammanhållen och effektiv kompetensförsörjning. Folksam Talent management.

Under året har Folksam förstärkt stödet till chefer för att göra tydligare riskbedömningar av arbetsmiljörisker samt skapat tydligare rutiner och stöd för dokumentation av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Dessutom infördes att samtliga medarbetare ska ha mål och aktiviteter i sin individuella målplan som särskilt ska stödja minskade sjuktal och ökat välmående. Folksams sjuktal för helåret 2018 uppgick till 5,3 procent, vilket är i nivå med föregående års utfall på 5,4 procent (rullande 12 månader).

Kompetensutveckling

Under 2018 trädde lagen om försäkringsdistribution (IDD) i kraft. Lagen ställer bland annat krav på kunskap, kompetens och godandel hos försäkringsdistributörer. Folksam välkomnar regleringar som stärker konsumentskyddet. Folksam arbetar löpande med kompetensutveckling för att säkerställa regulatoriska kunskaps- och kompetenskrav. För att leva upp till det nya regelverket har Folksam fortsatt att utveckla de interna produktutbildningarna. Medarbetare och chefer som berörs av IDD har genomgått såväl externa certifieringar som interna utbildningar med kunskapstester för att säkerställa gällande krav. Dataskyddsförordningen (GDPR) trädde i kraft under 2018 och samtliga medarbetare har genomfört utbildning på relevant nivå utifrån yrkesroll och ansvarsområde.

För att ha försäkrings- och pensionssparandebansens mest nöjda kunder behöver Folksam chefer och ledare som, genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt, tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. Folksams medarbetare ska bidra till en kultur där gemensamt ansvar tas för kontinuerlig utveckling, samarbete och lärande. Folksam arbetar löpande med kompetensutveckling för att säkerställa regulatoriska kunskaps- och kompetenskrav. Under 2018 har bland annat ledarutvecklingserbjudandet kompletteras med ett program för nya ledare i Folksam. Inom kollektivavtalad och individuell tjänstepension har ett antal läranden tagits fram och implementerats.

Löner, ersättningar och övriga villkor

Folksam är genom medlemskapet i arbetsgivarförbundet KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt Folksams lönepolitik ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med kundernas förväntningar. Folksam har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande, därför utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksams gemensamma belöningsprogram. Vad gäller jämförbara löner inom Folksam låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på 6 (8) procent för 2018. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på 0 (1) procent.

Folksam har ett belöningsprogram för medarbetare som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom koncernledningen, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision Folksam Sak respektive Folksam Liv. Utfall från belöningsprogrammet betalas inte ut som kontant ersättning utan avsätts i en pensionsförsäkring. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor upp till maximalt 20 000 kronor per medarbetare, beroende på grad av målpåfyllelse.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 52.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar företagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Därför är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av Folksam Livs samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 2.

Framtida utveckling

Förändringar i den finansiella marknaden, digitalisering, hållbarhet och genomgripande regelverksförändringar påverkar framtida utveckling i Folksam Liv med dotterföretag. Omvärlden förändras i allt snabbare takt och med den förändras även Folksam Liv. Folksam Liv påverkas i stor utsträckning av de beslut kring regelverk som fattas inom EU och nationellt, rörande tjänstepensioner, pensionssystemet samt frågor som rör hållbarhet och klimat.

Kapitalmarknaden

En rädsla för att den globala konjunkturuppgången är över för den här gången i kombination med minskad penningpolitisk stimulans från centralbankerna samt en större geopolitisk oro i världen har fått de globala börserna att vända ner under året. Den höga volatiliteten på finansmarknaderna ser ut att hålla i sig även en bit in i nästa år i väntan på att en tydligare bild av marknadssituationen framträder. Även om tillväxtutsikterna har justerats ner under året ser den globala tillväxten ut att kunna bli relativt stark under kommande år även om samma goda avkastning som varit under de senaste åren sannolikt inte kommer nås. För att bibehålla Folksam Livs goda förutsättningar att leverera på sina åtaganden till kunderna fortsätter strategin att diversifiera portföljens sammansättning av tillgångar.

Digitalisering

Digitalisering och automatisering påverkar försäkrings- och pensionssparande på många sätt. Behov av nya sätt att kommunicera med kunderna, nya försäkringsbehov och affärsmodeller samt hantering av konkurrenter är några exempel. På livförsäkringsmarknaden, blir det allt tydligare att kampen om kunden och kundgränssnittet hårdnar. Därför fortsätter kunderbudandet att vässas, liksom förmågan att möta kunderna. Genom implementering av standardsystem ökar effektiviteten successivt. Här utgör den så kallade Inca-plattformen grunden inför framtiden. Företaget fortsätter även att implementera robotlösningar för att möjliggöra automatisering av monotona och repetitiva arbetsuppgifter i syfte att frigöra tid för medarbetarna till mer värdeskapande aktiviteter.

Hållbarhet

Att Folksam Liv lyckas med ett långsiktigt hållbarhetsarbete är avgörande för företagets framtida utveckling då kraven på mätbarhet, transparens och standardiserad redovisning och rapportering ökar. Det ställs också högre krav på finansiella aktörer att redovisa vilka resultat företagen uppnår i sitt hållbarhetsarbete. Därför genomförs återkommande utbildningsinsatser och andra aktiviteter i syfte att stärka kunskapen inom hållbarhetsområdet för styrelser och medarbetare.

Kommande regelverksförändringar

Inom regelverksområdet pågår ett antal större förändringar vilka väsentligt kommer att prägla Folksam Livs verksamhet. Kommande regelverksförändringar kan komma att påverka företagets risker och riskhantering. Folksam Liv bevakar löpande utvecklingen och analyserar eventuella konsekvenser av förändrade regelverk.

IASB har i maj 2017 publicerat standarden IFRS 17 Insurance contracts som ska tillämpas från den 1 januari 2022. Standarden är ännu inte antagen i EU. IFRS 17 innebär stora förändringar i värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. I vilken utsträckning standarden blir tillämplig på onoterade försäkringsföretag i Sverige är oklart och Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementationen ska ske i Sverige. Inom Folksam pågår ett projekt för att analysera effekterna av standarden.

IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, standarden ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. IFRS 9 trädde i kraft den 1 januari 2018 men Folksam kommer att använda möjligheten att samordna tillämpning med IFRS 17 Försäkringsavtal, det möjliggörs av ett tillägg till nuvarande tillämpad standard IFRS 4 Försäkringsavtal, som medger tillfälligt undantag från IFRS 9 för perioden 2018-2021. IASB har under hösten 2018 beslutat om en förlängd tillämpningsperiod för detta tillägg till den 1 januari 2022. Folksam fortsätter att tillämpa IAS 39 vilket innebär att under övergångsperioden får IFRS 9 ingen påverkan på resultat, balansräkningar och solvens däremot påverkas upplysningar om kreditkvalitet och klassificeringar. Analys pågår för att bedöma effekterna av IFRS 9.

Sedan Solvens II trädde ikraft den 1 januari 2016 tillämpar företaget de övergångsbestämmelser som gäller fram till den 31 december 2019 för företag som endast eller till övervägande del bedriver tjänstepensionsverksamhet. Sverige har möjlighet att förlänga tidpunkten till den 31 december 2022 men har ännu inte fattat beslut i frågan. Därefter måste företaget välja vilket regelverk som det ska verka under. Under juli skickade Finansdepartementet ut en promemoria på remiss med de lagändringar som krävs för att implementera det andra tjänstepensionsdirektivet (IOP II) i svensk rätt och förslag till införandet av en ny lag, lag om tjänstepensionsföretag. Promemorians förslag innebär bland annat införande av en ny institutstyp, tjänstepensionsföretag. Beträffande kapitalkrav föreslås en förstärkt reglering i förhållande till direktivet genom införande av ett riskbaserat kapitalkrav. Förslaget innebär bland annat att konfidensnivån 98 procent ska beaktas vid beräkning av kapitalkravet för var och en av de risker som ingår i det riskkänsliga kapitalkravet. Försäkringsföretag föreslås kunna ombildas till tjänstepensionsföretag under en obegränsad tid. Under hösten har företaget yttrat sig beträffande förslaget till ny reglering för tjänstepensionsföretag. Tjänstepensionsdirektivet ska vara införlivat i svensk rätt den 13 januari 2019, men eftersom den nya regleringen är omfattande och innefattar flera komplexa frågor planeras lagrådsremissen till tidig vår 2019. Beslut om proposition planeras till senare under våren 2019. Regeringen har meddelat att de nya lagändringarna beräknas kunna träda i kraft tidigast vid halvårsskiftet 2019. Den nya tjänstepensionsregleringen kommer att få stor betydelse för hela tjänstepensionsbranschen. Företaget kommer att fortsätta att följa och analysera effekterna av den nya tjänstepensionsregleringen.

Femårsöversikt, koncernen

	2018	2017	2016	2015	2014
Resultat, Mkr					
Premieintäkt (efter avgiven återförsäkring), skadeförsäkring	785	688	715	706	679
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring), skade- och livförsäkring	11 606	10 344	9 853	13 497	13 450
Kapitalavkastning, netto i försäkringsrörelsen	2 318	6 610	13 576	5 284	16 267
Försäkringsärsättningar (efter avgiven återförsäkring)	-6 857	-6 504	-7 033	-6 824	-6 640
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	-360	-666	-457	-146	-240
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	2 710	6 365	9 616	9 798	6 373
Årets resultat	2 351	6 038	9 466	9 399	5 672
Ekonomisk ställning, Mkr					
Placeringsstillgångar till verkligt värde	220 819	220 467	215 109	200 619	187 786
Försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring) ¹⁾	155 853	155 592	150 489	142 336	137 568
Konsolideringskapital ²⁾	72 548	73 018	72 795	65 715	58 471
varav övervärde i placering i koncern- och intresseföretag	-	440	583	437	675
varav uppskjuten skatt	799	815	852	875	959
Solvens I					
Kapitalbas				63 923	56 354
Erforderlig solvensmarginal				4 782	4 693
Solvens II³⁾					
Kapitalbas	74 071	73 999	73 198		
Solvenskapitalkrav	22 649	23 384	21 712		
Ekonomisk ställning, procent					
Skadeförsäkringsrörelsen					
Konsolideringsgrad	369	344	326	317	319
Nyckeltal, procent⁴⁾					
Skadeförsäkringsrörelsen					
Skadeprocent	64,9	83,7	94,2	90,6	89,4
Driftskostnadsprocent	13,0	12,9	13,3	9,7	10,8
Totalkostnadsprocent	77,9	96,6	107,5	100,3	100,2
Livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent	0,7	0,7	0,7	0,9	0,7
Kapitalförvaltning					
Direktavkastning, procent	1,4	1,5	1,8	2,1	2,1
Totalavkastning, procent	1,8	4,1	8,3	3,4	11,9

Nyckeltal intressebolag ej konsoliderade

KPA Livförsäkring AB (publ) och KPA Pensionsförsäkring AB (publ) konsolideras inte då dessa bedrivs enligt ömsesidiga principer. För finansiell information avseende dessa bolag hänvisas till respektive bolags årsredovisning.

¹⁾Från och med 2018 redovisas försäkringstekniska avsättningar netto, efter avgiven återförsäkring. Även jämförelsetalen har räknats om.

²⁾Från och med 2018 har beräkningen avseende konsolideringskapitalet ändrats. Även jämförelsetalen har räknats om.

³⁾Folksam Liv bedriver såväl tjänstepensionsverksamhet som verksamhet med övrig livförsäkring. Folksam Liv tillämpar övergångsbestämmelser för tjänstepensionsverksamheten sedan den 1 januari 2016 och tillämpar därmed den äldre regleringen för denna verksamhet. De solvensrelaterade uppgifterna omfattar båda verksamheterna. Verksamhet med övrig livförsäkring beräknas enligt Solvens II och tjänstepensionsverksamhet beräknas enligt Solvens I. Solvensuppgifterna är således en kombination av de båda regelverken.

⁴⁾Beräkning av nyckeltalen framgår i Definitioner och begrepp.

Femårsöversikt, moderföretaget

	2018	2017	2016	2015	2014
Resultat, Mkr					
Premieintäkt (efter avgiven återförsäkring), skadeförsäkring	785	688	715	706	678
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring), skade- och livförsäkring	11 527	10 323	9 840	13 479	13 437
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	2 023	6 209	12 491	4 763	16 256
Försäkringsärsättningar (efter avgiven återförsäkring)	-6 822	-6 479	-7 010	-6 802	-6 617
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	-360	-666	-457	-443	-240
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	2 018	5 706	8 190	8 985	6 036
Årets resultat	1 538	5 584	8 393	8 639	5 447
Ekonomisk ställning, Mkr					
Placeringsstillgångar till verkligt värde	184 433	180 940	177 261	165 899	155 386
Försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	116 458	112 954	110 459	104 760	103 756
Konsolideringskapital	72 771	72 395	71 541	64 540	56 948
varav övertvärde i placeringar i koncern- och intresseföretag	7 163	6 762	5 409	4 011	3 011
varav uppskjuten skatt	508	595	656	591	672
Kollektivt konsolideringskapital	28 080	34 263	35 921	30 618	34 747
Solvens I					
Kapitalbas				63 923	56 354
Erforderlig solvensmarginal				4 782	4 693
Solvens II¹⁾					
Kapitalbas	71 370	71 462	70 500		
varav primärkapital	71 370	71 462	70 500		
varav tilläggskapital	-	-	-		
Minimikapitalkrav	4 674	4 791	4 481		
Solvenskapitalkrav	18 696	19 163	17 924		
Ekonomisk ställning, procent					
Skadeförsäkringsrörelsen					
Konsolideringsgrad	369	344	326	317	319
Livförsäkringsrörelsen					
Kollektiv konsolideringsnivå, retrospektivreservmetoden	112,6	118,8	120,0	117,5	124,8
Kollektiv konsolideringsnivå, pensionstilläggsmetoden	173,6	177,7	185,5	175,5	174,6
Nyckeltal, procent²⁾					
Skadeförsäkringsrörelsen					
Skadeprocent	64,9	83,7	94,2	90,6	89,4
Driftskostnadsprocent	13,0	12,9	13,3	9,7	10,8
Totalkostnadsprocent	77,9	96,6	107,5	100,3	100,2
Livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6
Förvaltningskostnadsprocent för sparprodukter	0,5	0,5	0,5	0,7	0,5
Kapitalförvaltning					
Direktavkastning	1,9	1,7	2,1	2,6	2,3
Totalavkastning	1,5	4,2	8,4	3,7	12,0

¹⁾ Folksam Liv bedriver såväl tjänstepensionsverksamhet som verksamhet med övrig livförsäkring. Folksam Liv tillämpar övergångsbestämmelser för tjänstepensionsverksamheten sedan den 1 januari 2016 och tillämpar därmed den äldre regleringen för denna verksamhet. De solvensrelaterade uppgifterna omfattar båda verksamheterna. Verksamhet med övrig livförsäkring beräknas enligt Solvens II och tjänstepensionsverksamhet beräknas enligt Solvens I. Solvensuppgifterna är således en kombination av de båda regelverken.

²⁾ Beräkning av nyckeltalen framgår i Definitioner och begrepp.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktör föreslår stämman att den för år 2018 redovisade vinsten 1 538 346 690,19 kronor överföres till konsolideringsfonden för respektive försäkringsgren. Av redovisat resultat föreslås uttag ur (-) respektive avsättning till (+) konsolideringsfonden med följande fördelning:

Konsolideringsfond, Mkr	
Förmånsbestämd traditionell försäkring	90
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	866
Tjänsteanknuten sjukförsäkring samt premiebefrielseförsäkring	88
Individuell traditionell livförsäkring	837
Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiebefrielseförsäkring	21
Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring	-232
Sjukdom och olycksfall	-132
Årets avsättning/uttag konsolideringsfond	1 538

Hållbarhet

Trygghet i en hållbar värld

Företagets hållbarhetsarbete sker inom ramen för Folksamgruppens verksamhet. Folksams ansvarstagande utgår från visionen att kunderna ska känna trygghet i en hållbar värld, att företaget ägs av kunderna och att hållbarhet är en god affär. Som ett stort företag inom försäkring och pensionssparande är möjligheterna goda att bidra till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Folksam Liv skapar trygghet för kunderna med lösningar inom personförsäkring samt långsiktigt sparande. Utöver att kärnverksamheten ger kunderna trygghet i olika faser av livet, är miljöhänsyn, ansvarsfull kapitalförvaltning och skadeförebyggande insatser exempel på självklara områden Folksam tar ansvar för. Företagets hållbarhetspolicy slår fast vad hållbarhet betyder för Folksam. Hållbarhetsarbetet är integrerat i verksamheten och kontinuerligt arbete görs:

I mötet med kund och omvärld

Folksam ska möta kundernas förväntningar i varje kontakt, oavsett om det handlar om försäljning, rådgivning eller annat. En naturlig del i leveransen till kunderna är allt hållbarhetsarbete. Folksam främjar också en hållbar utveckling genom samarbeten av engångskaraktär till djupare partnerskap. Häri ingår sponsring, liksom olika aktiviteter inom nationella och internationella organisationer.

I försäkrings- och pensionsaffären

Affären, att fördela risk mellan individer och över tid, är ett viktigt hållbarhetsarbete i sig. Kunderbudandet har ett innehåll som styr mot hållbarhet och investeringar av kundernas pengar fokuserar på lönsamhet, hållbarhet och ansvar för ägandet.

I kapitalförvaltningen

Hela det förvaltade kapitalet omfattas av kriterier för miljö, mänskliga rättigheter och antikorrupcion. Folksam vill i allt större utsträckning styra investeringarna mot hållbara val och arbetar med att påverka innehaven till att bedriva en mer hållbar verksamhet.

I egen verksamhet

Folksam ska leva som man lär. Det betyder att Folksam främjar hållbar utveckling i allt från mångfalds- och miljöarbete till hur medarbetare agerar. Arbetsmiljöer ska tydligt återspegla ambitionen att verka för en omställning mot hållbarhet.

Styrande regelverk

Till grund för allt arbete finns Folksams värderingar personliga, ansvarstagande och engagerade samt de etiska reglerna. De omfattar hela verksamheten och anger vilka rättigheter och skyldigheter medarbetarna har att förhålla sig till i olika situationer, inte minst i samspel med företagets omvärld. Här är frågor om mänskliga rättigheter, antikorrupcion och vilka krav Folksam ställer på leverantörer och i de investeringar som görs inom ramen för kapitalförvaltningen särskilt viktiga. De etiska reglerna tillhör Folksams viktigaste regelverk. De handlar om att Folksam ska uppfattas och vara ett företag som engagerar sig i det kunderna bryr sig om. Folksam ser kontinuerligt över företagets etiska regler och håller samtalet om dessa levande bland medarbetarna, inte minst genom regelbundna utbildningar.

Internationella överenskommelser och ramverk Folksam har anslutit sig till:

- FN:s principer för ansvarsfulla investeringar, PRI
- FN:s Global Compact
- Global Reporting Initiative, GRI
- The Montreal Carbon Pledge
- Task Force on Climate-related Financial Disclosures,

Som ett kundägt företag är nöjda kunder det främsta målet med verksamheten, vilket vägleder i verksamheten. Folksam har policyer, riktlinjer och instruktioner relaterade till koncernens hållbarhetsarbete utifrån väsentliga områden, gällande exempelvis:

- Etiska regler
- Inköpsriktlinjer
- Uppförandekod för leverantörer (med krav bl.a. gällande mänskliga rättigheter)
- Hantering av risk för mutor
- Visselblåsning
- Resor och möten
- Arbetsmiljö
- Diskriminering och trakasserier

Risker och riskhantering

Folksam verksamhet handlar i grunden om att bedöma, hantera och minimera risker. Försäkringar hjälper till att sprida risker mellan en grupp individer för att täcka kostnader som en enskild individ inte klarar av. Det kan handla om allt från skydd av egendom till liv och hälsa. Även pensionsförsäkringar är viktiga för att skapa ekonomisk trygghet under ålderdomen, inte minst med tanke på att människor lever allt längre.

Utifrån bedömningar av risker som Folksam exponeras mot sätts premier som kunderna får betala för att kunna försäkra sig. Det är en rad faktorer som ligger bakom dessa riskbedömningar. Förutom risker som till exempel uppstår till följd av osäkerhet i skadefrekvens, skadebelopp, kostnadsutveckling eller dödlighets- och sjuklighetsrisk påverkar även de ökade klimatmässiga och socioekonomiska utmaningarna som världen står inför. Nya risker uppstår i spåren av den globala uppvärmningen och ökande sociala klyftor som i förlängningen berör alla, och gör att det blir dyrare att försäkra sig. Folksam ser till exempel hur allt mer håftiga väderomslag påverkar samhällen, inte minst kustnära bebyggelse, som direkt påverkar företaget och kunderna. Därför ser Folksam klimatförändringarna som ett hot mot den grundläggande principen om försäkringsbarhet och möjligheten för kunderna att leva i en trygg och hållbar värld.

Folksam arbetar förebyggande inom olika områden för att minska risker av olika slag. Till exempel ges kunderna möjligheter att få sänkta premier genom att förändra sina riskbeteenden eller vidta förebyggande åtgärder. På samma sätt förebygger Folksam koldioxidutsläpp genom att avyttra innehav i koldioxidtunga företag, att utöva aktivt ägandeskap i företagets investeringar och att styra investeringar mot hållbara val. Folksamgruppen följer därutöver Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), som ger ett ramverk med rekommendationer om hur bolag kan arbeta med klimatrelaterade risker och möjligheter. Slutligen arbetar Folksam med att vara en attraktiv arbetsplats så att medarbetarna har förmågan att framgångsrikt bära upp verksamheten, att Folksam tar ansvar som aktör i samhället och att Folksam har en ekonomiskt stabil verksamhet att verka från. De hållbarhetsfrågor Folksam har identifierat som väsentliga har därför ett naturligt riskminimeringsperspektiv i sig.

Väsentliga frågor och målområden

Med utgångspunkt i verksamheternas påverkan kopplat till affären och nyttan för kunderna har Folksamgruppen identifierat följande målområden för hållbarhetsarbetet:

Hälsa: Folksam gynnar god hälsa och motverkar skada

Folksam ska vara en attraktiv arbetsplats som erbjuder en arbetsmiljö som främjar god hälsa, motivation och produktivitet. Folksam genomför årligen en medarbetarundersökning och följer genom den exempelvis engagemang, arbetsmiljö, hälsa, medarbetarskap och mångfald. Folksam arbetar hälsofrämjande och skadeförebyggande genom att hjälpa kunderna att välja rätt, tänka efter före och förhindra att en skada eller olycka inträffar. Folksams forskningsavdelning bedriver forskning inom framförallt trafiksäkerhet och idrottsskador, men omfattar även miljö- och hälsoaspekter, framförallt inom vägtransportområdet.

Jämställdhet och mångfald: Folksam motverkar diskriminering och främjar lika rättigheter och möjligheter

Folksam har bedrivit ett aktivt arbete med jämställdhet och mångfald i många år, som ägare genom bolagsstämmor och dialog med företagen men också i den egna verksamheten. Folksam arbetar för en jämn könsfördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer och i alla yrkesgrupper. Folksam vet att vinsten av mångfald där olikheter bejakas är mer innovativa arbetsgrupper som kan utveckla bättre produkter och service – till nytta för kunderna.

Effektiv resursanvändning: Folksam driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi och minimerar resursanvändning

Folksam är främst ett tjänsteföretag men de bolag där investering görs kan ha verksamheter med väldigt stor miljöpåverkan. Därför är det viktigt att Folksam utför påverkansarbete men också har uteslutandekriterier i investeringarna. Folksam investerar i gröna obligationer kopplade till effektiv resursanvändning och Folksam screenar även innehavet efter miljö och klimatkriterier.

Klimat: Folksam arbetar för ett fossilfritt samhälle

Inom Folksam ses klimatförändringarna som ett hot mot den grundläggande principen om försäkringsbarhet och möjligheten för kunderna att leva i en trygg och hållbar värld. Folksam väcker debatt kring kommunernas beredskap inför klimatpåverkan. Genom att investera kapital både för att minimera avtryck och för att skapa ett mer klimatsmart samhälle driver Folksam på finansbranschens omställning till fossilfrihet. Slutligen kan Folksam minska påverkan på miljö och klimat i den egna verksamheten genom att effektivisera resurserna inom kontor och förbrukningsmaterial samt minska antalet tjänsteresor.

Hållbara städer

Under året har KPA Pension valt att fokusera på hållbara städer. Det är ett målområde som omfattar hållbar stadsutveckling där viktiga komponenter är hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver ny teknik och samarbete mellan flera sektorer. Genom att KPA Pensions kunder är svenska kommuner och alla de som jobbar där är det naturligt att KPA Pension tillsammans med dem bidrar till omställningen, bland annat genom en satsning på gröna obligationer, där pengarna går till olika projekt som främjar hållbar utveckling på lokal nivå.

Folksamgruppens bidrag till FN:s globala mål

FN:s Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling är en ambitiös agenda som världens länder antagit i syfte att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och lösa klimatkrisen. För att nå målen krävs det att regeringar, civilsamhälle och näringslivet samarbetar. Folksamgruppen bidrar till FN:s globala mål för hållbar utveckling genom det integrerade hållbarhetsarbetet. Folksams målområden är direkt kopplade till fyra av de globala målen: Hälsa (mål 3), Jämställdhet (mål 5), Hållbar konsumtion och produktion (mål 12) samt Bekämpa klimätförändringarna (mål 13) och Folksams kärn- verksamhet är även väl kopplad till målet om Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8). För kapitalförvaltningen är samtliga mål relevanta och en stor del av arbetet stödjer redan idag FN:s globala mål för hållbar utveckling på olika sätt.

Under 2018 förvärvade Folksamgruppen en "SDG"-obligation utgiven av Världsbanken för cirka 2,8 miljarder kronor. Där valde Folksam att särskilt fokusera på mål nr 3, 5, 12 och 13). Inriktningen på obligationen var ny i sitt slag och har fått mycket uppmärksamhet.

Arbete under 2018

Under 2018 har fokus varit på, utöver de pågående hållbarhetsfrämjande aktiviteterna, att ytterligare stärka den interna hållbarhetsstyrningen och integrering av hållbarhet i verksamheten. En ny hållbarhetspolicy har antagits av samtliga bolagsstyrelser i Folksamgruppen. För att förstärka hållbarhetsarbetet i verksamheten samlades alla avdelningar som driver det strategiska arbetet med hållbarhetsfrågor inom Kapitalförvaltningens organisation. Nedan återges ett urval av de främsta insatserna i organisationen gjord under året inom de väsentliga områdena:

Hälsa

Folksams forskningsavdelning har under året bedrivit forskning inom framförallt trafiksäkerhet och idrottsskador, som även omfattar hälsoaspekter. Under 2018 har fokus bland annat varit att ta fram ny kunskap kring hur Folksam bäst skyddar cyklister och fotgängare. Vidare har Folksam förstärkt stödet till chefer för att göra tydligare riskbedömningar av arbetsmiljörisker samt skapat tydligare rutiner och stöd för dokumentation av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Dessutom infördes rutinen att samtliga medarbetare ska ha mål och aktiviteter i sin individuella målplan som särskilt ska stödja minskade sjukfall och ökat välmående.

Jämställdhet och mångfald

Under 2018 har Folksam genomfört workshops, från koncernledning ner på lokal nivå inom organisationen, som behandlar diskriminering i allmänhet och sexuella trakasserier i synnerhet. Ett av Folksams mål är att ha en jämn könsfördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer och i alla yrkesgrupper (50/50 $\pm$ 5 procent). I Folksam totalt var könsfördelningen 53 procent kvinnor och 47 procent män. Bland cheferna var fördelningen 49 procent kvinnor och 51 procent män.

Effektiv resursanvändning

Folksamgruppen uppnådde målet att investera 25 miljarder kronor i gröna obligationer, där kapitalet viks åt olika slags miljöprojekt. I den egna verksamheten samt i Folksams fastigheter är så kallade Gröna hyresavtal en central del. De innebär bland annat att drift av till exempel kyla och värme optimeras för att minimera miljöpåverkan.

Klimat

Folksamgruppens arbete med att nå noll-nettotsläpp från egen verksamhet år 2030 har fortsatt. Bland annat minskade koldioxidutsläppen från tjänsteresor med flyg och tåg med 17 procent. Därutöver satte Folksamgruppen igång arbetet med Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), som påverkar både Folksamgruppen internt och kapitalförvaltningen.

Hållbara städer

KPA Pension investerade en miljard kronor i en obligation som Stockholmsstad gett ut, med fokus på att bygga städer och samhällen som är inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. En investering på 200 miljoner kronor i Vellinges första gröna obligation finansierar nollenergihuset "Omtankens hus" i Höllviken – kommunens nya omsorgsboende och mötesplats för äldre.

För en mer heltäckande beskrivning av arbetet med hållbarhet och aktiviteter under 2018, läs gärna mer i Folksamgruppens Års- och hållbarhetsrapport 2018 (<http://ir.folksam.se>).

Bolagsstyrningsrapport

Folksam Liv är ett kundägt företag. Att det är kundägt innebär att det inte finns några aktieägare. Det är istället försäkringstagarna som är företagets ägare. Alla försäkringars grundidé är att dela risker. I Folksam delar vi också vinsten. Överskottet går tillbaka till våra kunder, dels via återinvestering i affären, dels via återbäring.

God företagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt. Förtroendet hos lagstiftare och i samhället för att företag agerar ansvarsfullt är avgörande för företagets frihet att förverkliga sina strategier för att skapa värde. En övergripande målsättning med Folksams företagsstyrning är att den ska överensstämma med företagets vision och etiska principer.

Förutom att verka för en god intern företagsstyrning agerar företagen inom Folksamgruppen aktivt genom extern bolagsstyrning. Folksam påverkar andra företag genom sina placeringar för att tillvarata kundernas gemensamma intressen i ägarfrågor. En aktiv bolagsstyrning, såväl internt som externt, ger en ökad avkastning och bidrar till en långsiktig god utveckling.

Styrelsen ansvarar ytterst för Folksam Livs organisation och för förvaltningen av dess angelägenheter. Det är styrelsen som ansvarar för den interna styrningen och kontrollen och som ansvarar för att det finns policyer för det operativa arbetet kring detta.

Styrande regelverk

Styrelsen är ytterst ansvarig för regelfterlevnaden i Folksam Liv medan vd har det operativa ansvaret.

Externa regler

Bolagsstyrningen i Folksam Liv utgår från lagstiftning (främst försäkringsrörelselagen), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd samt olika rekommendationer såsom Svensk kod för bolagsstyrning (koden).

Koden, senast reviderad den första december 2016, vänder sig i första hand till företag noterade på en reglerad marknad i Sverige. Koden är i första hand skriven för aktiebolag, men är också relevant för företag som Folksam med ett spritt ägar- och allmänintresse. Koden bygger på principen "följ eller förklara". Företag som tillämpar koden kan avvika från enskilda regler, men ska då lämna förklaringar till avvikelserna. Folksam tillämpar koden från och med 2007 med en mindre avvikelse. Företagets revisorer granskar inte företagets halvårs- eller niomånadersrapport. Avvikelse från kodens bestämmelser sker med hänsyn till att företaget inte är ett aktiemarknadsföretag och med syftet att begränsa kostnaderna för försäkringstagarna.

Folksam Liv bedriver både tjänstepensionsverksamhet och övrig livförsäkringsverksamhet. För övrig livförsäkringsverksamhet tillämpas Solvens II-reglering och för tjänstepensionsverksamhet övergångsregler. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsföretag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare.

"Att vara styrelseordförande i Folksam Liv är speciellt. Folksam Liv är ett ömsesidigt, och därmed kundägt, bolag som finns till för försäkringstagarna i första hand. Det kräver ett styrelseengagemang med både hjärta och hjärna. Styrelsen är väl sammansatt med hög kompetens och har en bra arbetsfördelning och effektiva processer för alla styrningsrelaterade frågor. För Folksam Liv återstår att besluta den strategiskt viktiga frågan om framtida bolagsform för att möta den nya tjänstepensionsregleringen. Vi i styrelsen följer frågan noggrant för att kunna fatta det beslut som är bäst för våra kunder."

Lars Ericson
Styrelseordförande
Folksam Liv

Interna regelverk

Utöver de externa regelverken finns interna styrande regelverk som fastställts av stämman, styrelse eller vd. Styrande regelverk utgörs främst av policyer och riktlinjer. Företagsstyrningssystemet formaliseras främst genom företagsstyrningspolicyn och företagsstyrningsriktlinjerna. Därtill tillkommer ett antal andra interna styrdokument i form av strategidokument (planerande dokument) respektive andra interna regelverk. Exempel på planerande dokument är affärsplanen och planen för riskkontroll.

De interna styrande regelverken genomgår en årlig översyn och uppdateras löpande vid behov. Alla styrande regelverk har en utsedd regelverksägare och minst en regelverksspecialist. Compliancefunktionen ansvarar för att den årliga regelverksgenombörden genomförs.

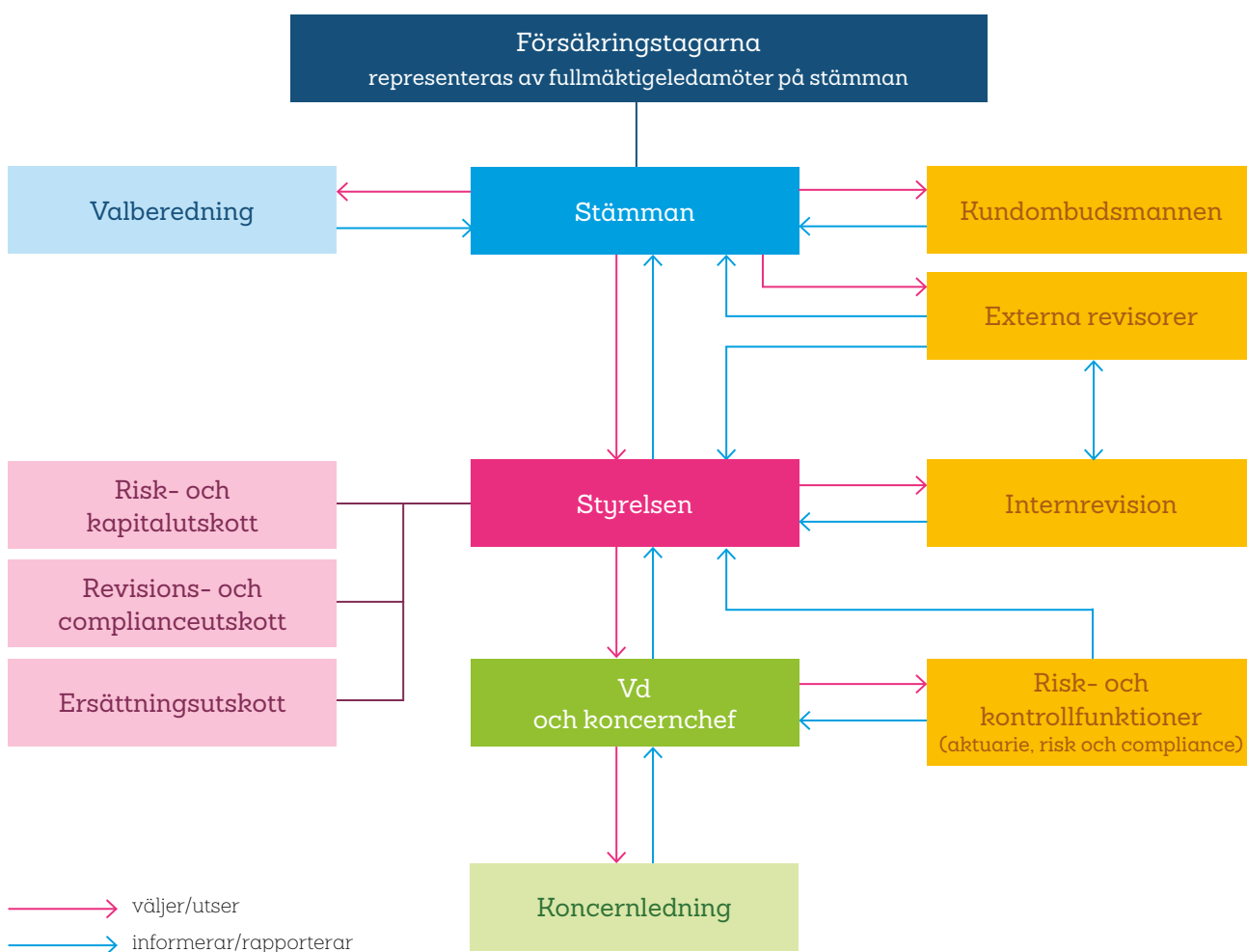
Exempel på interna regelverk

Bolagsordningen anger, tillsammans med lagstiftningen, verksamhetens ramar och ger en beskrivning av företaget och hur det ska styras. Stämmans sammansättning och ansvar framgår av bolagsordningen. Stämman beslutar om ändring av bolagsordningen. Ett beslut att ändra bolagsordningen är, i enlighet med försäkringsrörelselagen, giltigt om två tredjedelar av samtliga röstande förenat sig om det.

I arbetsordning för styrelsen tydliggörs styrelsens och styrelseordförandens ansvar. Här finns även regler för styrelsens utskott, deras sammanträden och deras sammansättning. Styrelsen beslutar även om *instruktion för verkställande direktören*. Styrelsen fastställer *företagsstyrningspolicyn* som omfattar områden som företagsstyrningssystem, strategi- och affärsplanering, riskhanteringssystem, internkontrollsystem, intressekonflikter, externrapportering, kontinuitet och säkerhet med flera. Bland de regelverk som fastställs av styrelsen ingår även *etiska regler*, *konkurrens-policy*, *försäkringspolicy*, *kapitalhanteringspolicy*, *ersättningspolicy* med flera.

Struktur bolagsstyrning

Bilden nedan visar strukturen för de övergripande styrande organen i Folksam Liv; stämman, styrelse och vd (tillika koncernchef). Eftersom Folksam Liv är ett kundägt företag finns det inte några aktieägare. På stämman företräds kunderna av fullmäktigeledamöter. Folksam Liv tillämpar därför kodens bestämmelser om aktieägare på fullmäktigeledamöterna.

Stämman

Folksam Livs högsta beslutande organ är stämman. Enligt bolagsordningen är försäkringstagarna i Folksam Liv delägare. Försäkringstagarnas inflytande i form av rösträtt, yttranderätt och förslagsrätt utövas på stämman genom särskilt valda fullmäktigeledamöter. Ledamöterna utses dels av de organisationer som företräder försäkringstagarna och dels genom direktval av försäkringstagarna (där valet genomförs av särskilt utsedd valanordnare). Folksam Liv har totalt 75 fullmäktigeledamöter och mandatfördelningen baseras på antal försäkringstagare, premievolymer och strategisk betydelse för respektive kundgrupp och finns reglerad i bolagsordningen.

Enligt bolagsordningen ska ordinarie stämman hållas årligen under andra kalenderkvartalet. Under 2018 hölls stämman den 19 april i Stockholm. Stämman fastställer resultat- och balansräkningar, tar beslut om disposition av resultat samt beslutar om styrelseledamöterna och vd får ansvarsfrihet för verksamhetsårets förvaltning.

Stämman beslutar om val av styrelseledamöter, styrelseordförande samt revisorer. Stämman fastställer även arvoden för dessa. Principer för ersättning och anställningsvillkor för vd och övriga ledamöter i koncernledningen fastställs också av stämman. Mer information om stämman finns på www.folksam.se

Mandatfördelning Folksam ömsesidig livförsäkrings stämman

Valberedning

Valberedningen är stämmans organ med uppgift att bereda stämmans beslut i val- och arvodesfrågor i enlighet med bolagsordningen. Valberedningen ska bestå av fyra ledamöter som utses av ordinarie stämman för en mandatperiod på ett år. Valberedningens sammansättning och den process som ska tillämpas för arbetet regleras i en instruktion för valberedningen.

Valberedningens huvudsakliga uppgift är att utarbeta förslag till val av stämмоordförande, styrelseledamöter och styrelseordförande. Förslag ska även lämnas på val av valanordnare (med ansvar för direktval till stämman) revisorer, lekmannarevisorer och kundombudsman. Vidare ska förslag lämnas på ersättningsar till stämмоordförande, fullmäktigeledamöter, styrelsens ordförande och vice ordförande, styrelseledamöter, ledamöter i styrelsens utskott, valanordnare, revisorer/revisionsbyrå och lekmannarevisorer.

Fullmäktigeledamöter och de organisationer som utser dessa får nominera styrelseledamöter till valberedningen. Information om detta finns på www.folksam.se. Valberedning vald fram till och med 2019 års stämman: Ella Niia (ordförande), Torbjörn Bredin, Tommy Ohlström och Robert Söderhjelm.

Styrelse

Stämman utser styrelsen som ansvarar för Folksam Livs övergripande organisation och förvaltningen av företagets angelägenheter inom de ramar som stämman och externa regelverk ger. I ett kundägt företag som Folksam Liv företräder styrelseledamöterna försäkringstagarna både som ägare och kunder. Folksam Livs styrelse har tolv ledamöter inklusive styrelseordförande. Härutöver utses arbetstagarrepresentanter. Information om styrelseledamöter valda av stämman 2018 framgår i avsnittet "Uppgifter om styrelsens ledamöter valda vid stämman 2018".

I valberedningens arbete med förslag till styrelseledamöter beaktas den samlade kompetens och erfarenhet som svarar upp mot företagets totala behov. För Folksam Liv ska styrelsen exempelvis ha kompetens inom områden som: försäkrings- och finansmarknad, affärsstrategier och affärsmodeller, företagsstyrning, finansiell analys, aktuariell analys, regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten samt kundkännedom. Valberedningen ska utöver kravet på mångsidighet och bredd i styrelsen eftersträva en jämn könsfördelning. Vid stämman 2018 valdes fem kvinnor samt sju män till Folksam Livs styrelse. Enligt koden ska majoriteten av de stämмоvalda styrelseledamöterna vara oberoende i förhållande till företaget och företagsledningen. Enligt valberedningen uppfyller samtliga ledamöter förutsättningar för sådant oberoende.

Styrelsen fastställer årligen dels en arbetsordning, dels en så kallad strategisk dagordning. Syftet med dessa handlingar är att skapa ett effektivt styrelsearbete genom att bland annat bestämma när under året olika ämnesområden ska behandlas.

Styrelsens övergripande uppgift är att för kundernas räkning förvalta företagets angelägenheter. Styrelsen ska bland annat se till att Folksam Livs organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och företagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Vidare ska styrelsen fortlöpande kontrollera företagets ekonomiska situation vilken regelbundet ska rapporteras till styrelsen. Det är styrelsen som utser företagets vd samt vice vd.

Styrelsens arbete

Under året hölls nio styrelsemöten. Styrelsens utskott; risk- och kapitalutskottet hade åtta sammanträden under 2018, revisions- och complianceutskottet sju sammanträden och ersättningsutskottet fem sammanträden. Inför varje ordinarie sammanträde har styrelsen fått en skriftlig rapport av vd, vilken behandlat viktiga händelser i Folksam, men också i branschen i övrigt.

I enlighet med en strategisk dagordning har styrelsen under året bland annat behandlat följande: kontinuerligt följt upp förverkligandet av ett antal strategiska mål, egen risk- och solvensbedömning (ORSA), finansiella rapporter, kvartalsrapporter, affärsplan, budget och prognosrapporter, Solvens II-rapportering, genomgång av dotterföretagens verksamheter och ekonomi, omvärlds- och konkurrentanalyser, intressekonflikter, aktuarierapporter, compliancerapporter, riskrapporter, internrevisionsrapporter, fastställt ett återförsäkringsprogram, genomfört en årlig regelverksgenomgång av samtliga av styrelsen fastställda regelverk, fastställt ett belöningsprogram samt sammanträffat med den externa revisorn.

På samtliga ordinarie styrelsemöten finns tid avsatt för fördjupning. Det kan dels utgöras av de fasta temaområden som styrelsen fastställt, dels av ad hoc anmälda fördjupningsfrågor under året. För att få tillfälle att diskutera strategiska och framåtblickande frågor mer ingående genomför styrelsen under året även ett tvådagarsseminarium. Fokus på seminariet 2018 var kundmötet. Styrelsen gjorde platsbesök på kontaktcenter i Kramfors där de genom medlyssning på kundsamtal fick uppleva detta i praktiken. Stående punkter på seminariet är finansmarknaden, Folksamns övergripande strategi samt omvärlds- och nulägesanalys – detta år med fördjupning i ämnena digitalisering i försäkringsbranschen samt regelverk. I oktober hölls en gemensam styrelseutbildning för nyvalda styrelseledamöter i moderföretagen samt i försäkringsdotterföretagen inom Folksamgruppen. Utbildningen behandlade bland annat Folksamns verksamhet, organisation och styrning, samt betydelsefulla lagregler och det styrelseansvar som följer av dessa regler.

Under året hölls två möten för samtliga styrelseordföranden inom Folksam Liv-gruppen för att åstadkomma en bättre samverkan med dotterföretagen vad gäller egen risk- och solvensbedömning där föreslagna scenarier och efterföljande resultat diskuterades. Genomgång skedde även av de kapitalkvoter som under året rapporterats till Finansinspektionen. Ordförandena i risk- och kapitalutskott, för de företag som har detta, deltog också.

Enligt koden ska styrelsen årligen utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla dess arbetsformer och effektivitet. En sådan utvärdering har under november genomförts i form av en webbenkät. Utvärderingen omfattar områdena "kunskap och kompetens" (dels avseende styrelsen som helhet, dels avseende de enskilda ledamöterna), "styrelsearbete och möten" samt "roller och samarbeten". Resultatet rapporterades och diskuterades på styrelsemötet i december. Rapporten delgavs därefter även valberedningen.

Styrelsens arbetsfördelning

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska en bolagsstyrningsrapport innehålla uppgifter om det finns, alternativt saknas, en särskild arbetsfördelning i styrelsen. Styrelsen kan inte delegera sitt ansvar men den kan utse utskott som bereder frågor inom ett

visst område. Utskottens sammansättning, ansvar och befogenheter med mera regleras i *styrelsens arbetsordning*.

Risk- och kapitalutskott

Utskottet bistår styrelsen i dess arbete med riskhantering, solvenskrav och kapitalbehov och bidrar därigenom till att utveckla Folksam Liv och Liv-gruppens samlade hantering av nämnda områden.

Utskottet bedömer löpande företagets och gruppens samlade riskbild samt utfallet av risktagandet och inför styrelsens beslut:

- Lämnar rekommendationer och åtgärdsförslag för företagets och gruppens risk- och kapitalstyrning.
- Bedömer och lämnar förslag på processer, metoder och modeller gällande risk- och kapitalfrågor.
- Utvärderar företagets och gruppens egen risk- och solvensbedömning.
- Utvärderar alternativa scenarier relaterade till företagets och gruppens egna risk- och solvensbedömning.
- Bedömer förslag till återförsäkringsprogram.
- Bereder styrande regelverk; placeringspolicy, försäkringspolicy samt relevanta delar av företagsstyrningspolicy.

Utskottet består av tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Ledamöter är: Cecilia Hermansson (ordförande), Göran Arrius och Lars Ericson. Vid mötena närvarar även vd, chefen för Ekonomi och Finans tillika CFO, chefen för Riskfunktionen, chefen för Kapitalförvaltning, chefen för Aktuariefunktionen, chefen för Återförsäkring samt ansvarig för Affärs- och kapitalplanering.

Revisions- och complianceutskott

Utskottets huvudsyfte är att bistå styrelsen i att fullgöra dess skyldigheter och ansvar för den finansiella rapporteringen samt den interna styrningen och kontrollen i moderföretaget samt i dotterföretagen.

På uppdrag av styrelsen har utskottet följande uppgifter, att:

- Säkerställa den finansiella rapporteringen bedöma den interna styrningen och kontrollen inklusive riskhanteringen.
- Bedöma regelförfarandena.
- Utvärdera kvaliteten på extern- samt internrevision.

Utskottet består av tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Ledamöter är: Britt Hansson (ordförande), Lars-Inge Larsson och Mikael Åbom. Vid mötena närvarar även vice vd, chefen för Internrevision, chefen för Compliancefunktionen samt CFO. Även externrevisorn deltar vid vissa möten.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet är gemensamt för Folksam Liv och Folksam Sak med ledamöter från båda styrelserna. Utskottet bereder och lämnar till respektive företags styrelse förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för vd och ledamöter i koncernledningen. Utskottet säkerställer att Folksamns ersättningspolicy följs upp.

Principerna fastställs av styrelserna och godkänns därefter av respektive stämman. Utskottet lämnar, mot bakgrund av dessa principer, även förslag till respektive styrelse om avtal om lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor för vd och för ledamöterna i koncernledningen. Utskottet beslutar även om lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor för chefen för Internrevision. Vid somliga tillfällen konsulterar vd utskottet i frågor som rör annan personals lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor.

Ledamöter är: Eva Nordström (styrelseledamot i Folksam Liv), Lars Ericson (styrelseordförande i Folksam Liv) och Ulf Andersson (ordförande och styrelseledamot i Folksam Sak).

Närvaro på styrelsemöten och styrelsens utskott 2018

Namn	Funktion i styrelsen	Styrelse-möten ¹⁾	Ersätt-nings-utskott ²⁾	Revisions- & compliance-utskott	Risk- & kapital-utskott
Lars Ericson	ordförande	8 av 9	5 av 5	-	6 av 7
Johanna Jaara Åstrand ³⁾	vice ordf.	5 av 7	-	-	-
Eva-Lis Sirén ⁴⁾	vice ordf.	2 av 2	1 av 1	-	-
Göran Arrius	ledamot	8 av 9	-	-	8 av 8
Tobias Baudin	ledamot	9 av 9	-	-	-
Britt Hansson ⁵⁾	ledamot	9 av 9	-	7 av 7	-
Cecilia Hermansson ⁷⁾	ledamot	9 av 9	-	-	7 av 8
Lars-Inge Larsson	ledamot	9 av 9	-	7 av 7	-
Johan Lindholm	ledamot	8 av 9	-	-	-
Jonas Nordling	ledamot	8 av 9	-	-	-
Eva Nordström	ledamot	9 av 9	3 av 4	-	-
Elisabeth Brandt Ygeman	ledamot	8 av 9	-	-	-
Mikael Åbom	ledamot	9 av 9	-	7 av 7	-
Anders L Johansson	personalrepr.	9 av 9	-	-	-
Susanna Järnek	personalrepr.	8 av 9	-	-	-
Mikael Täll	personalrepr.	9 av 9	-	-	-
Ulf Andersson ^{5) 8)}	-	-	5 av 5	-	-

¹⁾ Ordinarie möten, konstituerande te och två extra styrelsemöten.

Därutöver har det hållits ett två-dagars seminarium, två ORSA-möten (egen risk- och solvensbedömning), där enbart ordförande närvarar introduktionsutbildning för nyvald ledamot samt frivillig utbildning för omvalda samt två övriga möten

²⁾ Gemensamt utskott för Folksam Liv och Folksam Sak

³⁾ Invald i april 2018

⁴⁾ Avgick i april 2018

⁵⁾ Ordförande i Ersättningsutskottet

⁶⁾ Ordförande i Revisions- och complianceutskottet

⁷⁾ Ordförande i Risk- och kapitalutskottet

⁸⁾ Styrelseledamot i Folksam Sak

Ersättning till styrelsens ledamöter

Stämman beslutar om styrelsens arvoden vilka består av dels ett årsarvode, dels ett sammanträdesarvode

Årsarvoden beslutade av stämman 2018:

Styrelseordförande	195 000 kr
Vice styrelseordförande	105 000 kr
Övriga styrelseledamöter	74 500 kr
Ledamöter i Risk- och kapitalutskott	46 000 kr
Ledamöter i Revisions- och complianceutskott	46 000 kr
Ledamöter i Ersättningsutskott	18 000 kr

Sammanträdesarvode beslutade av stämman 2018:

Samtliga ovan utom ledamöter i Ersättnings-utskottet	7 650 kr
Ledamöter i Ersättningsutskottet (gemensamt med Folksam Sak) - arvodel avser Folksam Livs andel	3 825 kr

Se även not 52 (Medelantal anställda samt löner och ersättningar) för uppgift om årets totala arvodesutbetalningar.

Styrelsen för Folksam Liv

Bakre raden från vänster

Tobias Baudin

Cecilia Hermansson

Lars-Inge Larsson

Mikael Täll, personalrepresentant

Mikael Åbom

Anders L Johansson, personalrepresentant

Johan Lindholm

Eva Nordström

Britt Hansson

Främre raden från vänster

Jonas Nordling

Elisabeth Brandt Ygeman

Lars Ericson, ordförande

Susanna Järnek, personalrepresentant

Saknas på bilden:

Göran Arrius

Johanna Jaara Åstrand

Uppgifter om styrelsens ledamöter valda vid stämman 2018

Lars Ericson

Styrelseordförande invald 2015 Ordförande 2017 Född 1963

Vd Konsumentföreningen Stockholm

Andra väsentliga uppdrag: Ledamot i Folksam Livs Risk- och kapitalutskott. Ledamot i Folksam Ersättningsutskott. Styrelseledamot Coop Sverige AB. Styrelseledamot Coop Butiker & Stormarknader AB. Ledamot valberedningen Atrium Ljungberg AB. Ordförande Valberedningen RNB AB.

Huvudsaklig bakgrund: Styrelseordförande MedMera Bank AB. Ledamot Folksam valberedning. Styrelseledamot Ambulanssjukvården i Stockholm AB. Styrelseledamot Folkvandvården Stockholms län AB. Affärsområdes- och marknadschef Swedbank. Kommunalråd Tyresö kommun. Samhällsvetenskaplig linje gymnasium.

Göran Arrius

Invald 2013 Född 1959

Ordförande Saco

Andra väsentliga uppdrag: Ledamot Folksam Livs Risk- och kapitalutskott. Styrelseordförande Akademikernas a-kassa (AEA). Styrelseordförande Folk och Försvar. Ledamot Första AP-fonden.

Huvudsaklig bakgrund: Ordförande Jusek. Ordförande Sacoföreningen i SEB, arbetstagarrepresentant styrelsen för SEB. Examen Militärhögskolan. Officersexamen Kungliga Sjökrigsskolan.

Tobias Baudin

Invald 2017 Född 1974

Förbundsordförande Svenska Kommunalarbetareförbundet

Andra väsentliga uppdrag: Styrelseledamot LO. Vice ordförande Kommunals A-kassa. Ledamot Kommunalanställdas nordiska samarbete (HNS). Nordens offentliganställdas fackliga samorganisation (NOFS). Europeiska federationen för offentliganställda (EPSU). Internationell facklig organisation för offentliga tjänster (PSI).

Huvudsaklig bakgrund: Förste vice ordförande LO. Förste vice ordförande Kommunal. Ledamot SAMAR. Ledamot Nordens fackliga samorganisation (NFS). Ledamot i verkställande kommittén EFFAT. Ledamot KPA Livförsäkring. Ordförande Arbetet. Ordförande Kommunalarbetaren. Ordförande/vice ordförande/kassör Kommunal Norrbotten. Ordförande/huvudskyddsombud Kommunal Luleå. Vice ordförande/ledamot kommunfullmäktige Luleå kommun. Stadgeutredningen inför 2013 års kongress Kommunal. Europeiska fackliga samorganisationen (EFS). Arbetsgrupp för översyn av LO:s stadgar. El/teleteknisk linje gymnasium.

Britt Hansson

Invald 2015 Född 1966

Vd och koncernchef OK ekonomisk förening

Andra väsentliga uppdrag: Ordförande Folksam Livs Revisions- och complianceutskott. Styrelseledamot Kooperativa Förbundet. Styrelseledamot OK-Q8 AB. Styrelseledamot OKQ8 Bank AB. Styrelseledamot Bra Bil Sverige AB. Styrelseledamot KFO. Styrelseledamot Apotek Produktion & Laboratorier AB.

Huvudsaklig bakgrund: Skandinavisk direktör HR, Integration, IT och inköp. OK-Q8 AB/Q8 A/S. Nordisk CFO Svenska McDonald's AB. Finansdirektör/Vd OK-Q8 AB. Vd OKQ8 Bank. Redovisningschef OK-Q8 AB. Styrelseledamot Arithma Shared Service AB. Styrelseledamot Petrolia AB. Styrelseledamot Flaskgascentralen Malmö AB. Styrelseledamot Företagsekonomiska föreningen. Civilekonomexamen Högskolan i Örebro. Ledarskapsutbildning Ashridge Business School. Authentic Leadership Development Harvard Business School.

Cecilia Hermansson

Invald 2015 Född 1962

Forskare KTH och seniorekonom på Swedbank

Andra väsentliga uppdrag: Ordförande i Folksam Livs Risk- och kapitalutskott. Lärare entrepreneurial finance KTH. Konsult och föreläsare inom national- och företagsekonomi, Cecilia Hermansson Konsult AB. Ledamot i Creades AB styrelse. Seniorekonom, Swedbank. Ledamot Kungliga Ingenjörskademierna, IVA. Ledamot i Medlingsinstitutets insynsråd. Ledamot i HUI Research styrelse. Ledamot i Svensk Tillväxtbarometer, fakultet.

Huvudsaklig bakgrund: Ekonomie doktor, bank och finans, KTH. Civilekonom, Handelshögskolan. Chefekonom, Swedbank. T.f. departementsråd, Finansdepartementet. Makroekonom, Sida och svenska ambassaden, Nairobi. Styrelseledamot National Association for Business Economics, Nabe. Styrelseledamot Nationalekonomiska föreningen. Ledamot Stiftelsen för strategisk forskning, kapitalutskott. Ordförande Industrins ekonomiska råd. Ledamot Finanspolitiska rådet.

Lars-Inge Larsson

Invald 2015 Född 1946

Förbundskassör Svenska Kommunal Pensionärens Förbund (SKPF pensionärerna)

Andra väsentliga uppdrag: Ledamot i Folksam Livs Revisions- och complianceutskott. Ordförande i försäkringskommittén SKPF/Folksam. Lotteriföreståndare för rikslotteriet Guldkanten. Styrelseledamot i Nordiska Samarabetskommittén.

Huvudsaklig bakgrund: Företagsekonomi & Analys och Ekonomistyrning Företagsekonomiska Institutet, Stockholm. Företagsekonom Svenska Kommunalarbetareförbundet. Företagsekonom Kommunals A-kassa. Kanslichef Svenska Fabriksarbetareförbundet. Internrevisor Statsanställdas Förbund (SEKO). Externrevisor Svenska Livsmedelsarbetareförbundet. Redovisningsteknisk linje gymnasium.

Johan Lindholm

Invald 2017 Född 1964

Förbundsordförande Svenska Byggnadsarbetareförbundet

Andra väsentliga uppdrag: Styrelseledamot LO. Ordförande Nordiska bygg och träarbetarefederationen (NBTF). Förste vice ordf. Europeiska bygg och träfederationen (EBTF). Styrelseledamot världsfederationen BWI/BTI. Styrelseordförande Riksbyggen.

Huvudsaklig bakgrund: Andra förbundsordförande Byggnads. Ordförande Riksbyggen Bospar. Vice ordförande Byggnads A-kassa. Styrelseledamot. Byggnads solidaritetsfond. Styrelseledamot Polstjärnan fastighetsbolag. Styrelsesuppleant LO. Styrelseledamot A-kassornas samorganisation. Styrelseledamot Nordiska bygg och träarbetarefederationen (NBTF). Ekonomisk linje gymnasium.

Jonas Nordling

Invald 2016 Född 1969

Förbundsordförande Journalistförbundet

Andra väsentliga uppdrag: Ledamot Executive Committee International federation of journalists (IFJ). Styrelseledamot PP Pension fondbolag. Vice ordförande PP Pension försäkringsförening. Styrelseledamot PTK. Styrelseledamot TCO. Vice ordförande Union to Union.

Huvudsaklig bakgrund: Ordförande Union to Union. Styrelseledamot Bildupphovsrätt i Sverige. Försäkringstekniker/produktutvecklare/segmentsansvarig, Folksam. Styrelseledamot Journalistförbundet. Ledamot Finance commission International federation of journalists (IFJ). Journalistprogrammet JMK Stockholms universitet.

Eva Nordström

Invald 2017 Född 1969

Vd Stockholms Kooperativa Bostadsförening (SKB)

Andra väsentliga uppdrag: Ledamot i Folksam's Ersättningsutskott.

Huvudsaklig bakgrund: Näringspolitisk chef Arbetsgivarförbundet KFO. Egen företagare Egenmakt AB och Eva Nordström Konsult AB. Vd HSB Riksförbund. Styrelseledamot Mäklarbyrå Husman-Hagberg. Styrelseledamot HSB Stockholm. Ledamot Stiftelsen HSBs garantifond. Ordförande Tankesmedjan Sektor3. Styrelseledamot HSB Norr. Examen Grundskollärarutbildning Ma/NO Luleå Tekniska Universitet.

Elisabeth Brandt Ygeman

Invald 2016 Född 1970

2:e vice förbundsordförande Handels

Andra väsentliga uppdrag: Styrelseledamot Bantorget förvaltning AB. Styrelseledamot Sveriges a-kassor och styrelseledamot Handelsanställdas a-kassa.

Huvudsaklig bakgrund: Förbundssekreterare, Handelsanställdas förbund. Valledare, ombudsman LO. Styrelseledamot, chef LO-distriktet Stockholms län. Ungdomssekreterare LO. Ledamot Kommunalfullmäktige Stockholm. Styrelseordförande Folkets Hus AB/CCC. Styrelsesuppleant Stockholm Globe Arena Fastigheter AB. Samhällsvetenskaplig linje gymnasium.

Mikael Åbom

Invald 2017 Född 1964

Vd och koncernchef Fonus ekonomisk förening

Andra väsentliga uppdrag: Ledamot i Folksam Livs Revisions- och complianceutskott.

Huvudsaklig bakgrund: Affärschef Svenska Golfbundet. Vd Martin Olsson Restauranghandel AB. Vd Hall-Miba AB. Vd Vivo AB. Vd D&D Närhandel AB. Marknadschef Dagab AB. Styrelseledamot Electrolux Home AB. Företagsredovisning, Administration & management Stockholms Universitet.

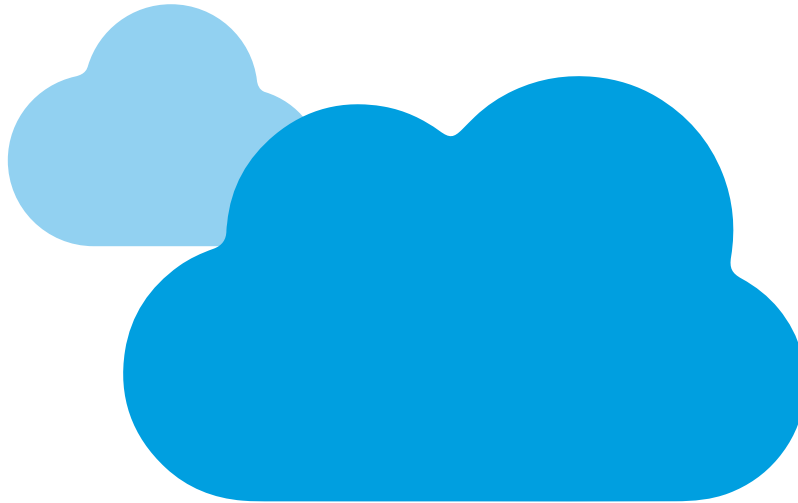
Johanna Jaara Åstrand

Invald 2018 Född 1974

Förbundsordförande Lärarförbundet

Andra väsentliga uppdrag: Constitution and By-Laws Committee och styrelseledamot Education International (EI). Styrelseordförande Lärarförbundets Placeringsråd. Styrelseledamot Offentliganställdas förhandlingsråd (OFR). Ledamot OFR konfliktutskott. Stämmedamot PTK.

Huvudsaklig bakgrund: Nationell ledamot Förbundsstyrelsen Lärarförbundet. Lokalavdelningsstyrelsen Örnköldsvik Lärarförbundet. Nationell ledamot Rådet för kompetens och utveckling Lärarförbundet. Styrelseordförande Nordiska Lärarorganisationens samråd (NLS). Styrelseledamot Svenska Lärarförsäkringar AB. Lärarutbildning Umeå Universitet.

Centrala funktioner

Inom Folksam följer risk- och kontrollorganisationen en modell med tre ansvarslinjer vilket beskrivs i not 3 "Upplysningar om risker" avsnitt "Risk- och kontrollorganisation".

Utöver de tre ansvarslinjerna utser stämman revisionsföretag och lekmannarevisorer som granskar Folksam Livs årsredovisning inklusive bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vd:s förvaltning (externrevision).

Risikfunktionen, compliancefunktionen och aktuariefunktionen i Folksam Liv har organiserats som tre separata avdelningar. Dessa funktioner är skilda från motsvarande enheter och funktioner i Folksam Sak-gruppen och fristående från den operativa verksamheten. Funktionerna är underställda vd men är även ålagda att rapportera till styrelsen.

Risikfunktion

Risikfunktionen ansvarar bland annat för att utveckla och förvalta (normera) riskhanteringssystemet samt stödja första ansvarslinjen i att genomföra riskhantering effektivt. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Ansvarig för företagets risikfunktion, tillika chef för Riskavdelningen, är Magnus Vesterlund.

Compliancefunktion

Compliancefunktionen ansvarar bland annat för att identifiera, övervaka och rapportera risker kopplat till externa eller interna regler för den tillståndspliktiga försäkringsverksamheten. Compliancefunktionen kontrollerar, följer upp och utvärderar regel efterlevnaden i verksamheten samt utgör ett stöd för verksamheten och företagets ledning i frågeställningar rörande efterlevnad och förändring av försäkringsrörelselagen och lagen om försäkringsdistribution. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Chef för Compliancefunktionen, tillika ansvarig för regelefterlevnaden i företaget, är Charlotta Carlberg.

Aktuariefunktion

Aktuariefunktionen ansvarar för att samordna de försäkrings tekniska beräkningarna, vilket bland annat innebär att säkerställa lämpligheten i använda metoder och antaganden samt att validera kvaliteten i beräkningar och underliggande data. Aktuariefunktionen ansvarar också för att bedöma risker i försäkringsrörelsen, bidra till företagets riskhanteringssystem och analysera nya lagar och föreskrifter som påverkar ansvarsområdet. Aktuariefunktionen är normgivande på det aktuariella området och har en stödjande roll gentemot övriga aktuariella resurser i företaget. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Chef för Aktuariefunktionen, tillika Folksam Livs aktuariefunktion samt ansvarig aktuarie för tjänstepensionsverksamheten i företaget, är Maria Liljedahl.

Internrevision

Internrevisionen är en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Internrevisionen stödjer företaget att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat utvärdera systemet för intern kontroll och andra delar av företagsstyrningssystemet samt lämna råd och synpunkter på desamma i syfte att bidra till ökad effektivitet i riskhantering, intern kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionen är direkt underställd och rapporterar till styrelsen och är fristående från den verksamhet som granskas. Funktionens oberoende innebär att den normalt inte får delta i den operativa verksamheten eller vara involverad i det löpande arbetet med intern kontroll. Internrevisionens arbete bedrivs enligt god sed för internrevision som bland annat framgår av internationella standards, International Professional Practices Framework (IPPF). Internrevisionens uppdrag fastställs av styrelsen och regleras i Policy för Internrevision. Sari Zander är internrevisionschef, tillika ansvarig för funktionen Internrevision.

Externa revisorer

Stämman utser en auktoriserad revisor alternativt ett registrerat revisionsföretag för granskning av årsredovisning och räkenskaper samt vd:s förvaltning. För granskning av företagets verksamhet och interna kontroll utses även tre lekmannarevisorer. Mandatperioden är för samtliga ett år. Stämman 2018 valde RPMG AB som företagets revisionsbyrå. Därutöver valdes Hans Eklund, Michael Nyqvist och Leif Hansson till lekmannarevisorer.

Kundombudsmannen

En kund som är missnöjd med Folksam:s beslut i ett försäkrings-, sparande- eller skadeärende erbjuds ett snabbt, enkelt och kostnadsfritt omprövningsförfarande. Kundombudsmannen är fristående, ställer höga krav på kvalitet och har rätt att rekommendera ändringar i ärenden som anmälts för prövning. Kundombudsmannen har dessutom rätt att föreslå förbättringar i Folksam:s försäkrings-, sparande- och skadeverksamhet samt verka som intern remissinstans. Rapportering sker direkt till stämman. Stämman utser Kundombudsman för en period om tre år samt fastställer instruktion för denne. Lars-Ivar Sölvinger är utsedd till Folksam:s kundombudsman till och med stämman 2019.

Vd och koncernledningen

Folksam Livs vd, som också är koncernchef i Folksamgruppen, är direkt underställd styrelsen. Vd svarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. En skriftlig instruktion som styrelsen fastställer reglerar det ansvar och de befogenheter som gäller för vd. Jens Henriksson är Folksam Livs vd.

Uppgifter om Folksam Livs vd

Jens Henriksson, född 1967, är vd och koncernchef i Folksam sedan den 1 september 2013.

Nuvarande uppdrag

- Vd i Folksam Sak
- Styrelseordförande: KPA AB
- Styrelseledamot: KFO, Svensk Försäkring, Ellevio AB, ICMIF, Nationalekonomiska föreningen, Stockholm Sustainable Finance Center, Lund University School of Economics and Management Advisory Board
- Ledamot: Swedbanks valberedning, Stockholms Handelskammare förtroenderåd, SNS förtroenderåd, Saco:s chefsråd, Polhemsrådet

Tidigare anställningar

- NASDAQ OMX Stockholm AB: Vd och börschef
- Swedbank: Global Head Bank Relations
- Internationella Valutafonden (IMF): Exekutiv direktör och styrelseledamot, Washington, DC
- Bruegel: Senior Policy Fellow, Bryssel
- Finansdepartementet: Statssekreterare, Planeringschef, Politiskt sakkunnig
- Arbetet: Skribent

Tidigare uppdrag

- Konsumentkooperationens pensionsstiftelse, styrelseordförande
- FIH Holding (Danmark), styrelseledamot
- PF1 A/S, styrelseledamot
- Kommittén om översyn av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande, ordförande
- SIFR (Swedish Institute for Financial Research)
- Svenska Dagbladet, kolumnist
- Svenska Spel AB, styrelseledamot
- Alka (Danmark), styrelseledamot
- Fokus, kolumnist
- Bommersvik Konferens, styrelseordförande
- European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) och IMF, Alternate Governor Sweden
- OECD, medlem Working Party 3
- EU Economic and Financial Committee (EFK), medlem

Utbildning

- Fil. lic. nationalekonomi Stockholms Universitet 2012
- Civilekonom Lunds Universitet 1993
- Civilingenjör i elektroteknik och artificiell intelligens Lunds Tekniska högskola 1992

Jens Henriksson har inga aktieinnehav i företag som Folksam har betydande affärsförbindelser med.

Operativ organisation

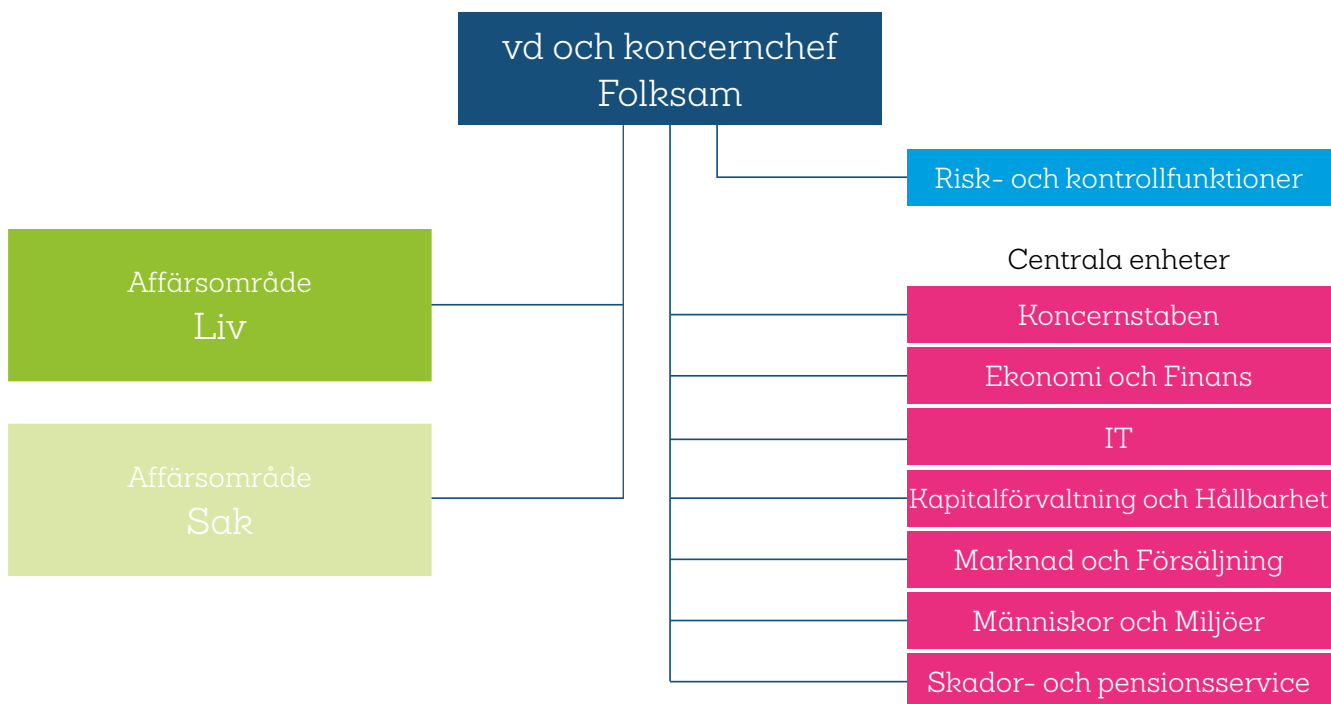
Folksam Liv-gruppen och Folksam Sak-gruppen har en gemensam operativ organisation. Moderföretagen Folksam Liv och Folksam Sak har en gemensam ledningsgrupp benämnd Koncernledningen. Vd utser de ledamöter som ingår i denna och som ansvarar för olika delar av verksamheten.

Till följd av den gemensamma operativa organisationen är vissa enheter och funktioner gemensamma med andra företag inom Folksamgruppen. Frågor rörande den gemensamma organisationen behandlas i Folksams Bolagsforum, vilket omfattar vd i de dotterföretag som är parter i Folksams Multipartsavtal (ett avtal avseende organisatorisk samverkan mellan företag inom Folksam Liv-gruppen och företag inom Folksam Sak-gruppen).

Folksam Liv har ett affärsområde, Affärsområde Liv. Affärsområdet ansvarar för att hantera och utveckla den affär som avser försäkring riktad mot kollektivavtalsparterna på den svenska arbetsmarknaden, samt för att hantera och utveckla den affär som avser partnersamarbete. Affärsområdet ansvarar även för att hantera

och utveckla den affär som avser individuell försäkring riktad mot privatpersoner och företag. Chefen för affärsområdet disponerar över de samlade resurserna inom affärsområdet, samt svarar för processerna och har det yttersta ansvaret för ledningsarbetet inom affärsområdet. Affärsområdeschefen är ansvarig för den verksamhet som bedrivs inom affärsområdet och har ett resultat och lönsamhetsansvar för bolagets verksamhet, samt ägaransvar för dotterbolagen. Chefen för affärsområdet har därtill ett särskilt ansvar att bevaka Folksam Livs ekonomiska intressen.

Därutöver finns sju centrala enheter. Den övergripande organisationen, med bland annat affärsområden och centrala enheter, fastställs i företagsstyrningspolicyn, medan ansvarsområden för dessa framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. För dotterföretagen finns dessutom ägardirektiv formulerade, vilka anger i vilken riktning ägaren önskar att respektive företag ska styras och ledas.

Förändringar i koncernledningen 2018

Anna-Karin Laurell utsågs till chef för Affärsområde Liv och Elisabeth Sasse till chef för Affärsområde Sak. Förändringen skedde från den 1 april 2018. Daniel Barr, tidigare produktchef i Folksam, slutade den 30 september 2018. I samband med det delades Produkthenheten organisatoriskt mellan Affärsområde Liv, Affärsområde Sak respektive Ekonomi och finans.

Jens Henriksson

Vd och koncernchef
Född 1967
Anställd 2013
I nuvarande befattning sedan 2013

AnnKristine Wuopio-Mogestedt

CCO och chef Skador och pensionservice
Född 1961
Anställd 1988
I nuvarande befattning sedan 2006

Ylva Wessén

Vice vd och chef koncernstaben
Född 1970
Anställd 2007
I nuvarande befattning sedan 2016

Per Ardehed

Chef Marknad och försäljning
Född 1967
Anställd 1992
I nuvarande befattning sedan 2016

Johan Rudén

Chef IT och CIO
Född 1965
Anställd 2017
I nuvarande befattning sedan 2017

Britta Burreau

Vd KPA Pension
Född 1964
Anställd 2016
I nuvarande befattning sedan 2016

Elisabeth Sasse

Chef Affärsområde Sak
Född 1966
Anställd 2011
I nuvarande befattning sedan 2018

Jesper Andersson

Ekonomidirektör CFO
Född 1977
Anställd 2000
I nuvarande befattning sedan 2017

Harriet Pontán

Chef Människor och miljöer
Född 1953
Anställd 2005
I nuvarande befattning sedan 2005

Anna-Karin Laurell

Chef Affärsområde Liv
Född 1963
Anställd 2017
I nuvarande befattning sedan 2018

Michael Kjeller

Chef Kapitalförvaltning och hållbarhet
Född 1964
Anställd 1988
I nuvarande befattning sedan 2007

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen 2018

Målsättningen med Folksams arbete med intern kontroll finansiell rapportering, IKFR, är att bokslut- och myndighetsrapportering ska vara tillförlitlig och i överensstämmelse med lag och gällande redovisningsregler. Internkontrollarbetet baseras på det ramverk som tagits fram av The Committee of Sponsoring Organisations of the Threadway Commission "COSO" och beskrivs nedan.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör grunden för den interna kontrollen och är central för hur risker identifieras och hanteras baserat på den kultur och de värderingar som styrelse och ledning etablerat.

Folksams kultur och värderingar har sin utgångspunkt i att företaget ägs av sina kunder och att målsättningen är att ha branschens mest nöjda kunder. Folksam eftersträvar både affärsmässighet samt ordning och reda. Med affärsmässighet avses bland annat att det ska finnas tydliga mål och strategier. Med ordning och reda avses att företaget ska ha god intern styrning och kontroll.

Kontrollmiljön utgörs även av tydliga ansvar och roller. Ansvar och roller i den finansiella rapporteringen fastställs i styrande regelverk, vidare finns det styrande regelverk som fastställer roller och ansvar i arbetet med risk- och internkontroll.

Internkontrollsystem

Ett företagsövergripande internkontrollsystem är under införande. Internkontrollsystemet syftar bland annat till att utvärdera om den finansiella rapporteringen är tillförlitlig genom att identifiera risker och kontroller i väsentliga processer som påverkar bokslut- och myndighetsrapportering. Kontrollerna ska därefter regelbundet utvärderas och resultatet analyseras för att bedöma risken för fel i den finansiella rapporteringen. Därutöver ska det finnas rutiner för att löpande hantera de förbättringsmöjligheter som framkommer i arbetet.

Riskbedömning

Halvårsvis genomför alla affärsområden och enheter en självutvärdering av risker. Därutöver görs riskanalyser per process inom ramen för internkontrollsystemet. Risker för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen ska beaktas i analyserna. Det är chefen för respektive verksamhetsområde eller processägaren för en process som är ansvarig för att genomföra självutvärderingen. Självutvärdering innebär att identifiera risker, bedöma sannolikheten för att risken ska inträffa, vilken påverkan risken kan få på verksamheten samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera risken.

Kontroller

Riskåtgärder och kontroller

Åtgärdsplaner ska tas fram för de risker som verksamheten vill hantera genom förebyggande aktiviteter. Åtgärderna kan till exempel innebära att införa eller förbättra kontroller som syftar till tillförlitlig finansiell rapportering. Kontroller för att hantera risker avseende den finansiella rapporteringen är till exempel analyser och prognoser, avstämningar av huvudbok mot försäkringssystem, bankkonton eller andra register och underlag. Andra kontroller som också påverkar den finansiella rapporteringen är de kontroller som utförs avseende försäkringsersättningar, och driftskostnader där det finns särskilda principer och rutiner såsom krav på dualitet, kontroll av större belopp samt slumpvisa utbetalningskontroller.

Information och kommunikation

För att säkerställa effektivt och korrekt informationsutbyte krävs att alla delar inom verksamheten kommunicerar och delar relevant information såväl inom och mellan affärsområden och enheter som till och från styrelse och ledning. Informationsgivning från styrelsen och ledningen till chefer och medarbetare sker bland annat genom de styrande regelverken samt genom andra ledningsgrupper i verksamheten.

De principer som företaget ska följa har fastställts i ett styrande regelverk för extern rapportering och det finns tillgängligt för alla via företagets intranät. Det finns även en regelverksgrupp inom Ekonomi och Finans som bevakar och informerar om regelverksförändringar som påverkar den finansiella rapporteringen.

Styrelsen får regelbunden återkoppling från verksamheten om aktuella redovisningsfrågor samt intern styrning och kontroll via revisions- och complianceutskottet. Utskottet har regelbundna möten med CFO (ekonomidirektören), företagets externrevisorer samt kontrollfunktionerna risk, compliance och internrevision.

Uppföljning

Kontroller följs regelbundet upp inom ramen för Folksams internkontrollsystem. Uppföljning görs genom att verksamheten genomför självutvärderingar av nyckelkontroller.

Därutöver genomför de centrala funktionerna granskningar och andra aktiviteter för att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Årsbokslut samt processen för framtagande och rapportering av finansiell information granskas även årligen av de externa revisorerna. Resultatet av den finansiella granskningen rapporteras till Revisions- och complianceutskottet, samt avrapportering minst en gång per år till styrelsen. Till stämman sker avrapportering genom avlämnande av revisionsberättelsen.

Ett annat stöd i arbetet med att identifiera risker och väsentliga händelser är det företagsövergripande risk- och incidenthanteringssystemet. I systemet rapporteras oönskade händelser och verksamheten vidtar åtgärder för att förhindra att samma sak inträffar igen.

Finansiella rapporter

Koncernen och moderföretaget

Förvaltningsberättelse	12
Resultaträkning	42
Rapport över totalresultat	44
Resultatanalys, moderföretaget	45
Balansräkning	47
Rapport över förändringar i eget kapital, koncernen	49
Rapport över förändringar i eget kapital, moderföretaget	50
Kassaflödesanalys	51

Noter

Not 1	Redovisningsprinciper	53	Not 29	Övriga fordringar	117
Not 2	Upplysningar om risker	67	Not 30	Finansiella tillgångar och skulder	118
Not 3	Premieinkomst	94	Not 31	Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	125
Not 4	Kapitalavkastning, intäkter	95	Not 32	Materiella anläggningstillgångar	127
Not 5	Orealiserade vinster på placeringstillgångar	95	Not 33	Förutbetalda anskaffningskostnader	128
Not 6	Övriga tekniska intäkter	96	Not 34	Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	128
Not 7	Intäkter från avtal med kunder	96	Not 35	Disposition av företagets vinst eller förlust	128
Not 8	Utbetalda försäkringsersättningar	97	Not 36	Ej intjänade premier och kvardröjande risker	129
Not 9	Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter angiven återförsäkring)	97	Not 37	Livförsäkringsavsättning	130
Not 10	Driftkostnader	98	Not 38	Oreglerade skador	131
Not 11	Kapitalavkastning, kostnader	100	Not 39	Återbäring och rabatter	131
Not 12	Orealiserade förluster på placeringstillgångar	101	Not 40	Villkorad återbäring	132
Not 13	Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	101	Not 41	Fondförsäkringsåtaganden	132
Not 14	Bokslutsdispositioner	105	Not 42	Pensioner och liknande förpliktelser	133
Not 15	Skatter	105	Not 43	Uppskjuten skatteskuld	138
Not 16	Immateriella tillgångar	106	Not 44	Skulder avseende direkt försäkring	139
Not 17	Byggnader och mark	107	Not 45	Skulder till kreditinstitut	139
Not 18	Aktier och andelar i koncernföretag	109	Not 46	Övriga skulder	139
Not 19	Aktier och andelar i intresseföretag	111	Not 47	Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	139
Not 20	Moderföretagets andelar i intresseföretag	112	Not 48	Ställda säkerheter	140
Not 21	Aktier och andelar	112	Not 49	Eventualförpliktelser	141
Not 22	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	113	Not 50	Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen	141
Not 23	Lån med säkerhet i fast egendom	114	Not 51	Upplysningar om närstående	142
Not 24	Övriga lån	114	Not 52	Medelantal anställda samt löner och ersättningar	145
Not 25	Utlåning till kreditinstitut	114	Not 53	Avstämning av totalavkastningstabell	152
Not 26	Derivat	115	Not 54	Tvister	153
Not 27	Upplysning om kvittning	117	Not 55	Väsentliga händelser efter balansdagen	153
Not 28	Fordringar avseende direkt försäkring	117			

Resultaträkning

		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2018	2017	2018	2017
Teknisk redovisning av skadeförsäkringsrörelsen					
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)					
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	3	728	687	728	687
Premier för avgiven återförsäkring		-	1	-	1
Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		57	-	57	-
Summa		785	688	785	688
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen					
		7	131	7	131
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	6, 7	0	4	0	4
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Utbetalda försäkringsersättningar	8				
Före avgiven återförsäkring		-658	-634	-658	-634
Återförsäkrares andel		11	15	11	15
Förändring i Avsättning för oreglerade skador					
Före avgiven återförsäkring		158	61	158	61
Återförsäkrares andel		-21	-18	-21	-18
Förändring i övriga försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	9				
Livförsäkringsavsättning		1	0	1	0
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		-193	-40	-193	-40
Driftskostnader	10, 7	-102	-89	-102	-89
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)		0	-1	0	-1
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-12	118	-12	118
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)					
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	3	10 845	9 682	10 823	9 662
Premier för avgiven återförsäkring		-25	-26	-25	-26
Summa		10 820	9 656	10 798	9 636
Intäkter från investeringsavtal	7	302	317	11	11
Kapitalavkastning, intäkter	4	7 562	9 070	6 864	8 835
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	5				
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk					
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar		-	3 408	-	67
Värdeökning på övriga placeringstillgångar		498	1 507	612	667
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	6, 7	431	444	7	28
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Utbetalda försäkringsersättningar	8				
Före avgiven återförsäkring		-6 533	-6 472	-6 497	-6 446
Återförsäkrares andel		5	17	5	17
Förändring i avsättning för oreglerade skador					
Före avgiven återförsäkring		183	536	182	535
Återförsäkrares andel		-3	-9	-3	-9
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	9				
Livförsäkringsavsättningar					
Före avgiven återförsäkring		-3 292	-2 471	-3 292	-2 569
Återförsäkrares andel		0	-7	0	-7
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk					
Villkorad återbäring		-1	-31	-1	-31
Fondförsäkringsåtagande		1 999	-3 506	42	-67

Resultaträkning forts.

Mkr	Not	Koncernen		Moderföretaget	
		2018	2017	2018	2017
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		-167	-626	-167	-626
Driftskostnader	10, 7	-1 599	-1 545	-1 073	-958
Kapitalavkastning, kostnader	11	-504	-2 038	-494	-1 931
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	12				
livförsäkringstagaren bär placeringsrisk		-1 999		-42	
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar		-5 245	-1 967	-4 923	-1 560
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)		0	-5	0	-4
Andel i intresseföretags resultat		370	62		
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen		-105	-93		
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		2 722	6 247	2 030	5 588
Icke-teknisk redovisning					
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-12	118	-12	118
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		2 722	6 247	2 030	5 588
Kapitalavkastning, intäkter	4	190	225	165	213
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	5	25	23	24	23
Kapitalavkastning, kostnader	11	-49	-69	-19	-51
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	12	-122	-54	-119	-54
Avkastningsskatt		-218	-199	-	-
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen		-7	-131	-7	-131
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		2 529	6 160	2 062	5 706
Bokslutsdispositioner	14	-	-	-203	187
Resultat före skatt		2 529	6 160	1 859	5 892
Skatt på årets resultat	15	-178	-122	-321	-309
Årets resultat		2 351	6 038	1 538	5 584
Hänförligt till:					
Försäkringstagarna		2 175	5 835	1 538	5 584
Innehav utan bestämmande inflytande		176	203	-	-

Rapport över totalresultat

Mkr	Not	Koncernen		Moderföretaget	
		2018	2017	2018	2017
Årets resultat		2 351	6 038	1 538	5 584
Poster som inte kan omföras till periodens resultat					
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		-118	-75	-	-
Skatt hänförlig till poster som inte kan återföras till periodens resultat	15	3	3	-	-
Del i intresseföretags omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		23	-8	-	-
Del i intresseföretags skatt hänförligt till poster som inte kan återföras till periodens resultat		-5	1	-	-
Poster som har omförts eller kan omföras till periodens resultat					
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet		-16	35	-	-
Övrigt totalresultat för året efter skatt		-113	-44	-	-
Årets totalresultat		2 238	5 994	1 538	5 584
Hänförligt till:					
Försäkringstagarna		2 062	5 791	1 538	5 584
Innehav utan bestämmande inflytande		176	203	-	-

Resultatanalys, moderföretaget

Mkr	Tjänstepensionsförsäkring					Övrig livförsäkring				Skadeför- säkrings- rörelse
	Total	Traditionell förmåns- bestämd försäk- ring	Avgifts- bestämd traditio- nell för- säkring	Fondför- säkring	Tjänste- anknuten sjukför- säkring samt PB	Individuell traditio- nell livför- säkring	Oupp- sägbar sjuk-& olycks- fallsför- säkring samt PB	Grupp- liv- och tjänste- gruppliv försäkring	Mot- tagen återför- säkring	Sjukdom och olycksfall
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	11 552	1 034	3 532	0	187	4 819	47	1 200	3	728
Premier för avgiven återförsäkring	-25	0	0	-	-17	-6	0	-1	0	-
Förändring i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker	57									57
Premier för egen räkning	11 584	1 034	3 532	0	170	4 813	47	1 199	3	785
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	7	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Intäkter från investeringsavtal	11	-	1	5	-	5	-	-	-	-
Kapitalavkastning, intäkter	6 864	1 198	2 266	1	134	2 919	19	327	0	-
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	612	48	88	-	5	420	3	48	0	-
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	7	-	0	6	-	1	0	0	0	0
Utbetalda försäkringsersättningar										
Före avgiven återförsäkring	-7 155	-769	-1 478	0	-171	-2 840	-36	-1 201	-2	-658
Återförsäkrarens andel	16	-	-	-	3	-1	3	0	-	11
Förändring i avsättning för oreglerade skador										
Före avgiven återförsäkring	341	-	1	-	114	12	22	34	1	158
Återförsäkrarens andel	-24	-	-	-	0	0	-3	0	0	-21
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	-3 250	-469	-1 513	42	0	-1 329	2	16	-	1
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	-360	-	-7	-	-	-13	-	-146	-	-193
Driftskostnader	-1 175	-51	-284	-8	-22	-554	-30	-122	-2	-102
Kapitalavkastning, kostnader	-494	-53	-64	-1	-6	-329	-2	-39	0	-
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-4 965	-834	-1 638	-42	-93	-2 107	-14	-236	0	-
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	0	-	-	-	-	0	0	0	0	0
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	-12	-	-	-	-	-	-	-	-	-12
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	2 030	105	903	2	133	997	10	-121	0	-
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	545	-	0	-	293	4	28	35	1	185
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring										
Livförsäkringsavsättningar	107 481	15 178	34 462	-	2	57 710	11	118	-	-

Årsredovisning 2018

Folksam ömsesidig livförsäkring

Organisationsnummer 502006-1585

Resultatanalys, moderföretaget forts.

Mkr	Tjänstepensionsförsäkring				Övrig livförsäkring				Skadeför-säkrings-rörelse	
	Total	Förmåns-bestämd försäk-ring	Avgifts-bestämd traditio-nell för-säkring	Fondför-säkring	Tjänste-anknuten sjukför-säkring samt PB	Individuell traditionell livförsäkring	Oupp-sägbar sjuk- & olycks-fallsför-säkring samt PB	Grupp-liv- och tjänste-gruppliv försäkring	Mot-tagen återför-säkring	Sjukdom och olycksfall
Avsättning för oreglerade skador										
Avsättning för fastställda skador	200	-	14	-8	-	88	0	105	-	-
Avsättning för ej fastställda skador	1 607	-	1	-	250	17	41	142	2	1 154
Avsättning för sjukräntor	1 551	-	10	-	1 020	-	187	16	4	314
Skadebehandlingsreserv	110	-	-	-	22	1	8	3	-	76
Summa avsättning oreglerade skador	3 468	-	26	-8	1 292	106	236	266	6	1 544
Avsättningar för återbäring och rabatter	4 582	-	-	-	854	-	-	2 864	-	865
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk, före avgiven återförsäkring										
Villkorad återbäring	460	-	53	-	-	407	-	-	-	-
Fondförsäkringsåtaganden	732	-	-	732	-	-	-	-	-	-
Summa försäkringstekniska avsättningar för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk	1 192	-	53	732	-	407	-	-	-	-
Återförsäkrares andel av försäkrings-tekniska avsättningar										
Avsättning för oreglerade skador	-266	-	-	-	-35	-1	-16	0	0	-214
Konsolideringsfond	62 646	11 886	19 067	-	717	22 597	195	5 887	0	2 297

Balansräkning

Tillgångar		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2018	2017	2018	2017
Immateriella tillgångar					
Andra immateriella tillgångar	16	13	19	-	-
Summa		13	19	-	-
Placeringstillgångar					
Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark	17	16 315	14 505	5 886	5 217
Placeringar i koncern- och intresseföretag					
Aktier och andelar i koncernföretag	18	-	-	5 874	6 099
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag		-	-	3 026	2 027
Aktier och andelar i intresseföretag	19, 20	3 064	2 347	657	421
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag		762	1 026	712	1 026
Summa		3 826	3 373	10 269	9 573
Andra finansiella placeringstillgångar					
Aktier och andelar	21	58 326	61 029	58 229	60 982
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22	99 775	95 376	99 626	95 236
Lån med säkerhet i fast egendom	23	40	40	40	40
Övriga lån	24	1 520	1 506	1 520	1 506
Utlåning till kreditinstitut	25	463	588	463	588
Derivat	26	504	286	504	286
Summa		160 628	158 825	160 383	158 638
Summa placeringstillgångar		180 769	176 703	176 538	173 428
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk					
Fondförsäkringstillgångar		40 050	43 324	732	750
Återförsäkrars andel av Försäkringstekniska avsättningar					
Oreglerade skador	38	272	295	266	288
Summa		272	295	266	288
Fordringar					
Fordringar avseende direkt försäkring	28	21	18	18	12
Fordringar avseende återförsäkring		-	0	1	-
Övriga fordringar	29	1 278	1 054	1 135	717
Summa		1 299	1 072	1 154	729
Andra tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	32	1 439	1 456	0	0
Likvida medel/Kassa och bank		7 368	6 381	5 684	5 101
Aktuell skattefordran		30	92	30	91
Uppskjuten skattefordran	43	8	3	-	-
Summa		8 844	7 932	5 714	5 192
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter					
Upplupna ränte- och hyresintäkter		832	996	839	996
Förutbetalda anskaffningskostnader	33	503	620	-	8
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	34	82	102	9	138
Summa		1 416	1 718	848	1 142
Summa tillgångar		232 663	231 063	185 250	181 529

Balansräkning forts.

Eget kapital, avsättningar och skulder		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2018	2017	2018	2017
Eget kapital					
Konsolideringsfond		62 646	59 024	62 646	59 024
Balanserad vinst/förlust		4 944	4 805	-	-
Årets resultat		2 175	5 835	1 538	5 584
Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna		69 765	69 664	64 184	64 607
Innehav utan bestämmande inflytande		1 984	2 102	-	-
Summa eget kapital		71 749	71 766	64 184	64 607
Obeskattade reserver					
Periodiseringsfond		-	-	905	702
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)					
Ej intjänade premier och kvardröjande risker		0	-	0	-
Livförsäkringsavsättning	37	107 481	104 183	107 481	104 182
Oreglerade skador	38	3 530	3 453	3 468	3 402
Återbäring och rabatter	39	4 582	4 424	4 582	4 424
Summa		115 594	112 060	115 532	112 008
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)					
Villkorad återbäring	40	460	485	460	485
Fondförsäkringsåtaganden	41	40 071	43 342	732	749
Andra avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	42	201	138	-	7
Aktuell skatteskuld		54	17	-	0
Uppskjuten skatteskuld	43	807	815	508	595
Övriga avsättningar		50	112	-	49
Summa		1 111	1 082	508	651
Depåer från återförsäkrare		76	82	76	82
Skulder					
Skulder avseende direkt försäkring	44	13	1	12	0
Skulder avseende återförsäkring		8	9	8	9
Skulder till kreditinstitut	45	298	114	298	114
Derivat	26	184	326	184	326
Övriga skulder	46	2 592	1 291	2 027	1 461
Summa		3 095	1 741	2 529	1 910
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter					
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	47	508	505	325	335
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		232 663	231 063	185 250	181 529

Rapport över förändringar i eget kapital, koncernen

Mkr						
	Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna				Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt eget kapital
	Konsolideringsfond	Omräkningsreserv ¹⁾	Balanserad vinst eller förlust inkl. årets resultat ²⁾	Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna		
2017						
Ingående balans 2017-01-01	56 195	-6	13 272	69 461	1 899	71 360
Vinstdisposition	8 392	-	-8 392	0	-	0
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 807	-	-	-2 807	-	-2 807
Överföring av partsmedel stiftelse	-1 117	-	-	-1 117	-	-1 117
Årets övrigt totalresultat	-	35	-79	-44	-	-44
Årets resultat	-	-	5 835	5 835	203	6 038
Årets totalresultat	-	35	5 756	5 791	203	5 994
Utgående balans 2017-12-31	58 999	29	10 636	69 664	2 102	71 766
2018						
Ingående balans 2018-01-01	58 999	29	10 636	69 664	2 102	71 766
Vinstdisposition	5 609	-	-5 609	-	-	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 751	-	-	-2 751	-	-2 751
Utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	-	-	-	-	-471	-471
Aktieägartillskott från innehav utan bestämmande inflytande	-	-	-	-	177	177
Beståndsoverlåtelse	781	-	-	781	-	781
Utbetalning överskottsmedel	-	-	-	-	-	-
Återföring överskottsmedel	9	-	-	9	-	9
Årets övrigt totalresultat	-	-16	-97	-113	-	-113
Årets resultat	-	-	2 175	2 175	176	2 351
Årets totalresultat	-	-16	2 078	2 062	176	2 238
Utgående balans 2018-12-31	62 647	13	7 105	69 765	1 984	71 749

¹⁾ Omräkningsreserver avser omräkning av utländska verksamheter.

²⁾ Balanserad vinst eller förlust inkluderar Reservfond, Kapitalandelsfond, Eget kapital delen av obeskattade reserver, Aktuariella vinster och förluster inklusive löneskatt, skatt hänförlig till komponenter avseende övrigt totalresultat och årets resultat.

Innehav utan bestämmande inflytande avser andra ägare i vinstutdelande företag inom Folksam Liv-koncernen.

Folksam Liv är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättats under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

Rapport över förändringar i eget kapital, moderföretaget

Mkr	Bundet eget kapital		
	Konsolideringsfond	Årets resultat	Totalt eget kapital
2017			
Ingående balans 2017-01-01	56 195	8 393	64 588
Föregående års vinstdisposition	8 393	-8 393	-
Tilldelad återbäring			
Utbetalning överskottsmedel	-1 664	-	-1 664
Överföring av partsmedel till stiftelser	-1 117	-	-1 117
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 806	-	-2 806
Skatteeffekt avgivna koncernbidrag	23	-	23
Årets resultat, tillika årets totalresultat	-	5 584	5 584
Utgående balans 2017-12-31	59 024	5 584	64 607
2018			
Ingående balans 2018-01-01	59 024	5 584	64 607
Föregående års vinstdisposition	5 584	-5 584	-
Tilldelad återbäring	-2 751	-	-2 751
Återföring överskottsmedel ¹⁾	9	-	9
Beståndsöverlåtelse ²⁾	781	-	781
Årets resultat, tillika årets totalresultat	-	1 538	1 538
Utgående balans 2018-12-31	62 647	1 538	64 184

Folksam Liv är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättats under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

¹⁾ Fördelningen av överskott är reglerad i företagets konsolideringspolicy i de försäkringstekniska riktlinjerna. Då överskottet är preliminärt och inte garanterat, betraktas detta som riskkapital och ingår i företagets konsolideringsfond. Överskottet tilldelas i samband med utbetalning enligt de interna regelverk som finns och redovisas direkt mot eget kapital.

²⁾ Överlåtelse av försäkringsbestånd från Förenade Liv Grupp-försäkring AB per den 1 juni 2018.

Kassaflödesanalys

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Den löpande verksamheten				
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt ¹⁾	2 529	6 160	2 062	5 706
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	4 619	72	4 732	276
Betald skatt	-66	-23	-346	-253
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	7 082	6 209	6 448	5 729
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	-3 798	1 689	-3 739	1 689
Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring, netto ⁴⁾	3	-1	-	-
Förändring av övriga rörelsefordringar	459	-264	122	-154
Förändring av övriga rörelseskulder	924	-271	394	112
Utbetald återbäring från konsolideringsfonden	-2 751	-2 806	-2 751	-2 806
Återförda/utbetalda överskottsmedel från konsolideringsfonden	9	-1 664	9	-1 664
Kassaflöde från den löpande verksamheten	1 928	2 892	483	2 906
Investeringsverksamheten				
Effekt av samgående/beståndsoverlåtelse ⁵⁾	89	-	89	-
Nettoinvestering i koncernföretag ⁶⁾	-822	-1 808	-158	-1 764
Nettoinvestering i intresseföretag ⁷⁾	291	352	291	352
Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar ⁸⁾	-33	-103	-33	-43
Förändring av materiella och immateriella tillgångar ⁹⁾	-84	-50	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-559	-1 609	189	-1 455
Finansieringsverksamheten				
Erhållet aktieägartillskott från innehav utan bestämmande inflytande	176	-	-	-
Utbetald utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	-471	-4	-	-
Utbetalning av partsmedel till fristående stiftelser	-	-1 117	-	-1 117
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-295	-1 121	-	-1 117
Årets kassaflöde	1 074	162	672	334
Likvida medel vid årets början	6 416	6 254	5 135	4 801
Likvida medel vid årets slut¹⁰⁾	7 491	6 416	5 807	5 135
Årets kassaflöde	1 074	162	672	334
¹⁾Betalda och erhållna räntor och utdelningar				
Under perioden betald ränta	-74	-77	-67	-72
Under perioden erhållen ränta	1 984	2 262	2 016	2 318
Under perioden erhållen utdelning	1 762	1 795	3 037	1 795
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	3 672	3 980	4 986	4 041
²⁾Poster som inte ingår i kassaflödet				
Nedskrivningar	-	52	231	99
Avskrivningar	37	6	0	0
Icke utdelad resultatandel i intresseföretag	-370	-62	-728	-130
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-2 359	-5 690	-1 529	-5 691
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	4 930	569	4 488	968
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-1 600	1 467	-1 604	1 467
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	1 147	1 214	1 147	1 214
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	2 808	2 366	2 808	2 366
Förändring avsättningar	-58	39	-56	-35
Förändring av skulder avseende investeringsavtal	84	111	-25	18
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	4 619	72	4 732	276

Kassaflödesanalys forts.

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
3) Förändring av placeringstillgångar				
Investering i placeringstillgångar	-94 335	-53 741	-94 276	-53 741
Försäljning av placeringstillgångar	90 537	55 430	90 537	55 430
Summa förändring av placeringstillgångar	-3 798	1 689	-3 739	1 689
4) Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar				
avsättningar fondförsäkring, netto				
Investering i placeringstillgångar, fondförsäkring	3 273	-2 724	17	-111
Förändring av försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring	-3 270	2 723	-17	111
Summa förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar fond-försäkring, netto	3	-1	0	0
5) Effekt av samgående/beståndsöverlåtelse				
Finansiella tillgångar	1 327	-	1 327	-
Övriga tillgångar	130	-	130	-
Likvida medel	89	-	89	-
Summa tillgångar	1 546	-	1 546	-
Eget kapital	781	-	781	-
Avsättningar	740	-	740	-
Övriga skulder	25	-	25	-
Summa avsättningar och skulder	1 546	-	1 546	-
6) Nettoinvestering i koncernföretag				
Investering i koncernföretag	-2 063	-1 808	-1 493	-1 804
Försäljning av koncernföretag/Utdelning från kommanditbolag	1 241	-	1 335	40
Summa nettoinvestering i koncernföretag	-822	-1 808	-158	-1 764
7) Nettoinvestering i intresseföretag				
Investering i intresseföretag	-382	352	-382	352
Försäljning av intresseföretag	673	-	673	-
Summa nettoinvestering i intresseföretag	291	352	291	352
8) Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar				
Investering i övriga placeringstillgångar	-33	-103	-33	-43
Summa nettoinvestering i övriga placeringstillgångar	-33	-103	-33	-43
9) Nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar				
Investering (-) i materiella och immateriella tillgångar	-84	-50	0	0
Summa nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar	-84	-50	0	0
10) Summa delkomponenter som ingår i likvida medel				
Kassa och banktillgodohavanden	7 368	6 381	5 684	5 101
Kortfristiga placeringar jämförda med likvida medel	123	35	123	35
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	7 491	6 416	5 807	5 135
Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.				
Ej tillgängliga likvida medel				
Andra legala restriktioner	3 632	3 328	3 632	3 328
Summa ej tillgängliga likvida medel	3 632	3 328	3 632	3 328

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning

- 1 Allmän information
- 2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna
 - 2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag
 - 2.2 Förutsättningar vid upprättande av Folksam Livs finansiella rapporter
 - 2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna
 - 2.4 Ändrade redovisningsprinciper
 - 2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2019 eller senare
 - 2.6 Koncernredovisning
 - 2.7 Utländsk valuta
 - 2.8 Försäkringsavtal och investeringsavtal
- 3 Principer för poster i resultaträkningen
 - 3.1 Premieinkomst
 - 3.2 Intäkter från investeringsavtal
 - 3.3 Kapitalavkastning
 - 3.4 Utbetalda försäkringsersättningar
 - 3.5 Driftskostnader
 - 3.6 Skatter
- 4 Principer för poster i balansräkningen
 - 4.1 Immateriella tillgångar
 - 4.2 Fastigheter
 - 4.3 Finansiella tillgångar och skulder
 - 4.4 Materiella tillgångar
 - 4.5 Förutbetalda anskaffningskostnader
 - 4.6 Leasade tillgångar
 - 4.7 Försäkringstekniska avsättningar
 - 4.8 Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk
 - 4.9 Andra avsättningar
 - 4.10 Eventualförpliktelser
- 5 Moderföretagets redovisningsprinciper
 - 5.1 Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

1 Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2018 och avser räkenskapsåret 2018 för Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv) med organisationsnummer 502006-1585. Folksam Liv är ett ömsesidigt livförsäkringsföretag med säte i Stockholm, adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 106 60 Stockholm. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen i Folksam Liv den 20 mars 2019. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställande på stämman den 19 april 2019.

2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna

2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) och IFRIC-tolkningar utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) antagna av EU. Tillämpning sker även av Rådet för finansiell rapportering (RFR) rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler

för koncerner. Även tillämpliga delar av Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) tillämpas i koncernredovisningen.

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnitt 5. Moderföretagets redovisningsprinciper.

2.2 Förutsättningar vid upprättande av Folksam Livs finansiella rapporter

Folksam Livs funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal kronor. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Siffror inom parentes avser föregående år. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs uppskattningar och bedömningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse på de finansiella rapporterna anges nedan.

2.3.1 Uppskattningar

2.3.1.1 Försäkringstekniska avsättningar

Redovisningsprinciper för försäkringsavtal återfinns i avsnitt 2.8.1 i not 1 Redovisningsprinciper. Redovisningsprinciper för värdering av försäkringstekniska avsättningarna beskrivs i avsnitt 4.7 och 4.8 i not 1 Redovisningsprinciper. Nuvarande metoder och antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs även i not 37 Livförsäkringsavsättning och not 38 Oreglerade skador. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.2 Finansiella instrument

Värdering av finansiella tillgångar och skulder återfinns i avsnitt 4.3 i not 1 Redovisningsprinciper. Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument beskrivs i not 30 Finansiella tillgångar och skulder. Känslighetsanalyser för de olika risktyperna finns i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.3 Förvaltningsfastigheter och rörelsefastigheter

Värdering av fastigheterna återfinns i avsnitt 4.2 i not 1 Redovisningsprinciper. Fastställande av verkligt värde på fastigheterna beskrivs i not 17 Byggnader och mark. Känslighetsanalys avseende marknadsvärdet på fastighetsinnehavet finns i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.4 Pensioner och liknande förpliktelser

Redovisningsprinciperna för pensioner och liknande förpliktelser återfinns i avsnitt 4.9.1 i not 1 Redovisningsprinciper. Till grund för värdering av pensionsförpliktelser ligger aktuariella antaganden som beskrivs i not 41 Pensioner och liknande förpliktelser.

2.3.2 Bedömningar

2.3.2.1 Försäkrings- respektive investeringsavtal

Klassificering av avtal återfinns i avsnitt 2.8 i not 1 Redovisningsprinciper.

2.3.2.2 Finansiella tillgångar och skulder

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder i olika kategorier återfinns i avsnitt 4.3 i not 1 Redovisningsprinciper. Information om redovisade värden per kategori av finansiella tillgångar och skulder finns i not 30 Finansiella tillgångar och skulder.

2.3.2.3 Ej konsoliderade företag

Redovisningsprinciper för konsolidering återfinns i avsnitt 2.6 i not 1 Redovisningsprinciper.

2.4 Ändrade redovisningsprinciper

2.4.1 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2018

2.4.1.1 Tillägg till IFRS 4 Försäkringskontrakt – tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument

Företaget använder möjligheten att samordna tillämpning av IFRS 17 Försäkringsavtal och IFRS 9 Finansiella instrument. IASB har under hösten 2018 föreslagit att denna möjlighet ska kunna användas till den 1 januari 2022. Därmed senareläggs tillämpning av IFRS 9 från den 1 januari 2018 till den 1 januari 2022. Företaget bedriver i huvudsak försäkringsverksamhet vilket innebär att företaget får

tillämpa undantaget från IFRS 9. Som grund för uttalande att företagets verksamhet huvudsakligen är relaterat till försäkring har följande bedömning gjorts 31 december 2015: att andel försäkringsskulder inklusive villkorad återbäring och fondförsäkring som avser försäkringsavtal och som omfattas av standarden IFRS 4, är signifikant jämfört med totala skulder och, att den procentuella andelen av redovisat värde, hänförligt till försäkring, är större än 90 procent. Inga förändringar av företagets huvudsakliga verksamhet har skett under efterföljande perioder. Avseende år 2018 till 2021 lämnas upplysningar i årsredovisningen som avser att efterlikna de grupperingar av finansiella tillgångar som görs i enlighet med IFRS 9, dock ändras inte redovisade värden utan endast värden för upplysningsändamål, se not 2 Upplysningar om risker samt not 30 Finansiella tillgångar och skulder - Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument.

2.4.1.2 IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

Folksam Liv tillämpar IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder från och med den 1 januari 2018. Standarden ersätter IAS 18 och övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 anvisar att intäktsredovisningen sker enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att företaget ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtagandena i avtal fullgörs. Övergången har inte inneburit några effekter på företagets redovisningsprinciper, det har heller inte inneburit några effekter på företagets tillgångar, skulder eller eget kapital. Av den anledningen har Folksam Liv inte upprättat någon brygga mellan tidigare redovisningsprinciper och IFRS 15. Folksam Liv har kategoriserat intäkterna utifrån typ av tjänst. De olika tjänsterna är provisioner, administrationsavgift, flytt- och återköpsavgift övriga avgifter samt övriga intäkter. För mer information om intäkter per tjänst se not 7 Intäkter från avtal med kunder.

2.4.1.3 Årliga förbättringar av befintliga IFRS

Företagsledningen har bedömt att övriga ändringar i befintliga IFRS-standarder inte har haft någon väsentlig inverkan på Folksam Livs finansiella rapportering.

2.4.2 Övriga ändringar för räkenskapsår 2018

2.4.2.1 Förutbetalda anskaffningskostnader

Direkta och rörliga kostnader aktiveras om rätta förutsättningar föreligger för aktivering. Med direkta och rörliga kostnader avses förskotts- och engångsprovisioner som betalas till försäljningspersonal, förmedlare eller andra distributörer. Med anledning av att Folksam Liv har ändrat provisionerna till interna och externa säljare samt förmedlare aktiveras inga kostnader från och med den 1 januari 2018.

Ändringen betraktas framåtriktad vilket innebär att inga jämförelsetal har räknats om. Moderföretaget Folksam Liv har under 2018 skrivit av tillgången fullt ut. Mer information om förutbetalda anskaffningskostnader, se avsnitt 4.5 i not 1 Redovisningsprinciper samt not 33 Förutbetalda anskaffningskostnader.

2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2019 eller senare

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter den 1 januari 2019 eller senare och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen förväntas få på finansiella rapporteringen.

2.5.1 IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, standarden, som är godkänd av EU, ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Genom tillägg till IFRS 4 Försäkringsavtal medges tillfälligt undantag från IFRS 9 för perioden 2018-2021 och Folksam kommer att börja tillämpa IFRS 9 den 1 januari 2022.

Vid klassificering i enlighet med IFRS 9 föreligger ett tydligare samband med företagets affärsmodeller för förvaltning av finansiella tillgångar. Affärsmodeller identifieras på portföljnivå, om t ex tillgångar innehas för att inkassera kontraktuella kassaflöden eller om andra affärsmodeller tillämpas som att tillgångarna förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden eller innehas för handel. Därefter sker en gruppering på typ av tillgång: skuldinstrument (t ex obligationer, lånefordringar, bankkonton), egetkapitalinstrument (t ex aktier) och derivat. Vid klassificering i olika värderingskategorier beaktas därefter affärsmodeller för typ av tillgång, t ex för skuldinstrument görs bedömning om syfte med innehav är om tillgångarna innehas för att inkassera kontraktuella kassaflöden i kombination med att avtalsvillkoren innebär att betalningar endast avser kapital och ränta, tillgången värderas då till upplupet anskaffningsvärde, om affärsmodellen innebär att tillgången även kan säljas värderas innehavet till verkligt värde via övrigt totalresultat. Om ingen av dessa affärsmodeller tillämpas värderas innehaven obligatoriskt till verkligt värde baserat på en affärsmodell som innebär att de förvaltas och utvärderas på verkliga värden eller att de innehas för handel, denna värderingskategori kan avse både skuld- och egetkapitalinstrument.

Oavsett affärsmodell hänförs alltid derivat och repor till kategori innehav för handel. Oberoende av affärsmodell kan företaget vid första redovisningstillfället identifiera en finansiell tillgång till verkligt värde, det avser egetkapital-instrument och kan även tillämpas för skuldinstrument i de fall syftet är att eliminera inkonsekvenser i värdering mellan tillgångar och skulder.

Vad gäller finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39. Skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via resultaträkningen. Skulder som värderas till verkligt värde inkluderar innehav för handel, till denna grupp hänförs alltid derivat och repor. Finansiella skulder omfattar också sådana som vid första redovisningstillfället identifierats till verkligt värde via resultaträkningen, antingen för att värderingen leder till eliminering av inkonsekvenser i värdering av tillgångar och skulder eller för en grupp av finansiella skulder, eller tillgångar och skulder om de förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden, den sistnämnda värderingskategorin tillämpas på fondförsäkringsåtaganden.

Ny metod för nedskrivningar omfattar för Folksam primärt skuldinstrument som värderas till upplupet anskaffningsvärde. Metoden utgår från tre steg där respektive steg representerar typ av kreditförsämrad tillgång. Det första steget avser tillgångar för vilka kreditrisken inte har ökat väsentligt jämfört med första redovisningen, reservering redovisas för ett års förväntad förlust vid fallissemang. Det andra steget avser tillgångar för vilka det har skett en väsentlig ökning av kreditrisken utan att vara fallerade jämfört med första redovisningen. Det tredje steget omfattar fallerade tillgångar och för dessa utförs en individuell bedömning. För andra och tredje steget görs förväntad reservering med utgångspunkt för hela återstående löptiden.

Resultat, eget kapital och solvenskvot kan komma att påverkas med hänsyn till nya nedskrivningsregler och omklassificeringar. Ett arbete pågår för att utreda storlek på påverkan.

2.5.2 IFRS 16 Leases

IFRS 16 kommer att ersätta IAS 17 Leasingavtal. IFRS 16 ska tillämpas från och med den 1 januari 2019 och standarden har godkänts av EU. Förtida tillämpning är tillåten förutsatt att även IFRS 15 tillämpas från samma tidpunkt. För leasetagaren innebär IFRS 16 att begreppen finansiell respektive operationell leasing försvinner och ersätts av en modell där tillgångar och skulder för alla leasingavtal där antingen leasingperioden överstiger 12 månader eller den leasade tillgången inte är av mindre värde, ska redovisas i balansräkningen. För leasegivare bibehålls begreppen finansiell leasing och operationell leasing vilket innebär att redovisningen blir i princip oförändrad. Det är framför allt hyreskontrakt som ska redovisas som en leasingtillgång och

leasingskulld. Dessa ska spegla nuvärdet av framtida leasingbetalningar. Det finns två alternativa sätt för övergången; full retroaktivitet och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per den 1 januari 2019 med den ackumulerade effekten av initial tillämpning. Enligt RFR 2 kan företag välja i juridisk person att inte redovisa enligt IFRS 16. Folksam Liv har valt att utnyttja denna möjlighet. Den nya standarden bedöms inte ha någon påverkan på koncernens balansräkning.

2.5.3 IFRS 17 Insurance contracts

IASB har den 18 maj 2017 publicerat en ny standard som behandlar försäkringsavtal. IFRS 17 ska tillämpas vid redovisning av försäkringsavtal, återförsäkringsavtal och redovisning av investeringsavtal med återbäring. Syftet med standarden är att öka transparensen och jämförbarheten i redovisningen av försäkringskontrakt. Detta innebär att försäkringskontrakt globalt kommer att redovisas på samma sätt. IFRS 17 kommer att ersätta IFRS 4, som var en interimstandard med fokus på upplysningar. Värderingsmässigt utgick IFRS 4 från lokala regler för värdering av de försäkringstekniska avsättningarna. IFRS 17 träder i kraft 1 januari 2022 men är ännu inte antagen av EU.

För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. IASB har tydligare angivit i den nya standarden när ett avtal bör separeras i en försäkringsdel och en investeringsdel, som ska följa IAS 39. IFRS 17 innebär förändringar vad gäller värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. Det är oklart vilka delar av standarden som ska tillämpas för onoterade försäkringsföretag i Sverige. Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementeringen av IFRS 17 ska ske både i juridisk person och i koncernredovisningen i Sverige. Under 2018 har Folksam deltagit på möten som Finansinspektionen bjöd in till för att föra en dialog med branschen. Inom Folksam pågår ett projekt för att analysera på djupet vad den nya standarden kan innebära. Företagsledningens bedömning är att implementationen av IFRS 17 kommer att ha en hög påverkan på Folksam Livs finansiella rapportering.

2.5.4 Övriga ändringar

Företagsledningens bedömning är att övriga nya och ändrade standarder och tolkningar inte kommer att få någon väsentlig påverkan på Folksam Livs finansiella rapportering den period de tillämpas för första gången.

2.6 Koncernredovisning

2.6.1 Konsolideringsprinciper dotterföretag

Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska

fördelar. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras. För att bestämmande inflytande ska föreligga ska följande kriterier vara uppfyllda: Folksam Liv har inflytande över investeringsobjektet, Folksam Liv är exponerad för eller har rätt till rörlig ersättning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen.

Livförsäkringsaktiebolag med utdelningsförbud konsolideras inte. Folksam Liv har inte bestämmande inflytande då hela överskottet i ej vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och således inte kan disponeras av moderföretaget. Folksam Liv kan inte heller styra allokeringen av de synergieffekter som finns i kapitalförvaltning, gemensamma funktionen, lokaler och system.

2.6.11 Förför

Koncernredovisningen är upprättad enligt förförsmetoden. Förförsmetoden innebär att ett förför av dotterföretag betraktas som en transaktion varigenom moderföretaget indirekt förför dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förföranalysen fastställs det verkliga värdet på förförsdagen av förförade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat. Överförd ersättning i samband med förförvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet. Vid rörelseförför där överförd ersättning, eventuellt vid innehav utan bestämmande inflytande och vid stegvisa förför, överstiger det verkliga värdet av förförade tillgångar och övertagna skulder som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, så kallat förför till lågt pris, redovisas denna direkt i årets resultat. Vid förför som sker i steg fastställs goodwillen den dag då bestämmande inflytande uppkommer. Tidigare innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat. Kvarvarande innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat när avyttringar leder till att bestämmande inflytande upphör.

Villkorade köpeskillningar redovisas till verkligt värde vid förförstidpunkten. I de fall den villkorade köpeskillningen är klassificerad som eget kapitalinstrument, görs ingen omvärdering och reglering görs inom eget kapital. För övriga villkorade köpeskillningar omvärderas dessa vid varje rapporttidpunkt och förändringen redovisas i årets resultat. Dotterföretags finansiella rapporter inkluderas i

koncernredovisningen från och med förförstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör. I de fall dotterföretagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper. Det finns två alternativ att redovisa innehav utan bestämmande inflytande. Dessa två alternativ är att antingen redovisa innehav utan bestämmande inflytandes andel av proportionella nettotillgångar alternativt att innehav utan bestämmande inflytande redovisas till verkligt värde, vilket innebär att innehav utan bestämmande inflytande har andel i goodwill. Förluster hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande fördelas även i de fall innehav utan bestämmande inflytande kommer att vara negativt.

2.6.2 Konsolideringsprinciper intresseföretag

Intresseföretag är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande, över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav på mellan 20 och 50 procent av röstetalet. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital samt koncernmässig goodwill och andra eventuella kvarvarande värden på koncernmässiga över- och undervärden. I koncernens resultaträkning redovisas som "Andel i intresseföretags resultat" koncernens andel i intresseföretagens nettoresultat efter skatt och innehav utan bestämmande inflytande justerat för eventuella avskrivningar, nedskrivningar eller upplösningar av förförade över- respektive undervärden. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer inkluderas i anskaffningsvärdet. När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

2.6.3 Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och orealiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Orealiserade vinster som uppkommer

från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Orealiserade förluster elimineras på samma sätt som realiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

2.7 Utländsk valuta

2.7.1 Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden Kapitalavkastning, intäkter respektive Kapitalavkastning, kostnader. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

2.7.2 Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de valutakurser som föreläggat vid respektive transaktions-tidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital i en omräkningsreserv.

2.8 Försäkringsavtal och investeringsavtal

2.8.1 Försäkringsavtal

Folksam Liv har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för företaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Företaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken motsvarar minst fem procents påslag på eller reduktion av aktuellt försäkringsvärde före försäkringshändelse. Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett investeringsavtal.

Folksam Liv har gjort bedömningen att den möjlighet som ges till kunderna att erhålla ytterligare försäkringsförmåner utöver de garanterade, utgör diskretionära delar i enlighet med definitionen i IFRS 4. Folksam Liv förfogar över beslutanderätten till de diskretionära delarna (återbäringen/pensionstilläggen) när det gäller såväl tidpunkt som belopp. De diskretionära delarna redovisas som en del av konsolideringsfonden till dess att de tilldelats försäkringstagarna eller annan förmånsberättigad. Tilldelning av återbäring redovisas som minskning av eget kapital.

Enligt IFRS 4 får avtal med betydande andel diskretionär del (återbäring) redovisas som försäkringsavtal. Eftersom alla företags avtal med traditionell förvaltning och utjämnad återbäring eller pensionstillägg ofta har en betydande diskretionär del har företaget beslutat att redovisa samtliga dessa avtal som försäkringsavtal. Även traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning redovisas som försäkringsavtal på grund av att betydande diskretionära delar finns. Samtliga avtal med traditionell förvaltning och garanti redovisas därmed som försäkringsavtal. Grupp-, sjuk- och premiebefrielse-försäkring, avgiven och mottagen återförsäkring samt övrig riskförsäkring redovisas som försäkringsavtal eftersom dessa avtal alltid innehåller betydande försäkringsrisk. Avtal som består av delar som kan värderas och redovisas separat delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del. Verksamhet som anses vara försäkringsavtal redovisas enligt IFRS 4.

2.8.2 Investeringsavtal

Folksam Liv har valt att dela upp samtliga fondförsäkringsavtal och avtal som enbart avser villkorad återbäring på en försäkringsdel och en finansiell del, så kallad "unbundling". Redovisning av investeringsdelarna av avtalet sker enligt IAS 39 Finansiella instrument, redovisning och värdering. Uppdelning inom försäkringsavtalet ger en tydlig redovisning av hur stor del av inbetalningarna som går till verksamhet med risk respektive till sparandeverksamhet. Avtal med negativ risksumma delas upp och frigjord risksumma redovisas som premie för att kunna ge arvsvinst. För avtal med positiv risksumma gäller på motsvarande sätt att riskpremie erläggs för att risksumma ska kunna tillskjutas vid dödsfall. Valet att "unbundla" fondförsäkring innebär att alla fondförsäkringsavtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. Värdet på ett avtal avseende villkorad återbäring regleras av vilken avkastning som placeringstillgångarna har haft. Detta medför att det inte är tillåtet att redovisa dessa avtal som försäkringsavtal enligt IFRS 4. "Unbundling" av avtal med rätt till villkorad återbäring, innebär därför att även dessa avtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. För avtal som delas upp

på en försäkringsdel och en investeringsdel redovisas in- och utbetalningar för den finansiella delen av avtalet inte som premieinkomst och försäkringsersättningar över resultaträkningen, utan istället som en förändring via balansräkningen. Avgiftsintäkterna avseende de avtal som delas upp redovisas dels som intäkter från investeringsavtal och dels bland övriga tekniska intäkter.

3 Principer för poster i resultaträkningen

3.1 Premieinkomst

För livförsäkringsrörelsen tillämpas kontantprincipen för premieinbetalningar, vilken innebär att inbetalda premier intäktsförs när de inkommer oavsett vilken period de avser enligt försäkringsavtal för direkt försäkring. Undantaget är premier på sjuk- och premiebefrielseförsäkringar med avtalad löpande premiebetalning och där premien helt avser ett senare räkenskapsår. Som premieinkomst för sjuk- och olycksfallsförsäkring samt gruppliv redovisas premier för försäkringsavtal för vilka företagets ansvar inträtt under verksamhetsåret. Det innebär att premieinkomsten för skadeförsäkringsrörelsen redovisas enligt avtalsprincipen. Premieintäkten motsvarar den del av premieinkomsten som är intjänad. Ej intjänad premie avsätts till Avsättning för ej intjänade premier.

3.1.1 Avgiven återförsäkring

Som premie för avgiven återförsäkring redovisas belopp som betalats ut under räkenskapsåret eller belopp som tagits upp som en skuld till försäkringsföretag som mottagit återförsäkring enligt ingångna återförsäkringsavtal, inklusive portföljpremier. Premierna periodiseras så att kostnaden fördelas till den period som försäkringsskyddet avser. Avdrag görs för belopp som gottskrivits på grund av portföljåterdragning eller en förändring av återförsäkrarens andel av proportionella återförsäkringsavtal.

3.2 Intäkter från investeringsavtal

De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning intäktsförs i takt med att företaget tillhandahåller förvaltningstjänster till innehavarna av avtalen. Tjänsterna tillhandahålls jämt fördelade under avtalens löptid. Avgifter som debiteras kunderna vid specifika tillfällen, exempelvis fondbyte, flytt till annan försäkringsgivare eller återköp, intäktsförs i samband med händelsen. För dödsfalls- och sjukfallsrisker tas premier ut genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital en gång per månad. För långlevnadsrisker tas premier ut genom att hela eller delar av fondvärdet/försäkringskapitalet tillfaller företaget vid försäkrads dödsfall. Belastning för avkastningsskatt görs genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital och redovisas som en övrig teknisk intäkt.

3.3 Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen består av posterna Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Kapitalavkastning på placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisken samt avkastningen på placeringstillgångar i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar i fondförsäkringsföretagen och övriga koncernföretag samt kapitalavkastning avseende skadeförsäkringsrörelsen redovisas i den icke-tekniska redovisningen. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar på fondförsäkringstillgångar redovisas under värdeökning alternativt värdeminskning på fondförsäkringstillgångar. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar redovisas i den icke-tekniska redovisningen.

3.3.1 Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalavkastning, intäkter består av hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto) per tillgångsslag.

3.3.2 Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalavkastning, kostnader består av driftskostnader för byggnader och mark, kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto) av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto) per tillgångsslag.

3.3.3 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag.

3.3.4 Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringsstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Årets värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade redovisas över resultaträkningen i den period de uppstår.

3.4 Utbetalda försäkringssättningar

Som utbetalda försäkringssättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat. För premiebefrielse vid sjukdom betalas försäkringssättning ut genom att Folksam Liv i försäkringstagarens ställe gör inbetalningar till det avtal som premiebefrielsebeloppet avses täcka. För dödsfall betalas försäkringssättning ut genom att företaget vid behov skjutet till kapital till det värde som enligt avtalet ska gälla strax efter dödsfall samt för livsfall betalas försäkringssättning ut enligt avtal.

3.5 Driftskostnader

Med driftskostnader avses verksamhetsrelaterade kostnader, exempelvis kostnader för anställd eller inhyrd personal, lokaler, IT-kostnader, planerliga avskrivningar på materiella och immateriella tillgångar. Driftskostnaderna delas in i följande funktioner; anskaffning, administration, skadereglering, kapitalförvaltning och fastighetsförvaltning. Anskaffnings- och administrationskostnader redovisas i posten Driftskostnader. Skaderegleringskostnader redovisas i posten Utbetalda försäkringssättningar, Kapitalförvaltnings- och fastighetsförvaltningskostnader redovisas i posten Kapitalavkastning, kostnader. Kostnaderna redovisas i resultaträkningen när de uppstår, med undantag för kostnader som företag har haft för att anskaffa nya försäkringsavtal. Dessa aktiveras i balansräkningen som förutbetalda anskaffningskostnader.

3.6 Skatter

3.6.1 Inkomstskatt

Med inkomstskatter avses aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

3.6.1.1 Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

3.6.1.2 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader som uppkommit vid första redovisningen av goodwill och inte heller vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat.

Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserad eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värde på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserv upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

3.6.2 Avkastningsskatt

Livförsäkringsföretag betalar avkastningsskatt enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Avkastningsskatt är inte en skatt på försäkringsföretagets resultat, utan värdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning belastas med avkastningsskatt som beräknas och betalas varje år. Avkastningsskatten redovisas i det icke-tekniska resultatet för koncernen. Avkastningsskatten redovisas som aktuell skattekostnad i moderföretaget medan intäkterna från avgiftsuttaget avseende fondförsäkring redovisas under posten Övriga tekniska intäkter. Beräkning av underlag för avkastningsskatt, avseende pensionsförsäkring, utgår från ett kapitalunderlag, vilket utgörs av samtliga tillgångar vid ingången av beskattningsåret efter avdrag för finansiella skulder vid samma tidpunkt. Kapitalunderlag multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. Skattesatsen som tillämpas på skatteunderlaget är 15 procent. För kapitalförsäkringar multipliceras kapitalunderlaget med statslåneräntan per den 30 november för kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. För kapitalförsäkringar gäller att den antagna statslåneräntan ökas med 0,75 procentenheter, dock till minst 1,25 procent. Kapitalunderlaget för kapitalförsäkringar uppdateras med periodens premier. Skattesatsen som tillämpas på skatteunderlaget är 30 procent.

4 Principer för poster i balansräkningen

4.1 Immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar är identifierbara icke monetära tillgångar utan fysisk form. De immateriella tillgångar som är upptagna i Folksam Liv består av separat förvärvat immateriella tillgångar som bedömts medföra framtida ekonomiska fördelar. De internt upparbetade immateriella

tillgångarna som avser egenutvecklade programvaror redovisas endast om samtliga följande kriterier uppfylls; att det finns en identifierbar tillgång, att det är troligt att den tillgång som upparbetas kommer att generera framtida ekonomiska fördelar, att företaget har kontroll över tillgången och att tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning och eventuella nedskrivningar. Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över den immateriella tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioderna omprövas årligen. Avskrivningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. Den beräknade nyttjandeperioden uppgår till mellan fem och tio år. Värdet på tillgångarna ska vid varje bokslutstillfälle prövas för att se om det finns nedskrivningsbehov, se avsnitt 4.4.1.

4.2 Fastigheter

Fastigheter delas upp i förvaltningsfastigheter och rörelsefastigheter.

4.2.1 Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter redovisas i enlighet med IAS 40 Förvaltningsfastigheter, då syftet med innehavet är att generera hyresintäkter och/eller värdestegring. Förvaltningsfastigheter redovisas till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen. Det verkliga värdet baseras halvårsvis på värderingar utförda av oberoende värderingsmän. Vid kvartalsbokslutens första respektive tredje kvartal värderas fastigheterna internt. Det verkliga värdet fastställs genom en kombination av huvudsakligen en marknadsanpassad kassaflödeskalkyl samt avkastningsmetoden. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden samt nuvärdet av ett beräknat restvärde för respektive fastighet. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar redovisas i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas under Kapitalförvaltning, intäkter och fastighetskostnaderna under Kapitalförvaltning, kostnader. Värdeförändringarna redovisas netto under Orealiserade vinster eller förluster på placeringstillgångar.

4.2.2 Rörelsefastigheter

Rörelsefastigheterna redovisas i enlighet med IAS 16. Materiella anläggningstillgångar, då syftet är att stadigvarande använda fastigheten i den egna verksamheten. För rörelsefastigheter utgörs anskaffningsvärdet av det redovisade värdet vid tidpunkten för bytet från att redovisa fastigheten som förvaltningsfastighet till att redovisa fastigheten som rörelsefastighet. Rörelsefastigheter redovisas enligt anskaffningsmetoden vilket innebär anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Tillkommande utgifter läggs till det redovisade värdet i det

fall investeringen anses värdehöjande. Rörelsefastigheterna delas in i komponenter och avskrivningsmetoden återspeglar när fastigheternas framtida fördelar förväntas bli förbrukade. Komponenten mark har bedömts ha obegränsad nyttjandetid varför avskrivning inte görs. Utgifter avseende löpande underhåll och reparationer kostnadsförs i den period de uppkommer i posten Driftskostnader. Rörelsefastigheter redovisas i koncernredovisningen under Materiella anläggningstillgångar till skillnad från moderföretaget som redovisar dessa under Byggnader och mark. Upplysningar om fastigheternas komponenter och avskrivningstider hänvisas till noten för Materiella anläggningstillgångar.

4.3 Finansiella tillgångar och skulder

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld i ett annat företag. Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, samt finansiella skulder i fondförsäkringar.

4.3.1 Klassificering, värdering och redovisning

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Med anskaffningsvärde avses upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet av de framtida betalningarna. Det gäller för samtliga finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan. Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell

ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

4.3.2 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk. Folksam Liv har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

4.3.2.1 Lån och andra fordringar

Lån och andra fordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

4.3.3 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen. Folksam Liv har som princip att hänföra samtliga fondförsäkringsåtaganden samt avtal som enbart avser villkorad återbäring till värderingskategorin finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen därför att detta eliminerar den mismatch i redovisningen som annars skulle uppstå till följd av att de kopplade tillgångarna värderas till verkligt värde.

4.3.3.1 Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

4.3.4 Nedskrivning av finansiella instrument

Vid varje rapporttillfälle utvärderar Folksam Liv om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande; betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären, att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts, ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp, att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion samt negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

4.4 Materiella tillgångar

Materiella tillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma företaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur

balansräkningen vid utrangering, avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas i det tekniska resultatet. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod vilken uppgår till fem år för maskiner och inventarier med undantag för konst som inte skrivs av. Koncernens rörelsefastigheter redovisas under denna post i enlighet med IAS 16 Materiella anläggningstillgångar, se avsnitt 4.2.2.

4.4.1 Nedskrivningar av materiella tillgångar och immateriella tillgångar

De redovisade värdena för tillgångarna prövas vid varje balansdag. Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången. En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets (grupp av enheters) redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet. En reversering görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

4.5 Förutbetalda anskaffningskostnader

Med anskaffningskostnader avses de kostnader som företaget har haft för att anskaffa nya försäkringsavtal. De anskaffningskostnader som aktiveras utgörs av Folksam Livs rörliga, till nyförsäljning direkt relaterade, kostnader. Med rörliga kostnader avses provisioner vid försäljning. Aktivering har gjorts av den del av individuell livförsäkring som avser avtal med löpande premier, vilka bedöms generera en marginal som ska täcka aktiveringen. Avskrivningstiden har satts till fem år. Förutbetalda kostnader testas för nedskrivningsbehov vid varje bokslut för att säkerställa att avtalens förväntade framtida ekonomiska förmåner överstiger det redovisade värdet.

4.6 Leasade tillgångar

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisas enligt reglerna för operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i

årets resultat linjärt över leasingperioden. Folksam Liv har ingått avtal om operationell leasing avseende lokaler, PC-utrustning och bilar.

4.7 Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av Ej intjänade premier och kvardröjande risker, Livförsäkringsavsättning, Oreglerade skador samt Återbäring och rabatter (tilldelad återbäring). Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkningen under respektive rubrik. Se även not 36 Ej intjänade premier och kvardröjande risker, not 37, Livförsäkringsavsättning, not 38, Oreglerade skador, samt not 39, Återbäring och rabatter.

Val av antaganden vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar har avgörande betydelse för nivån. Osäkra antaganden medför osäkerhet i beräkningen av avsättningarna. När det gäller långlevnadsrisker, och i viss mån sjuklighetsrisker, finns av naturliga skäl en stor osäkerhet. En värdering av långa åtaganden innebär t ex att dödligheten måste skattas för många år framöver. En osäkerhet finns även avseende avsättning för framtida driftskostnader då dessa skattas för avtalens hela löptid.

4.7.1 Ej intjänade premier och kvardröjande risker

Avsättning för ej intjänade premier utgör värdet av företagets samlade ansvarighet för löpande försäkringar. Beräkningarna av avsättningarna har gjorts enligt vedertagen metodik innebärande att man beaktar hur stor del av premien för varje enskild försäkring som hänför sig till tiden efter redovisningsperioden. I grenar där premienivån har bedömts som otillräcklig ska den enligt ovan beräknade avsättningen för ej intjänade premier för vid redovisningsperiodens slut gällande försäkringar förstärkas med en avsättning för kvardröjande risker avseende perioden fram till nästa förfallodag.

4.7.2 Livförsäkringsavsättningar

Livförsäkringsavsättningen för traditionell livförsäkring med utjämnad återbäring/pensionstillägg och traditionell livförsäkring med premiegaranti och daglig avkastningsfördelning beräknas som skillnaden mellan förväntat nuvärde av beräknade framtida utgifter och förväntat nuvärde av beräknade framtida intäkter. Samtliga förpliktelser och ingångna avtal vid rapporteringstillfället ska ingå i beräkningen. Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). För tjänstepensionsverksamhet tillämpas en aktsam diskonteringsränta. För övrig livförsäkring tillämpas en betryggande diskonteringsränta. Den aktsamma diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminränta.

Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut under en period på upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminsräntan. Den långsiktiga terminsräntan uppgår till 4,2 procent. Vid beräkning av den betryggande diskonteringsräntan görs ytterligare ett avdrag vid justering för kreditrisk. Utöver antagande om diskonteringsräntan görs antaganden även om dödlighet, driftskostnader, avkastningsskatt och utnyttjade optioner. Livförsäkringsavsättningen för övrig traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning bestäms genom att värdet på försäkringarna räknas upp med den garantiränta som gäller vid beräkningstillfället. Därutöver kan även andra avsättningar med syfte att täcka försäkringsrisker redovisas under posten Livförsäkringsavsättning. För grupp- och sjukförsäkring motsvarar livförsäkringsavsättningen summan av ej intjänade premier samt i vissa fall nivå tillägg.

4.7.3 Oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador består av ersättningsreserver för kända, och okända, inträffade skador, sjukreserver samt skadebehandlingsreserv. I ersättningsreserverna ingår försäkringsbelopp, återköps/flyttbelopp och tilldelad återbäring. Sjukreserver diskonteras med aktsamt/betryggande antagande om ränta som motsvarar aktuella marknadsräntor (per balansdag) på samma sätt som ovan.

4.7.4 Återbäring och rabatter

Avsättning för tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelats försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej fördelats till betalning.

4.7.5 Förlustprövning

Folksam Livs tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar och förutbetalda anskaffningskostnader innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

4.7.6 Avgiven återförsäkring

Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrarens ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Företaget bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångarna avseende återförsäkringsavtal vid varje bokslutstillfälle. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången så skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

4.8 Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk

Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk består av Villkorad återbäring samt Fondförsäkringsåtaganden. Se även not 40, Villkorad återbäring samt not 41, Fondförsäkringsåtaganden.

4.8.1 Villkorad återbäring

Villkorad återbäring utgör en försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk. Såväl försäkringsdelen som den finansiella delen redovisas som villkorad återbäring. Avsättningen värderas till verkligt värde på de tillgångar som är kopplade till avtalen.

4.8.2 Fondförsäkringsåtaganden

Fondförsäkringsåtaganden utgör en försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk. Såväl försäkringsdelen som investeringsdelen redovisas som fondförsäkringsåtagande. Avsättningarna värderas till verkligt värde på de fonder som är kopplade till avtalen. Värdeförändringar redovisas över resultaträkningen. De verkliga värdet fastställs med hjälp av aktuella fondvärden som speglar det verkliga värdet på de finansiella tillgångar som finns i de fonder till vilka skulderna är länkade, multiplicerat med antalet andelar som tillräknas försäkringstagaren på balansdagen. Om de förväntade framtida intäkterna i en specifik portfölj är lägre än förväntade rörliga kostnader, måste en avsättning för förluster för denna portfölj göras.

4.9 Andra avsättningar

En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt och/eller belopp. En avsättning redovisas i balansräkningen när det uppstår en förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden. En förpliktelse kan vara formell och informell. En avsättning redovisas enligt IAS 37. Om dessa villkor inte är uppfyllda redovisas ingen avsättning i balansräkningen, istället uppstår en eventalförpliktelse om kriterierna är uppfyllda för en eventalförpliktelse. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

4.9.1 Pensioner och liknande förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i Folksam Liv omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

4.9.1.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Folksam Livs förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsföretag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

4.9.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder; denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en svensk bostadsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen. Koncernens nettoförpliktelse utgörs av nuvärdet av förpliktelserna, minus verkligt värde på förvaltnings-tillgångarna justerat för eventuella tillgångsbegränsningar. Räntekostnaden/intäkten netto på den förmånsbestämda förpliktelserna/tillgången redovisas i resultaträkningen. Räntenettet är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av nettoförpliktelserna, det vill säga ränta på förpliktelserna, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av eventuella tillgångsbegränsningar.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettet och eventuella ändringar av effekter tillgångsbegränsningar (exklusive ränta som inkluderas i räntenettet). Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat. När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning. Ändringar eller reduceringar av en förmånsbestämd plan redovisas vid den tidigaste av följande tidpunkter; I, när ändringen i planen eller reduceringen inträffar eller II, när företaget redovisar relaterade omstrukturingskostnader och ersättningar vid uppsägning. Ändringarna/reduceringarna redovisas direkt i årets resultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del av nettoförpliktelserna/-tillgången. Den del av särskild löneskatt som är beräknad utifrån tryggandelagen i juridisk person redovisas av förenklingskäl som upplupen kostnad istället för som del av nettoförpliktelserna/-tillgången. Avkastnings-skatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

4.9.1.3 Pensionering i egen regi

Folksam Liv har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till anställda födda 1955 och tidigare att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen i posten Driftskostnader.

4.10 Eventualförpliktelser

Under eventualförpliktelser redovisas förpliktelser som härrör från inträffade händelser som inte uppfyller krav på att redovisas som skuld eller avsättning. Detta då det inte är troligt att en kostnad kommer att uppstå och/eller att förpliktelserna inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

5 Moderföretagets redovisningsprinciper

Moderföretagets årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2, redovisning för juridisk person. Moderföretaget tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och Finansinspektionens föreskrifter. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

5.1 Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper framgår nedan. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderföretaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderföretagets finansiella rapporter, där inte annat anges.

5.1.1 Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling av interna projekt som redovisas som tillgång i koncernbalansräkningen redovisas som kostnad i moderföretagets resultaträkning.

5.1.2 Byggnader och mark

I moderföretaget redovisas såväl förvaltnings- som rörelsefastigheter till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar redovisade över resultaträkningen. Samtliga fastigheter redovisas under posten Byggnader och mark i moderföretagets balansräkning.

5.1.3 Dotterföretag och intresseföretag

Aktier i dotter- och intresseföretag redovisas i moderföretaget till anskaffningsvärdet efter avdrag för erforderliga nedskrivningar. Aktieägartillskott som lämnas som kapitaltillskott bokförs som en höjning av andelsvärdet i balansräkningen. För att fastställa huruvida det föreligger nedskrivningsbehov av placeringar i koncern- och intresseföretag tillämpas IAS 36, Nedskrivningar.

För att beräkna konsolideringskapitalet görs en värdering till verkligt värde av koncern- och intresseföretag dels genom en embedded value-metod, dels genom en substansvärde-metod, beroende på karaktären på innehavet. I samband med förvärv eller andra strukturella förändringar görs en djupare analys av företagets värde som även tar hänsyn till kassaflöde, framtida vinster, varumärke och värdering av kundstocken.

5.1.4 Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderföretaget tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. Moderföretaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De mest väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

5.1.5 Skatter

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Vidare redovisas avkastningsskatten som en aktuell skattekostnad.

5.1.6 Koncernbidrag

Erhållna koncernbidrag från dotterföretag redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning intäkter/Erhållna koncernbidrag. Lämnade koncernbidrag till dotterföretag redovisas i balansräkningen som en ökning av värdet på aktier i dotterföretag. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförlig till erhållna koncernbidrag redovisas i resultaträkningen. Skatt hänförlig till lämnade koncernbidrag redovisas i eget kapital.

Not 2. Upplysningar om risker

Denna not beskriver Folksam Livs riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

Folksam Livs riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas, mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner. Folksam Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkrings- tagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i Folksam Livs affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalposition.

Riskfilosofi i sammandrag

Riskfilosofin anger Folksam Livs övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk ska tas medvetet och att risktagandet ska styras som en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera värde ska begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera riskerna. Risktagandet styrs genom den formaliserade strukturen som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten arbetar Folksam Liv kontinuerligt med att följa upp och stärka företagets riskkultur. Riskkulturen är resultatet av medarbetarnas värderingar, attityder och beteenden samt förståelse för riskernas natur och företagets principer för riskhantering. Styrelsens vid var tid fastställda riskkapit ska vara vägledande vid risktagande.

Riskkapitramverket

Företagets riskkapitramverk, som beslutas årligen av styrelsen, är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering. Riskkapitramverket består av komponenterna riskkapit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder.

Riskkapitramverket binder samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egen risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskkapitramverk och utgör även underlag för riskkapitramverkets utformning.

Den kvalitativa riskkapiten uttrycks genom användandet av en skala från "söka" till "undvika". Risker som söks är risker som förväntas bidra positivt till företagets måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de positiva konsekvenserna inte förväntas överväga de negativa eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

Folksam Livs riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga verksamhetsförändringar.

Den samlade effekten som Folksam Livs övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskkapiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskkapit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen den egna risk- och solvensbedömningen.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och består av de olika steg som beskrivs nedan.

Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder beroende på kategorier av risk. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras. Därefter sker en bedömning av riskernas sannolikhet och konsekvens. Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten tillämpas scenarioanalyser.

Företagets riskkaptit är vägledande för beslut om hantering av risker och risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Metod för hantering av enskilda risker eller kategorier av risker beror på riskens art, omfattning och komplexitet. Beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras, ökas eller elimineras. Verksamheten genomför beslutade åtgärder samt följer upp att åtgärderna får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjen och följer upp och utvärderar riskhanterande åtgärder. De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Enheten för kapitalförvaltning och hållbarhet rapporterar kontinuerligt till vd och styrelse i enlighet med krav på innehåll och periodicitet som ställs i placeringspolicyn och placeringsriktlinjerna. Rapporteringens syfte är att utgöra underlag för bedömningar av och beslut om placeringsverksamheten. CFO rapporterar, minst fyra gånger per år, företagets ekonomiska ställning till vd och styrelse.

Minst två gånger per år sammanställer riskfunktionen en riskrapport där en samlad bild av riskläget återges till vd och styrelse. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ information samt information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder.

Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i Folksam Liv har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras. Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera, värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att de processer och rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder, bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering. Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för riskhantering, intern kontroll och regelefterlevnad i företaget. Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för

riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första ansvarslinjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första ansvarslinjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter. Styrelsen beslutar om företagets riskkaptit säkerställer att riskkaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även se till att den får tillgång till information om, och har förståelse för, de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras. Styrelsen för Folksam Liv har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därför fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvalitén i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse har vd inrättat kommittéer där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i dessa kommittéer.

Väsentliga risker i Folksam Liv

Folksam Liv definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser som kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå till följd av omvärldshändelser,

internt beslutsfattande eller icke ändamålsenliga interna processer, system och bemanning. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker. I kommande avsnitt beskrivs Folksam Livs försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Hantering av försäkringsrisk

Målet för Folksam Livs försäkringsverksamhet är att tillhandahålla ett brett utbud av produkter, som svarar mot våra kunders behov. Folksam Liv ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna. Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag. Korrekt prissättning tryggar Folksam Livs långsiktiga lönsamhet. De försäkringstekniska avsättningsarna måste vara tillräckliga och fördelningen av överskott skälig. Såväl risker som principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt.

Folksam Liv erbjuder såväl livförsäkring som skadeförsäkring. Livförsäkringen utgörs av både olika former av sparandeförsäkring (traditionell livförsäkring, traditionell livförsäkring med villkorad återbäring samt fondförsäkring) och av riskförsäkring (gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring, sjuk- och premiebefrielseförsäkring samt övrig kollektiv riskförsäkring). Inom ramen för skadeförsäkringsverksamheten finns riskförsäkring i form av sjuk- och olycksfallsförsäkring. Folksam Liv mottar även återförsäkring från livförsäkringsföretag inom Folksam.

Det breda produktutbudet exponerar Folksam Liv för en mängd olika försäkringsrisker, vilka hänger samman med försäkrade händelser och produkternas utformning. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs, försäkringstekniska avsättningar beräknas och överskott fördelas till försäkringsavtalen och över tid. Riskerna hanteras även genom fastställda teckningslimiter, produkt- och teckningsregler. Ett brett produktutbud och stora försäkringstagar-kollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Aktuariefunktionen föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan chefsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad eller minskad dödlighet bland de försäkrade. I Folksam Liv är risken för minskad dödlighet bland försäkrade med traditionell livförsäkring den dominerande försäkringsrisken. Om dödligheten överskattas vid tecknande av försäkring kan det leda till att för höga ersättningar utlovas. En överskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga, liksom att fördelningen av överskott blir felaktig. Det förekommer även risk för ökad dödlighet både bland vissa sparandeprodukter och riskprodukter.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsantaganden uppdateras. Dödlighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring. Dessa krav är störst för individuellt tecknad försäkring, där det sker en individuell riskbedömning. I samband med skadereglering av dödsfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Risk för ökad dödlighet hanteras vidare genom individuell återförsäkring av dödsfallsförsäkringar med förhöjd dödsfallsrisk respektive höga dödsfallsrisksummor.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades sjuktillstånd.

Risken hanteras genom att sjukligheten i bestånden följs upp, och genom att sjuklighetsantaganden uppdateras. Sjuklighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring. Dessa krav är störst för individuellt tecknad försäkring, där det sker en individuell riskbedömning. I samband med skadereglering av sjukfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen. Sjuklighetsriskerna hanteras också genom individuell återförsäkring av höga sjukrisksummor.

Olycksfallsrisk

Med olycksfallsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades olycksfallstillstånd. Riskerna hanteras genom att inträffade olycksfall i bestånden följs upp.

Driftskostnadsrisk

Med driftskostnadsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas av förändringar av drifts-, anskaffnings- och skadebehandlingskostnader.

Underskattade driftskostnader kan till exempel medföra förluster på grund av att för höga ersättningar utlovas eller att otillräckliga avsättningar beräknas. Även fördelning av överskott påverkas av belastning för driftskostnader. Förutsättningar för hantering av driftskostnadsrisken skapas genom uppföljning och utveckling av förbättrade metoder för att fördela driftskostnader.

Optionsrisk

Många försäkringsprodukter, främst produkter med sparandeinslag, innehåller optioner att avsluta försäkringen på grund av flytt eller återköp samt att avsluta premiebetalningen. Med annullationsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av att premieinbetalningar upphör och/eller att försäkringskapital flyttas eller återköps.

Försäkringstagaren har även en option att ändra till exempel utbetalningstidpunkt eller utbetalningstidens längd. I optionsrisk ingår, förutom annullationsrisk, även risken att Folksam Liv inte når sina mål på grund av att utnyttjandet av dessa optioner avviker från vad som är förväntat. Dessa optionsrisker regleras i första hand genom försäkringsvillkor och ändringsregelverk. Målet är att avgiftsstrukturen ska vara utformad så att lönsamheten kan bibehållas och finansiell stabilitet upprätthållas. Vidare bör det säkerställas att avsättningarna är tillräckliga vid annullationer samt att annullationer inte medför att oskälig andel av överskottet utbetalas så att kvarvarande/övriga kunder drabbas negativt.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av naturkatastrofer, epidemier eller katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter.

Folksam Liv har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall. Återförsäkringsprogrammet har störst påverkan på resultatet för riskförsäkring.

Koncentrationsrisk avser risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker inom och mellan verksamhetsgrenar. Koncentration av försäkringsrisk uppstår om riskexponeringen är koncentrerad till ett fåtal försäkrade eller viss geografisk plats. Koncentrationsrisk kan även uppstå om Folksam Liv är ensidigt exponerat mot till exempel ett begränsat produktutbud eller ett enskilt avtalsområde.

Folksam Livs försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning i form av

en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning. Koncentrationsrisken hanteras genom ett aktivt arbete för att åstadkomma stora blandade bestånd inom individuell livförsäkring. För kollektivavtalad försäkring har Folksam Liv begränsad möjlighet att styra över riskspridningen.

Försäkringar med risk för förhöjd dödlighet eller sjuklighet är geografiskt spridda över Sverige. De är även spridda på ett stort antal olika försäkringar. Koncentrationsrisken för försäkringar med förhöjd dödlighet och sjuklighet är därmed begränsad.

Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Övrigt

Utöver ovan nämnda risker kan förändringar i lagar och externa regelverk samt inflationsökning också få betydelse för Folksam Livs möjlighet att nå sina mål. Dessa hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning och exponering av försäkringsrisk

För att mäta hur exponerat företaget är mot försäkringsrisker görs stresstester och framåtblickande analyser. Stresstesterna mäts enligt standardformeln i Solvens II-regelverket för övrig livförsäkringsverksamhet och enligt trafikljusmodellen för tjänstepensionsverksamhet. Dessutom beräknas ett internt kapitalkrav. De största försäkringsriskerna Folksam Liv är exponerat för är ökad länglevnad (minskad dödlighet) samt ett ökat utnyttjande av optioner. Ca 77/56 procent av Folksam Livs försäkringstekniska avsättningar för tjänstepension respektive övrig livförsäkring utgörs år 2018 av försäkringar med länglevnadsrisk, medan ca 43/55 procent utgörs av försäkringar med option att återköpa eller flytta försäkringen eller att avsluta premiebetalningen.

Mätning av försäkringsrisker sker även genom uppföljning. Bland annat sker uppföljning av det så kallade riskresultatet och driftskostnadsresultatet. Uppföljning sker också av använda antaganden och av hur känsliga avsättningarna är för en förändring av dessa. Avsättningarnas känslighet visas under rubriken "Känslighetsanalyser". Där illustreras hur resultatet och det egna kapitalet skulle påverkas vid en förändring av antaganden samt indikerar graden av exponering för olika typer av försäkringsrisker.

Koncentration av risk analyseras under rubriken "Koncentrationer av försäkringsrisk". Avsnittet "Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar" belyser över/underskott 2018-12-31 i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av de senaste fem skadeåren.

Känslighetsanalyser

I tabellen nedan visas hur de försäkringstekniska avsättningarna för övrig livförsäkringsverksamhet respektive tjänstepensionsverksamhet skulle förändras om antaganden om dödlighet, sjuklighet, driftskostnader eller utnyttjandet av optioner förändrades. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ränteförändringar framgår av avsnittet om finansiella risker.

Tabellen omfattar enbart moderföretaget Folksam Liv. I den konsoliderade koncernredovisningen ingår även ett fondförsäkringsföretag. I detta företag är avtalen sådana att dödlighetsantagandena kan ändras under försäkringstiden. Företaget har mycket begränsad verksamhet med sjuklighetsrisk. Detta företag ingår därför inte i nedanstående tabell.

Antagandena om framtida dödlighet för sparförsäkring baseras på aktuell erfarenhet inom Folksam Liv kompletterade med antagna framtida dödlighetsreduktioner. I känslighetsanalysen antas att dödlighetsreduktionerna ökas med 50 procent. En minskad dödlighet ger ökade avsättningar för sparandeförsäkringar.

Känsligheten för utnyttjande av optioner visas genom att de antaganden om andelen försäkringar som annulleras ökar med 50 procent och andelen försäkringar som ändrar utbetalningstid ökar med 10 procent för tjänstepensionsverksamhet respektive minskar med 10 procent för övrig livförsäkringsverksamhet.

Antaganden för sannolikheten att sjukfall upphör har stor påverkan på avsättningarna för lång sjuk- och premiebefrielseförsäkring. Känsligheten i avsättningarna för en förändring av dessa antaganden illustreras genom att anta att de minskar med 10 procent.

Känsligheten i avsättningarna för driftskostnader visas genom att kostnadsinflationen ökas med 1 procentenhet.

För sjuk- och olycksfallsprodukter som tillhör skadeförsäkring, där avsättningarna inte baseras på antaganden, visas hur avsättningarna påverkas av en genomsnittlig ökning av skadekostnader med 10 procent.

Analyserna är gjorda för respektive antagande oberoende från varandra.

Känslighetsanalyser för försäkringsrisk

Mkr	Tjänstepension			Övrig liv		
	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Moderföretaget 2018						
Försäkringstekniska avsättningar	52 590	-	-	64 134	-	-
Långlevnadsrisk - dödlighetsreduktion	53 557	-967	-967	64 419	-285	-285
Optioner-annullation	52 711	-121	-121	64 120	14	14
Optioner-ändring av utbetalningstid	52 608	-18	-18	64 199	-66	-66
Sjuklighet - avveckling	52 718	-128	-100	64 136	-2	-2
Kostnadsinflation	53 032	-442	-442	64 371	-238	-238
Skadeförsäkring - genomsnittlig skadekostnad	52 590	-	-	64 288	-154	-120

Moderföretaget 2017

Försäkringstekniska avsättningar	50 816	-	-	62 426	-	-
Långlevnadsrisk - dödlighetsreduktion	51 707	-890	-890	62 706	-280	-280
Optioner-annullation	50 982	-165	-165	62 494	-68	-68
Optioner-ändring av utbetalningstid	50 833	-17	-17	62 490	-64	-64
Sjuklighet - avveckling	50 949	-133	-103	62 428	-3	-2
Kostnadsinflation	51 224	-408	-408	62 670	-244	-244
Skadeförsäkring - genomsnittlig skadekostnad	50 816	-	-	62 558	-132	-103

Koncentrationer av försäkringsrisk

Koncentration av försäkringsrisk illustreras i nedanstående tabell, som visar antal försäkringsavtal och försäkrat belopp i olika beloppsintervall.

Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall eller sjukfall, Mkr						
			varav Tjänstepension		varav Övrig livförsäkring	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Moderföretaget 2018						
Dödsfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	4 376 058	588 714	86 422	31 394	4 289 636	557 320
20-30 prisbasbelopp	40 528	43 084	1 669	1 895	38 859	41 189
30-45 prisbasbelopp	23 295	43 163	1 356	2 305	21 939	40 858
45-60 prisbasbelopp	1 577	3 807	606	1 463	971	2 344
mer än 60 prisbasbelopp	10 404	32 937	812	3 397	9 592	29 540
Summa	4 451 862	711 704	90 865	40 454	4 360 997	671 251
Sjukfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	2 508 868	134 344	71 757	18 858	2 437 111	115 486
20-30 prisbasbelopp	4 255	4 802	4 160	4 694	95	108
30-45 prisbasbelopp	2 677	4 520	2 610	4 409	67	111
45-60 prisbasbelopp	1 020	2 432	996	2 374	24	58
mer än 60 prisbasbelopp	916	3 401	891	3 298	25	103
Summa	2 517 736	149 499	80 414	33 634	2 437 322	115 866
Moderföretaget 2017						
Dödsfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	5 192 076	512 399	90 320	31 209	5 101 756	481 190
20-30 prisbasbelopp	40 384	41 305	1 723	1 886	38 661	39 418
30-45 prisbasbelopp	19 412	35 229	1 383	2 271	18 029	32 959
45-60 prisbasbelopp	1 441	3 409	612	1 423	829	1 986
mer än 60 prisbasbelopp	9 292	29 325	801	3 264	8 491	26 062
Summa	5 262 605	621 668	94 839	40 053	5 167 766	581 615
Sjukfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	2 120 410	109 838	75 038	19 263	2 045 372	90 575
20-30 prisbasbelopp	4 324	4 720	4 312	4 709	12	12
30-45 prisbasbelopp	2 704	4 406	2 699	4 399	5	7
45-60 prisbasbelopp	1 011	2 328	1 011	2 328	-	-
mer än 60 prisbasbelopp	922	3 334	922	3 334	-	-
Summa	2 129 371	124 626	83 982	34 032	2 045 389	90 594

I den konsoliderade koncernredovisningen ingår enbart sjukfall i moderföretaget då sjukfall i det konsoliderade fondförsäkringsföretaget är av mycket begränsad omfattning.

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Tabellerna nedan visar ackumulerade över/underskott 2018-12-31 (före och efter återförsäkring) i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av varje skadeår för de senaste fem åren.

Avsättning för oreglerade skador (före återförsäkring) i tabellen utgör 96 procent av de totala avsättningarna för oreglerade skador i Folksam Liv. Ingående verksamheter är gruppfförsäkring, premiebefrielseförsäkring samt sjuk-

försäkring. Tabellerna omfattar enbart moderföretaget Folksam Liv. I den konsoliderade koncernredovisningen ingår även ett fondförsäkringsföretag. I detta företag är dock andelen oreglerade skador liten.

Beståndsoverlåten verksamhet under 2014 är medtagen i den uppskattade slutliga skadekostnaden, för tid efter beståndsoverlåtelser.

Diskonteringseffekter framgår längst ned i varje tabell.

Faktiska skadeanspråk, Mkr	Alla tidigare år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Totalt
Moderföretaget								
Före avgiven återförsäkring								
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (brutto)	-	1 933	2 466	2 843	2 708	2 209	2 282	14 440
Ett år senare	-	1 762	1 921	2 279	2 111	2 081	-	10 154
Två år senare	-	1 627	1 870	2 089	2 038	-	-	7 623
Tre år senare	-	1 593	1 763	2 019	-	-	-	5 375
Fyra år senare	-	1 559	1 746	-	-	-	-	3 305
Fem år senare	-	1 489	-	-	-	-	-	1 489
Uppskattad slutlig skadekostnad 2018-12-31	-	1 489	1 746	2 019	2 038	2 081	2 282	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar	-	1 364	1 553	1 857	1 748	1 606	1 318	9 446
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	1 013	125	193	162	290	475	964	3 222
Skadebehandlingsreserv	-	-	-	-	-	-	-	109
Ackumulerat över/underskott	-	443	719	823	671	128	-	-
Ackumulerat över/underskott i % av initial skadekostnad	-	22,9%	29,2%	29,0%	24,8%	5,8%	-	-
Diskonteringseffekt	-	-	-	-	-	-	-	-86
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador enligt denna tabell	-	-	-	-	-	-	-	3 331
Oreglerade skador för verksamhet som ej ingår i ovanstående tabell	-	-	-	-	-	-	-	137
Total avsättning för oreglerade skador enligt balansräkningen (brutto)	-	-	-	-	-	-	-	3 468
Andel som ingår i tabellen	-	-	-	-	-	-	-	96%

Faktiska skadeanspråk, Mkr	Alla tidigare år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Totalt
Moderföretaget								
Efter avgiven återförsäkring								
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (netto)	-	1 786	2 455	2 827	2 683	2 190	2 267	14 208
Ett år senare	-	1 755	1 915	2 271	2 100	2 068	-	10 109
Två år senare	-	1 622	1 866	2 084	2 033	-	-	7 606
Tre år senare	-	1 591	1 761	2 017	-	-	-	5 370
Fyra år senare	-	1 558	1 745	-	-	-	-	3 303
Fem år senare	-	1 488	-	-	-	-	-	1 488
Uppskattad slutlig skadekostnad 2018-12-31	-	1 488	1 745	2 017	2 033	2 068	2 267	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar	-	1 364	1 553	1 856	1 747	1 604	1 317	9 441
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	780	124	192	161	286	464	950	2 957
Skadebehandlingsreserv	-	-	-	-	-	-	-	109
Ackumulerat över/underskott	-	298	710	810	650	122	-	-
Ackumulerat över/underskott i % av initial skadekostnad	-	16,7%	28,9%	28,6%	24,2%	5,6%	-	-
Diskonteringseffekt	-	-	-	-	-	-	-	-85
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador enligt denna tabell	-	-	-	-	-	-	-	3 066
Oreglerade skador för verksamhet som ej ingår i ovanstående tabell	-	-	-	-	-	-	-	136
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (netto)	-	-	-	-	-	-	-	3 202
Andel som ingår i tabellen	-	-	-	-	-	-	-	96%

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i Folksam Livs interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I aktuarierapporten rapporterar aktuariefunktionen till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av försäkringsrisk i samband med tecknande av försäkring, överskottshantering och beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Styrelsen får vidare en samlad bedömning av de totala försäkringsriskerna i företaget i statusrapporter. Extern rapportering sker i form av den aktuariella resultatanalysen i den kompletterande rapporteringen till FI, vilken innehåller en analys av årets legala riskresultat och

driftsresultat. I Folksam Livs egna risk- och solvensbedömning beskrivs de risker som Folksam Liv är, eller kommer att bli, exponerad för under den treåriga affärsplaneringsperioden 2019-2021.

Folksam Liv bedriver såväl tjänstepensionsverksamhet som verksamhet med övrig livförsäkring. Folksam Liv tillämpar övergångsbestämmelser för tjänstepensionsverksamheten sedan den 1 januari 2016 och tillämpar därmed den äldre regleringen för denna verksamhet. Detta innebär bland annat att Folksam Liv, såväl externt som internt, rapporterar kapitalkrav beräknade i enlighet med Solvens I och Finansinspektionens trafikljus för tjänstepensionsverksamheten respektive kapitalkrav beräknade i enlighet med standardformeln i Solvens II för övrig livförsäkringsverksamhet. Dessutom rapporteras ett internt kapitalkrav enligt egen bedömning.

Finansiella risker

Med finansiell risk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser.

Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor, men även andra finansiella händelser så som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning under gällande risk- och placeringsrestriktioner. Folksam Liv lägger också stor vikt vid tryggheten i pensionssparandet. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla en mycket svag utveckling på finansmarknaderna. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, så som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutad av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och den anger ramar och limiter för exponeringar samt styrelsens policy för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen angivit samt för översynen av placeringsriktlinjerna. Finanskommittén är vd:s forum för styrning och uppföljning av placeringsverksamheten.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation, prognoser för försäkringsrörelsens utveckling samt möjlighet att använda tillgångarna för skuldäckning. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar enheten för kapitalförvaltning och hållbarhet för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt alternativa placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur). Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom enheten för kapitalförvaltning och hållbarhet. Även alternativa placeringar och placeringar i fastigheter sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Inom traditionell försäkring med avkastningsgaranti är utvecklingen på de finansiella marknaderna och avkastningen på placeringstillgångarna av stor betydelse, inte bara för försäkringstagarna/förmånstagarna, utan även för

företaget som helhet. Avkastningsgarantin i försäkringarna bestäms utifrån de långsiktiga avkastningsmålen så att garantin med betryggande säkerhet kan infrias. Den förväntade avkastningen påverkar även val av återbäringsränta och därmed fördelningen av överskott och hur utbetalning av överskott fördelas över tid.

Aktuariefunktionen ansvarar för att löpande avstämningar av garantinivåerna görs mot aktuella marknadsnoteringar, speciellt marknadsräntorna, för att säkerställa att framtida garantier är förenliga med avkastningsmålen. Aktuariefunktionen ansvarar vidare för att löpande följa fördelningen av överskott. Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker åtminstone två gånger per år i form av riskrapporter till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående vid eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i Folksam Liv är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, fastigheter, specialplaceringar, och företagsstrategiska innehav. I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte med derivat är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis med ränteswappar för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Företagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på sådant innehav är aktier i koncernföretag samt innehavet av aktier i Swedbank. Inom enheten för kapitalförvaltning och hållbarhet finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna och beslut fattas och protokollförs.

Under året har handel till största del skett med aktier, räntebärande värdepapper, fastigheter, värdepappersfonder, valutor och derivat på dessa.

Marknadsrisker

Med marknadsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för Folksam Liv och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, fastighetsprisrisk, spreadrisk, valutarisk och finansiell koncentrationsrisk. Dessa risker mäts på flera sätt, dels m h a SCR beräkningar (övrig livförsäkringsverksamhet) och trafikljusberäkningar (tjänstepensionsverksamhet) samt dels m h a ett internt kapitalkrav (ICR). I tabellerna nedan redovisas känslighetsanalyser för respektive risktyp. I känslighetsanalyserna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner.

Känslighetsanalys av aktiekursrisk

Med aktiekursrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser. I tabellen nedan, känslighetsanalys aktiekursrisk, redovisas en effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång om tio procent i marknadsvärdet på samtliga aktieinnehav. För aktiederivat redovisas risken genom att den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Känslighetsanalys Aktiekursrisk, Mkr	2018		2017	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Koncernen				
Aktier	52 649	-5 264	56 086	-5 608
Investeringsfonder aktier	5 181	-519	4 340	-434
Andra investeringar	365	-37	315	-32
Övriga lån	168	-17	55	-5
Kapitalandelsbevis	163	-16	164	-16
Restitutioner	168	-17	55	-6
Lån till intresseföretag	-	-	275	-28
Aktierelaterade derivatinstrument	-47	-424	-24	-168
Nettopåverkan resultat före skatt		-6 293		-6 252
Nettopåverkan eget kapital		-5 689		-5 678
Moderföretaget				
Aktier	52 466	-5 246	56 021	-5 602
Investeringsfonder aktier	5 181	-519	4 340	-434
Andra investeringar	365	-37	315	-32
Övriga lån	168	-17	55	-5
Kapitalandelsbevis	163	-16	164	-16
Restitutioner	168	-17	55	-6
Lån till intresseföretag	-	-	275	-28
Aktierelaterade derivatinstrument	-47	-424	-24	-168
Nettopåverkan resultat före skatt		-6 275		-6 246
Nettopåverkan eget kapital		-5 675		-5 673

Känslighetsanalys av fastighetsprisrisk

Med fastighetsprisrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsvärde på fastigheter. I tabellen nedan, Känslighetsanalys Fastighetsprisrisk, redovisas effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång om tio procent i marknadsvärdet på fastighetsinnehaven. Beräkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av fastighetspriser påverkar företagets resultat.

Värderingen av företagets tillgångar för tjänstepensions-verksamheten i tabellen nedan utgår ifrån gällande redovisningsprinciper. För tillgångar som tillhör företagets övriga liv-verksamhet tillämpas värderingsprinciper i enlighet med Solvens II-regelverket. Eventuella skillnader i värdering kan uppkomma då fastigheterna för eget bruk i enlighet med Solvens II-regelverket värderas till marknadsvärde

Känslighetsanalys Fastighetsprisrisk, Mkr		2018		2017	
Koncernen		Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Fastigheter för eget bruk		1439	-144	-	-
Fastigheter annat än för eget bruk		16 315	-1 631	14 525	-1 450
Fastighetsfonder		198	-20	245	-25
Övriga tillgångar som innehåller fastighetsprisrisk		1 645	-165	139	-14
Nettopåverkan resultat före skatt			-1 960		-1 634
Nettopåverkan eget kapital			-1 808		-1 498
Moderföretaget					
Fastigheter för eget bruk		2 903	-290	2 468	-247
Fastigheter annat än för eget bruk		2 983	-298	2 749	-275
Fastighetsfonder		198	-20	245	-25
Övriga tillgångar som innehåller fastighetsprisrisk		1 823	-182	317	-32
Nettopåverkan resultat före skatt			-791		-578
Nettopåverkan eget kapital			-711		-512

Känslighetsanalys av ränterisk

Med ränterisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. För Folksam Liv är det ofördelaktigt med fallande marknadsräntor eftersom avsättningsbehovet då ökar mer än vad värdet av räntebärande placeringar ökar. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

I tabellen nedan, Känslighetsanalys ränterisk, redovisas effekten på resultat före skatt och eget kapital vid ett ränteskifte med - 1 procentenhet. För tjänstepensionsverksamhetens åtaganden och övrig livverksamhetens åtaganden sker känslighetsanalys av ränterisken genom en parallellförskjutning av respektive diskonteringsränta med - 1 procentenhet. Diskonteringskurvorna har ett golv vid noll.

Känslighetsanalys - ränterisk, Mkr		2018		2017	
Koncernen		Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Minskning av marknadsräntan					
Värdeförändring räntebärande tillgångar		105 471	4 072	100 802	3 339
Ökning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar		115 083	-7 689	111 502	-8 148
Nettopåverkan resultat före skatt			-3 618		-4 810
Nettopåverkan eget kapital			-3 411		-4 453
Moderföretaget		Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Minskning av marknadsräntan					
Värdeförändring räntebärande tillgångar		104 481	4 068	99 986	3 335
Ökning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar		115 083	-7 689	111 494	-8 148
Nettopåverkan resultat före skatt			-3 621		-4 813
Nettopåverkan eget kapital			-3 414		-4 456

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder				
Ränteexponering, Mkr				
Koncernen 2018	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	84 793	14 184	1 319	100 296
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	7 368	-	-	7 368
Övriga lån inklusive lån emitterade till intresseföretag	508	1 780	1 395	3 682
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	92 669	15 964	2 713	111 346
Skulder och avsättningar				
Livförsäkringstekniska avsättningar tjänstepensionsverksamhet	10 234	19 872	19 706	49 811
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	18 594	27 401	11 597	57 592
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	28 828	47 273	31 302	107 404
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	63 841	-31 309	-28 589	3 942
Nominellt värde räntederivat	-4 053	-	-	-4 053
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	59 788	-31 309	-28 589	-111

Räntebindingstider för tillgångar och skulder				
Ränteexponering, Mkr				
Koncernen 2017	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	79 660	14 583	1 778	96 021
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	6 381	-	-	6 381
Övriga lån inklusive lån emitterade till intresseföretag	1 575	1 183	-	2 758
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	87 616	15 766	1 778	105 160
Skulder och avsättningar				
Livförsäkringstekniska avsättningar tjänstepensionsverksamhet	9 946	19 065	18 961	47 971
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	17 108	26 970	12 125	56 203
Summa livförsäkringstekniska avsättningar	27 054	46 034	31 086	104 174
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	60 562	-30 268	-29 308	986
Nominellt värde räntederivat	3 115	-	-	3 115
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	63 677	-30 268	-29 308	4 101

Någon tabell lämnas ej för moderföretaget då skillnaden i ränteexponering jämfört med koncernen är liten.

Ränterisk kassaflöde

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procentenheter påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindingstider på upp till ett år.

Ränterisk kassaflöde, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
Ökning av marknadsräntan	2018	2017	2018	2017
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-210	-114	-210	-114
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	34	30	28	26
Summa	176	-84	-182	-88
Minskning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	210	114	210	114
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-34	-30	-28	-26
Summa	176	84	182	88

Duration

Den genomsnittliga ekonomiska durationen för livförsäkringstekniska avsättningar för hela beståndet i Folksam Liv är 12 år per 2018-12-31. Uppgiften berör 93 procent av de försäkringstekniska avsättningarna. Motsvarande uppgifter lämnas inte för koncernen då tillkommande likviditetsrisk bedöms som marginell. Duration har inte beräknats för skadeförsäkring, gruppliv och livförsäkring där avsättningar beräknas utan kassaflödesvärdering.

Durationen per försäkringsgren framgår av nedanstående tabell.

Duration, Mkr	Övrig livförsäkring		Tjänstepension	
	Avsättningar, brutto	Duration, år	Avsättningar, brutto	Duration, år
Koncernen 2018				
Förmånsbestämd försäkring	-	-	15 178	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	57 163	10	33 625	13
Sjuk- och premiebefrielseförsäkring	247	5	2 147	6
Mottagen återförsäkring premiebefrielse	6	5	-	-
Övrigt	6 717	-	1 639	-
Summa	64 134	9	52 590	14
Koncernen 2017				
Förmånsbestämd försäkring	-	-	14 709	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	55 806	10	32 169	12
Sjuk- och premiebefrielseförsäkring	208	6	1 332	6
Mottagen återförsäkring premiebefrielse	5	5	-	-
Övrigt	6 407	-	2 607	-
Summa	62 426	9	50 816	14
Moderföretaget 2018				
Förmånsbestämd försäkring	-	-	15 178	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	57 163	10	33 625	13
Sjuk- och premiebefrielseförsäkring	247	5	2 147	6
Mottagen återförsäkring premiebefrielse	6	5	-	-
Övrigt	6 717	-	1 639	-
Summa	64 134	9	52 590	14
Moderföretaget 2017				
Förmånsbestämd försäkring	-	-	14 709	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	55 806	10	32 169	12
Sjuk- och premiebefrielseförsäkring	208	6	1 332	6
Mottagen återförsäkring premiebefrielse	5	5	-	-
Övrigt	6 407	-	2 607	-
Summa	62 426	9	50 816	14

Valutarisk

Med valutarisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i räntor, aktier, fastigheter, specialplaceringar och bolagsstrategiska placeringar eller där exponeringen har sitt ursprung i försäkringsåtagandena. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och

styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar. Företagets försäkringsåtaganden är enbart denominerade i svenska kronor.

I tabellen Känslighetsanalys Valutarisk, redovisas effekten på balansräkning och resultat vid en förstärkning av 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering, Mkr							
Moderföretaget 2018	USD	EUR	JPY	GBP	CAD	CHF	Övrigt
Placeringsstillgångar							
Aktier och andelar	19 755	4 624	2 731	1 791	922	988	1 583
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 813	122	-	-	-	-	-
Övriga tillgångar	651	1 317	12	15	3	6	12
Summa tillgångar	29 220	6 062	2 743	1 806	925	994	1 594
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	29 220	6 062	2 743	1 806	925	994	1 594
Nominellt värde valutaterminer	-12 914	-6 183	-	-	-	-520	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	16 306	-121	2 743	1 806	925	474	1 594
Moderföretaget 2017	USD	EUR	JPY	GBP	CAD	CHF	Övrigt
Placeringsstillgångar							
Aktier och andelar	21 060	5 283	3 214	2 390	1 102	1 506	1 870
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 528	60	-	-	-	-	575
Övriga tillgångar	419	1 236	6	5	3	1	34
Summa tillgångar	29 007	6 579	3 220	2 395	1 105	1 506	2 479
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	29 007	6 579	3 220	2 395	1 105	1 506	2 479
Nominellt värde valutaterminer	-9 463	-6 867	-255	-	-	-591	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	19 544	-288	2 965	2 395	1 105	916	2 479

Någon tabell lämnas ej för koncernen då skillnaden i valutakursrisk jämfört med moderföretaget är liten.

Känslighetsanalys - valutarisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med tio procent av företagets exponering i respektive valuta (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkan på resultat före skatt och eget kapital.

Känslighetsanalys Valutarisk, Mkr		
Moderföretaget 2018	Marknadsvärde	Känslighet
USD	16 306	-1 631
JPY	2 743	-274
GBP	1 806	-181
CAD	925	-92
CHF	474	-47
EUR	-121	12
Övriga	1 594	-159
Nettopåverkan resultat före skatt		-2 373
Nettopåverkan eget kapital		-2 140
Moderföretaget 2017		
USD	19 544	-1 954
JPY	2 965	-297
GBP	2 395	-239
CAD	1 105	-111
CHF	916	-92
EUR	-288	29
Övriga	2 479	-248
Nettopåverkan resultat före skatt		-2 912
Nettopåverkan eget kapital		-2 680

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen ovan för tjänstepensionsverksamheten utgår ifrån gällande redovisningsprinciper. För tillgångar som tillhör företagets övrig livverksamhet tillämpas värderingsprinciper i enlighet med Solvens II-regelverket.

Känslighetsanalys av spreadrisk

Med spreadrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. I tabellen nedan, Känslighetsanalys Spreadrisk, redovisas känslighetsanalysen av effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en ökning av spreaden

med 10 bp för tjänstepensionsverksamheten. För övriga liv-verksamheten redovisas känsligheten utifrån en ökning av spreaden med 10 bp. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande. I tabellen nedan, Känslighetsanalys Spreadrisk, presenteras en känslighetsanalys avseende spreadrisk för moderföretaget. Spreadrisk för koncernen är identisk med den för moderföretaget.

Känslighetsanalys Spreadrisk, Mkr	2018		2017	
Moderföretaget	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	66 250	-187	60 234	-161
Lån	2 387	-7	2 723	-7
Övriga finansiella tillgångar utan rating	0	0	909	-3
Nettopåverkan resultat före skatt		-194		-171
Nettopåverkan eget kapital		-175		-154

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen ovan för tjänstepensionsverksamheten utgår ifrån gällande redovisningsprinciper. För tillgångar som tillhör företagets övrig liv-verksamhet tillämpas värderingsprinciper i enlighet med Solvens II-regelverket.

Kreditrisk

Med kredit-, motparts- och emittentrisker avses risker för att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För icke standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering (efter avdrag för förlustreserver, kvittning och efter värde av säkerheter) som företaget har i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan, maximal kreditexponering. Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Maximal kreditriskexponering före och efter hänsyn till säkerheter, Mkr						
Koncernen	2018			2017		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag	762	238	524	1 026	85	941
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ¹⁾	97 998	-	97 998	93 648	-	93 648
Lån med säkerhet i fast egendom	40	40	-	40	40	-
Övriga lån	1 520	-	1 520	1 506	152	1 354
Utlåning till kreditinstitut	463	-	463	588	-	588
Derivat ²⁾	504	361	143	286	254	32
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar ³⁾	272	-	272	-	-	-
Fordringar ⁴⁾	1 299	-	1 299	1 072	-	1 072
Kassa och bank	7 368	-	7 368	6 381	-	6 381
Upplupna ränteintäkter	832	-	832	996	-	996
Summa i balansräkningen	111 059	639	110 419	105 543	531	105 012
Åtaganden						
Kreditlöften	431	-	431	369	-	369
Summa utanför balansräkningen	431	-	431	369	-	369
Summa	111 490	639	110 850	105 912	531	105 381

¹⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

²⁾ Erhållna säkerheter för derivat avser kvittningsbar och ej kvittningsbar kontantsäkerhet. Derivat med kvittningsrätt återfinns i not Kvittning av finansiella instrument, fördelat på vad som kvittas och inte kvittas i balansräkning. För de derivattillgångar som relaterade belopp inte kvittas i balansräkningen finns säkerheter som reducerar kreditrisken, det avser dels kvittningsrätt enligt avtal, vilket i not Kvittning av finansiella instrument återfinns under rubrik Finansiella instrument dels erhållna kontantsäkerheter, i balansräkningen härrör posten från Skulder kreditinstitut. Derivat finns också utan avtal om kvittning eller erhållna kontantsäkerheter, vilket förklarar skillnad derivattillgångarnas värde i balansräkningen, benämnt Derivat/Brutto i ovan tabell och not Kvittning av finansiella instrument.

³⁾ Avser oreglerade skador och livförsäkringsersättning.

⁴⁾ Fordringar avseende direkt försäkring, återförsäkring och övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdeskatt.

Maximal kreditriskexponering före och efter hänsyn till säkerheter, Mkr						
Moderföretaget	2018			2017		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	3 026	-	3 026	-	-	-
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	712	238	474	1 026	85	941
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ¹⁾	97 998	-	97 998	93 648	-	93 648
Lån med säkerhet i fast egendom	40	40	-	40	40	-
Övriga lån	1 520	-	1 520	1 506	152	1 354
Utlåning till kreditinstitut	463	-	463	588	-	588
Derivat ²⁾	504	361	143	286	254	32
Återförsäkrars andel av försäkringstekniska avsättningar ³⁾	266	-	266	-	-	-
Fordringar ⁴⁾	1 154	-	1 154	729	-	729
Kassa och bank	5 684	-	5 684	5 101	-	5 101
Upplupna ränteintäkter	839	-	839	996	-	996
Summa i balansräkningen	112 206	639	111 566	103 920	531	103 389
Åtaganden						
Kreditlöften	431	-	431	369	-	369
Summa utanför balansräkningen	431	-	431	369	-	369
Summa	112 637	639	111 997	104 289	531	103 758

¹⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

²⁾ Erhållna säkerheter för derivat avser kvittningsbar och ej kvittningsbar kontantsäkerhet. Derivat med kvittningsrätt återfinns i not Kvittning av finansiella instrument, fördelat på vad som kvittas och inte kvittas i balansräkning. För de derivattillgångar som relaterade belopp inte kvittas i balansräkningen finns säkerheter som reducerar kreditrisken, det avser dels kvittningsrätt enligt avtal, vilket i not Kvittning av finansiella instrument återfinns under rubrik Finansiella instrument dels erhållna kontantsäkerheter, i balansräkningen härrör posten från Skulder kreditinstitut. Derivat finns också utan avtal om kvittning eller erhållna kontantsäkerheter, vilket förklarar skillnad derivattillgångarnas värde i balansräkningen, benämnt Derivat/Brutto i ovan tabell och not Kvittning av finansiella instrument.

³⁾ Avser oreglerade skador och livförsäkringsersättning.

⁴⁾ Fordringar avseende direkt försäkring, återförsäkring och övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdesskatt.

Kreditkvalitet exkl. återförsäkring, Mkr											
Låg-hög kreditrisk ¹⁾	Låg kreditrisk					Normal kreditrisk		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omförhandlade fordringar ⁴⁾	Brutto före kvittning och förlustreserveringar
Koncernen 2018	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	-	-	-	-	762	-	-	-	-	-	762
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²⁾	94 850	2 984	-	-	-	-	163	-	-	-	97 998
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-	-	-	40	-	40
Övriga lån	-	-	-	-	-	-	1 511	-	9	-	1 520
Utlåning kreditinstitut	-	-	463	-	-	-	-	-	-	-	463
Derivat	-	98	406	-	-	-	-	-	-	-	504
Fordringar ³⁾	-	-	-	-	859	-	419	-	-	-	1 277
Kassa och bank	-	2 804	724	-	3 840	-	-	-	-	-	7 368
Upplupna ränteintäkter	667	3	150	-	12	-	-	-	-	-	832
Summa i balansräkningen	95 518	5 889	1 743	-	5 473	-	2 093	-	49	-	110 764
Åtagande											
Kreditlöften	-	-	-	-	262	-	169	-	-	-	431
Summa utanför balansräkningen	-	-	-	-	262	-	169	-	-	-	431
Summa	95 518	5 889	1 743	-	5 735	-	2 262	-	49	-	111 195
Varav tillgångar med avtalsenliga kassaflöden i balansräkningen ¹⁾	-	-	-	-	3 643	-	419	-	-	-	4 062
Verkligt värde för tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som inte har låg kreditrisk ¹⁾	-	-	-	-	-	-	419	-	-	-	419

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket. Upplysningar om kreditkvalitet förtydligas genom att företaget delar in kvaliteten i grupper för låg, normal och vad företaget anser vara hög kreditrisk. Vidare lämnas separat information för Finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. För upplysningar om avtalsenliga kassaflöden per slag av tillgång se not Finansiella tillgångar och skulder/Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument, där lämnas även information för jämförelseåret 2017. Upplysningar om låg, normal och hög kreditrisk för föregående år 2017 lämnas inte eftersom bedömning av kreditkvalitet för tillgångar som saknar externa kreditvärderingar inte blir relevant att upprätta i efterhand.

²⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

³⁾ Fordringar avser övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdesskatt.

⁴⁾ Upplysning om förfallna, nedskrivna och omförhandlade fordringar lämnas för finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kreditkvalitet exkl. återförsäkring, Mkr											
Låg-hög kreditrisk ¹⁾	Låg kreditrisk					Normal kreditrisk		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omförhandlade fordringar ⁴⁾	Brutto före kvittning och förlustreserveringar
Moderföretaget 2018	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	-	-	-	-	712	-	-	-	-	-	712
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²⁾	94 850	2 984	-	-	-	-	163	-	-	-	97 998
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-	-	-	40	-	40
Övriga lån	-	-	-	-	-	-	1 511	-	9	-	1 520
Utlåning kreditinstitut	-	-	463	-	-	-	-	-	-	-	463
Derivat	-	98	406	-	-	-	-	-	-	-	504
Fordringar ³⁾	-	-	-	-	846	-	289	-	-	-	1 135
Kassa och bank	-	2 804	724	-	2 156	-	-	-	-	-	5 684
Upplupna ränteintäkter	667	3	150	-	19	-	-	-	-	-	839
Summa i balansräkningen	95 518	5 889	1 743	-	6 759	-	1 963	-	49	-	111 921
Åtagande											
Kreditlöften	-	-	-	-	262	-	169	-	-	-	431
Summa utanför balansräkningen	-	-	-	-	262	-	169	-	-	-	431
Summa	95 518	5 889	1 743	-	7 021	-	2 132	-	49	-	112 352
Varav tillgångar med avtalsenliga kassaflöden i balansräkningen ¹⁾	-	-	-	-	2 288	-	289	-	-	-	2 577
Verkligt värde för tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som inte har låg kreditrisk ¹⁾	-	-	-	-	-	-	289	-	-	-	289

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket. Upplysningar om kreditkvalitet förtydligas genom att företaget delar in kvaliteten i grupper för låg, normal och vad företaget anser vara hög kreditrisk. Vidare lämnas separat information för Finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. För upplysningar om avtalsenliga kassaflöden per slag av tillgång se not Finansiella tillgångar och skulder/Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument, där lämnas även information för jämförelseåret 2017. Upplysningar om låg, normal och hög kreditrisk för föregående år 2017 lämnas inte eftersom bedömning av kreditkvalitet för tillgångar som saknar externa kreditvärderingar inte blir relevant att upprätta i efterhand.

²⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

³⁾ Fordringar avser övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdeskatt.

⁴⁾ Upplysning om förfallna, nedskrivna och omförhandlade fordringar lämnas för finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kreditkvalitet exkl. återförsäkring, Mkr					
Koncernen 2017	AAA	AA	A	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	59 401	20 022	14 846	1 752	96 021
Lån	-	-	-	2 758	2 758
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	6 381	6 381
Summa före säkerheter	59 401	20 022	14 846	10 891	105 160

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls.

Kreditkvalitet återförsäkrare, Mkr											
Låg-hög kreditrisk	Låg kreditrisk					Normal Kreditrisk		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omför-handlade fordringar	Brutto före kvittning och förlust-reserveringar
Moderföretaget 2018	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar ¹⁾	-	261	3	-	2	-	-	-	-	-	266
Fordringar avseende återförsäkrare	-	8	-	-	1	-	-	-	-	-	9
Summa	-	269	3	-	3	-	-	-	-	-	275

¹⁾ Avser oreglerade skador

Kreditkvalitet återförsäkrare, Mkr											
Låg-hög kreditrisk	Låg kreditrisk					Normal Kreditrisk		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omför-handlade fordringar	Brutto före kvittning och förlust-reserveringar
Koncernen 2018	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar ¹⁾	-	261	3	-	8	-	-	-	-	-	272
Fordringar avseende återförsäkrare	-	8	-	-	2	-	-	-	-	-	10
Summa	-	269	3	-	10	-	-	-	-	-	282

¹⁾ Avser oreglerade skador

Finansiell koncentrationsrisk

Med finansiell koncentrationsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar, motparter eller emittenter. Företagets största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar.

Väsentliga koncentrationer av kreditexponering

Tabellerna avser företagets största koncentrationer av kreditexponering.

Väsentliga koncentrationer av kreditexponering, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Koncernen 2018		
Handelsbanken	17 063	17 063
Nordea	16 768	16 709
Swedbank	16 333	10 179
SEB	12 220	12 129
JP Morgan	1 134	-
Moderföretaget 2018		
Handelsbanken	17 063	17 063
Nordea	16 709	16 709
Swedbank	14 709	10 179
SEB	12 220	12 129
JP Morgan	1 134	-

Väsentliga koncentrationer av kreditexponering, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Koncernen 2017		
Nordea	16 653	16 649
SEB	15 358	14 846
Handelsbanken	15 250	15 250
Swedbank	13 604	9 933
Ellevio	1 012	-
Moderföretaget 2017		
Nordea	16 649	16 649
Handelsbanken	15 250	15 250
SEB	14 872	14 846
Swedbank	12 812	9 933
Ellevio	1 012	-

Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav

Tabellerna avser företagets största aktieinnehav.

Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav, Mkr	Totalt
Koncernen 2018	
Swedbank	8 898
Ericsson	956
Volvo Car AB	953
Atlas Copco	824
Volvo AB	719
Moderföretaget 2018	
Swedbank	8 898
Ericsson	956
Volvo Car AB	953
Atlas Copco	824
Volvo AB	719

Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav, Mkr	Totalt
Koncernen 2017	
Swedbank	8 736
Atlas Copco	1 277
Volvo AB	955
Apple Inc.	800
Ericsson	628
Moderföretaget 2017	
Swedbank	8 736
Atlas Copco	1 277
Volvo AB	955
Apple Inc.	800
Ericsson	628

Likviditetsrisker

Företaget definierar likviditetsrisk som risken att företaget inte kan infria sina betalningsförpliktelser eller att finansiella transaktioner inte kan genomföras alternativt endast genomföras till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering.

Företaget hanterar likviditetsrisk med hjälp av buffertar som står i proportion mot prognoser av likviditetsbehov på kort och lång sikt. Likviditetsbehov på kort sikt hanteras genom att hålla en tillräcklig kassa i form av banktillgodohavanden. Likviditetsbehov på lång sikt hanteras genom att en tillräckligt hög andel av företagets tillgångar består av likvida värdepapper.

Företaget mäter och följer upp likviditetsrisk med hjälp av likviditetsriskkvoter. Kvoten för likviditetsrisk på kort sikt baseras på banktillgodohavanden, in- och utflöden. Likviditetsrisken på lång sikt mäter andelen likvida tillgångar i relation till företagets försäkringstekniska avsättningar. Per 2018-12-31 var andelen likvida tillgångar 69 %.

För att hantera risken att finansiella transaktioner inte kan genomföras alternativt endast genomföras till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering placeras tillgångarna i huvudsak i värdepapper med god likviditet. För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg.

Företagets och koncernens likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

Likviditetsrisker, Mkr	Återstående löptider				
	På anmodan	Mindre än 1	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Koncernen 2018					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	40 531	-	-	-	-
Övriga skulder	298	1 490	-	76	945
Koncernen 2017					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	43 827	-	-	-	-
Övriga skulder	114	906	-	82	238
Moderföretaget 2018					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	1 192	-	-	-	-
Övriga skulder	298	977	-	76	945
Moderföretaget 2017					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	1 234	-	-	-	-
Övriga skulder	114	1 110	-	82	238

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld eller interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Med affärsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför företagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och inför väsentliga förändringar.

Vid riskidentifiering av verksamhetsrisker är utgångspunkten verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning, informationsklassning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden.

Riskhanteringsprocessen för verksamhetsrisk följer i allt väsentligt den process som beskrivs under rubrik "Riskhanteringsprocessen". Rapportering av verksamhetsrisker sker två gånger per år till vd och styrelse i den riskrapport som sammanställs av riskfunktionen. Därutöver rapporterar riskfunktionen sina analyser och bedömningar till koncernledningen som en del av företagets affärsplaneringsprocess.

Kontinuitetsplanering

Om oönskade händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvenserna med hjälp av kontinuitetsplanering och krisberedskap. Kris- och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering för Folksam Liv tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare. Incidenterna kategoriseras och värderas och vidtagna åtgärder dokumenteras och följs upp. Till stöd för detta finns riktlinjer och instruktioner. Information om incidenter används vid identifiering och analys av verksamhetsrisker.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i Folksam Liv. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av Folksam Liv med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten samt skapa god avkastning för befintliga och framtida kunder i Folksam Liv. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget.

Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckt i riskkvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken riskkvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat.

Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets nedre och övre kapitalmål nivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert vilken ska täcka tilläggsbelopp, avkastningsskatt, långsiktighetsbuffert, kapitaltillskott för dotterföretags fortlevnad, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert. Hänsyn ska tas till företagets och dotterföretagens driftsform som bedrivs enligt ömsesidiga principer och deras begränsade förmåga att anskaffa ytterligare kapital.

Kapitalbas

I företagets kapitalbas ingår i huvudsak konsolideringsfond och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2018 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2019 till 2021. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets

solvensbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det regulatoriska kapitalkravet. Utfallet av denna analys blev följande:

Tjänstepension

Företaget är finansiellt stabilt och tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Företaget klarar alla sina risktoleranser för trafikljuskrav samt varningsnivån för totalt trafikljuskrav.

Övrig livförsäkring

Företaget är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Företaget klarar alla sina risktoleranser enligt kapitalkraven för Solvens II.

Då moderföretaget är ömsesidigt och därmed har begränsade möjligheter att förstärka kapitaliseringen med externa medel är det av yttersta vikt att moderföretaget har en mycket god finansiell ställning samt undviker att hamna i situationer där det tvingas begränsa risktagandet. Den egna risk- och solvensbedömningen visar att moderföretaget och alla i gruppen ingående försäkringsföretag är tillräckligt kapitaliserade för att genomföra sina affärsplaner. För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 3. Premieinkomst

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Skadeförsäkringsrörelse				
Inbetalda och tillgodoförda premier	650	649	650	649
Premier från tilldelad återbäring	79	38	79	38
Summa	728	687	728	687
Livförsäkringsrörelse				
Inbetalda och tillgodoförda premier	10 567	9 533	10 545	9 512
Premier från tilldelad återbäring	292	166	292	166
Premieskatt	-14	-16	-14	-16
Summa	10 845	9 683	10 823	9 662
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Premier för individuell livförsäkring	6 344	5 245	6 344	5 245
Grupp-försäkringspremier	4 476	4 412	4 476	4 412
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Periodiska premier	9 754	8 883	9 754	8 883
Engångspremier	1 066	774	1 066	774
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Premier för återbäringsberättigade avtal	10 589	9 429	10 589	9 429
Premier för ej återbäringsberättigade avtal	231	228	231	228

Not 4. Kapitalavkastning, intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Hyresintäkter från byggnader och mark	791	661	222	212
Erhållna utdelningar	1 762	1 749	2 490	1 987
varav resultatandelar och utdelning från koncernföretag	-	-	-	109
Ränteintäkter med mera				
varav från koncernföretag	-	-	10	4
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	198	821	198	821
Ränteintäkter derivat	462	98	462	98
Övriga ränteintäkter	80	112	41	83
varav från finansiella tillgångar som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen	17	79	17	79
Valutakursvinst netto	1 855	2	1 852	-
Aktier och andelar	131	-	131	-
Realisationsvinst netto				
Aktier och andelar	2 061	4 677	1 212	4 667
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	412	1 175	412	1 175
Summa	7 752	9 295	7 030	9 047
Kapitalavkastning intäkter redovisade i				
Livförsäkringsrörelsen	7 562	9 070	6 864	8 835
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	165	213	165	213
Icke-teknisk redovisning avseende övriga koncern-företag	25	12	-	-
Summa	190	225	165	213
Summa	7 753	9 295	7 030	9 047
Operationella leasingavtal (leasegivare). Operationell leasing där företaget är leasegivare avser intäkter för lokaler.				
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter				
<1 år	587	462	176	165
1-5 år	1 472	796	664	280
>5 år	577	418	201	36
Summa	2 635	1 676	1 041	481
Totala leasingavgifter under perioden	462	445	165	162
varav minimileaseavgifter	462	441	165	162
varav variabla avgifter	-	4	-	-

Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Byggnader och mark	522	1 530	636	690
Fondförsäkringstillgångar	-	3 408	-	67
Summa	522	4 938	636	757
Värdeökning på övriga placeringstillgångar redovisade i livförsäkringsrörelsen	498	4 915	612	734
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	25	23	24	23
Summa	522	4 938	636	757

Not 6. Övriga tekniska intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Avkastningsskatt	106	94	1	1
Kostnadsersättning	301	304	5	4
Övrigt	23	46	1	27
Summa	431	444	7	32

Not 7. Intäkter från avtal med kunder

Folksam Liv med dotterföretag tillämpar IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder från och med den 1 januari 2018. Noten nedan visar till största delen intäkter från avtal inom Folksam Liv-koncernens fondförsäkringsverksamhet och avser enbart en marginell del av försäkringsbeståndet. Det innebär att avtal med en kund i detta sammanhang inte avser leasingavtal, försäkringsavtal eller avtal kopplat till finansiella instrument.

Folksam liv med dotterföretag har kategoriserat intäkterna utifrån typ av tjänst. De olika tjänsterna är provisioner, administrationsavgift, flytt- och återköpsavgift samt övriga avgifter. Se avsnitt 3.2 Intäkter från Investeringsavtal i not 1- redovisningsprinciper hur dessa intäkter redovisas.

Provisioner

För fondverksamheten erhåller Folksam liv-koncernen provision eller rabatt från respektive fondbolag, vilken beräknas i procent av respektive fonds nettoförvaltningsavgift och baseras på det totala värdet av innehavet i fonderna. Med nettoförsäljningsavgift avses gällande förvaltningsavgifter med avdrag för schablonkostnader samt avdrag för kostnader för externa förvaltare. Förvaltningsavgifterna kan variera från fond till fond. Rabatten regleras månadsvis eller kvartalsvis, efter utgången av aktuell månad eller kvartal och beräknas dagligen. En viss del av provisionerna kan utbetalas till kunderna i form av rabatter.

Administrationsavgift

I fondförsäkringsverksamheten uppkommer kostnader för bland annat administration, försäljning och kapitalförvaltning. Kostnadstäckning sker bland annat genom avdrag på premier eller genom inlösen av fondandelar. Avgiftsuttag på inbetald premie sker proportionellt mot

premiefördelningen till fonderna vid varje premieinbetalning. Avdrag sker månatligen eller årligen. Avdrag för fondförvaltarens avgifter sker enligt de regler som vid varje tidpunkt tillämpas av fondförvaltaren. Försäkringsavgift är en årlig avgift som tas ut månadsvis ur fondvärdet och består av ett fast belopp (0-600 kronor) och en viss procent (0,35 - 0,70 procent) av fondvärdet. Fondförsäkringsavgift är den avgift som fondbolagen tar ut för förvaltningen av fonderna. Avgiften varierar från fond till fond och är avdragen i den redovisade dagskursen för respektive fond. Fondbolagen kan också ta ut en prestationsbaserad avgift för sina fonder. Avgiften regleras löpande samt att avgifterna avser ersättningen för tjänster som har utförts under perioden och inte tjänster som ska utföras i framtiden.

Flytt- och återköpsavgift

Flyttavgifter tas ut i samband med utflytt från företagen inom Folksam liv-koncernen och dras vid utflyttstillfället. Det finns både fast- och procentuell avgift. Återköpsavgifter tas ut i samband med återköp och dras vid återköpstillfället.

Övriga avgifter

Det finns även andra typer av avgifter som tas ut av fondvärdet, bland annat ändringsavgift och faktureringsavgift. Dessa avgifter tas ut i samband med att ändringen eller faktureringen sker.

Övriga intäkter

Det finns även andra typer av intäkter, bland annat intäkter för utbildning och andra administrativa tjänster såsom hantering av premier och pensionsutbetalningar. Dessa avgifter tas ut i samband med utförd tjänst.

Not 7. Intäkter från avtal med kunder forts.

Tabellen nedan visar intäkter per typ av tjänst:

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Typ av tjänst				
Provisioner	316	787	19	34
Administrationsavgift	278	272	11	10
Flytt- och återköpsavgifter	23	34	0	0
Övriga avgifter	1	12	0	0
Övriga intäkter	29	19	29	28
Summa	648	1 124	60	72

Not 8. Utbetalda försäkringsersättningar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Skadeförsäkringsrörelse				
Utbetalda försäkringsersättningar	-628	-610	-628	-610
Skadebehandlingskostnader	-30	-24	-30	-24
Återförsäkrares andel	11	15	11	15
Summa	-647	-619	-647	-619
Livförsäkringsrörelse				
Utbetalda försäkringsersättningar	-5 814	-5 717	-5 785	-5 702
Annullationer och återköp	-688	-710	-682	-705
Skadebehandlingskostnader	-31	-39	-30	-39
Återförsäkrares andel	5	17	5	17
Summa	-6 527	-6 449	-6 492	-6 429

Not 9. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Skadeförsäkringsrörelse				
Livförsäkringsavsättning	1	0	1	0
Livförsäkringsrörelse				
Livförsäkringsavsättning				
Före avgiven återförsäkring	-3 292	-2 471	-3 292	-2 568
Återförsäkrares andel	0	-7	0	-7
Summa	-3 291	-2 478	-3 291	-2 575
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk				
Villkorad återbäring				
Före avgiven återförsäkring	-1	-31	-1	-32
Fondförsäkringsåtagande				
Före avgiven återförsäkring	1 999	-3 506	42	-67
Summa	1 998	-3 537	41	-99

Not 10. Driftskostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Specifikation av resultatposten driftskostnader i skadeförsäkringsrörelsen				
Anskaffningskostnader	-8	-11	-8	-11
Administrationskostnader	-96	-79	-96	-79
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	2	2	2	2
Summa	-102	-88	-102	-89
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-30	-24	-30	-24
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-3	-2	-3	-2
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	0	0	0	0
Summa	-33	-26	-33	-26
Summa driftskostnader i skadeförsäkringsrörelsen	-135	-114	-135	-115
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag				
Personalkostnader	-64	-56	-64	-56
Lokalkostnader	-6	-5	-6	-5
Avskrivningar	0	-	0	0
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-66	-54	-66	-54
Summa	-135	-115	-135	-115
Specifikation av resultatposten driftskostnader i livförsäkringsrörelsen				
Anskaffningskostnader	-474	-439	-357	-293
Förändring i Förutbetalda anskaffningskostnader	-117	-117	-8	-7
Administrationskostnader	-1 019	-994	-719	-660
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	12	6	12	2
Summa	-1 598	-1 544	-1 073	-958
Varav provisioner i direktförsäkring	-169	-117	-169	-117
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-31	-39	-30	-39
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-111	-115	-111	-115
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-9	-8	-9	-7
Summa	-151	-162	-150	-161
Summa driftskostnader i livförsäkringsrörelsen	-1 749	-1 706	-1 224	-1 119

Not 10. Driftskostnader forts.

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag				
Personalkostnader	-602	-562	-579	-546
Lokalkostnader	-53	-50	-51	-48
Avskrivningar	-6	-6	0	0
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-1 089	-1 061	-593	-525
Summa	-1 749	-1 679	-1 224	-1 119
Operationella leasingavtal (leasetagare)				
Operationell leasing där företaget är leasetagare avser i huvudsak kostnader för lokaler.				
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter				
<1 år	-29	-108	-29	-108
1-5 år	-135	-99	-135	-99
Summa	-164	-207	-164	-207
Leasingintäkter avseende objekt som vidareuthyrts uppgår till	7	7	-	7
Totala leasingavgifter under perioden	-35	-130	-35	-130
varav minimileaseavgifter	-35	-130	-35	-130
Arvode och kostnadsersättning till revisorer				
KPMG AB				
Revisionsuppdrag ¹⁾	-5	-5	-4	-4
Övriga tjänster	-1	-1	-1	-1
Summa	-6	-6	-5	-5

¹⁾Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av års- och koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och vd:s förvaltning samt och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på företagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 11. Kapitalavkastning, kostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Driftskostnader för byggnader och mark	-279	-238	-71	-71
Kapitalförvaltningskostnader	-114	-117	-114	-117
Räntekostnader m.m				
Koncernföretag	-	-	-1	0
Övriga räntekostnader	-104	-112	-67	-72
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen	-7	-	-7	-
Valutakursförluster, netto	-8	-1 593	-	-1 589
Av- och nedskrivningar				
Aktier och andelar	-	-	-231	-99
Realisationsförlust netto				
Aktier och andelar	-18	-8	-	-
Övriga finansiella kostnader	-30	-39	-30	-35
Summa	-553	-2 107	-514	-1 982
Kapitalavkastning kostnader redovisade i				
Livförsäkringsrörelsen	-504	-2 038	-494	-1 931
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelse	-19	-51	-19	-51
Icke-teknisk redovisning avseende övriga koncernföretag	-30	-18	-	-
Summa	-49	-69	-19	-51
Summa	-553	-2 107	-514	-1 982

Not 12. Orealiserade förluster på placeringstillgångar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Byggnader och mark	-418	-407	-	-
Aktier och andelar	-4 790	-259	-4 882	-259
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-160	-1 355	-160	-1 355
Fondförsäkringstillgångar	-1 999	-	-42	-
Summa	-7 366	-2 021	-5 084	-1 614
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar				
redovisade i livförsäkringsrörelsen	-7 244	-1 967	-4 965	-1 560
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	-122	-54	-119	-54
Summa	-7 366	-2 021	-5 084	-1 614

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
Koncernen 2018	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
Mkr					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	22	-	22
Aktier och andelar	843	-	-	-	843
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 642	-	-	-	1 642
Övriga lån ¹⁾	19	-	87	-	107
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-6	-	-6
Derivat, netto	-	-	-	-	-
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	53	-	-	53
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	-1 999	-	-	-	-1 999
Övriga fordringar	-	-	26	-	26
Likvida medel	-	-	237	-	237
Summa	506	53	366	-	925
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk ³⁾	1 999	-	-	-	1 999
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	4	4
Övriga skulder	-	-39	-	-0	-40
Summa	1 999	-1 986	-	4	16
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	2 504	-1 933	366	4	941

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument forts.

Koncernen 2017	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
Mkr					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	67	-	67
Aktier och andelar	4 378	-	-	-	4 378
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	221	-	-	-	221
Övriga lån ¹⁾	-6	-	82	-	76
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-2	-	-2
Derivat, netto	-	624	-	-	624
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	60	-	-	60
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	3 408	-	-	-	3 408
Övriga fordringar	-	-	-27	-	-27
Likvida medel	-	-	-91	-	-91
Summa	8 001	684	29	-	8 714
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk ³⁾	-3 439	-	-	-	-3 439
Övriga skulder	-	-45	-	0	-45
Summa	-3 439	-45	-	0	-3 484
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	4 562	639	29	0	5 230

Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk har flyttats från "Övriga finansiella skulder" till "Innehav som bestämts tillhöra kategorin" verkligt värde via resultaträkningen. Värdet har omräknats och inkluderar värden i Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ). Repor har flyttats från "Innehav som bestämts tillhöra kategorin" på tillgångssidan och "Övriga finansiella skulder" på skuldsidan till "Innehav för handelsändamål" verkligt värde via resultaträkningen. Ingen omklassificering har gjorts.

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument forts.

Moderföretag 2018	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	10	-	10
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	22	-	22
Aktier och andelar	844	-	-	-	844
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 642	-	-	-	1 642
Övriga lån ¹⁾	19	-	87	-	107
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-6	-	-6
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	53	-	-	53
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	-42	-	-	-	-42
Övriga fordringar	-	-	27	-	27
Kassa och bank	-	-	244	-	244
Summa	2 463	53	384	-	2 900
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk ³⁾	42	-	-	-	42
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	4	4
Derivat, netto	-	-1 947	-	-	-1 947
Övriga skulder	-	-39	-	-0	-40
Summa	42	-1 986	-	4	-1 941
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	2 505	-1 933	384	4	959

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument forts.

Moderföretag 2017	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
Mkr					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	4	-	4
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	67	-	67
Aktier och andelar	4 378	-	-	-	4 378
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	221	-	-	-	221
Övriga lån ¹⁾	-6	-	82	-	76
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-2	-	-2
Derivat, netto	-	624	-	-	624
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	60	-	-	60
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	67	-	-	-	67
Övriga fordringar	-	-	-27	-	-27
Kassa och bank	-	-	-86	-	-86
Summa	4 660	684	38	-	5 382
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk ³⁾	-99	-	-	-	-99
Övriga skulder	-	-45	-	0	-45
Summa	-99	-45	-	0	-143
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	4 561	639	38	0	5 240

Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk har flyttats från "Övriga finansiella skulder" till "Innehav som bestämts tillhöra kategorin" verkligt värde via resultaträkningen. Repor har flyttats från "Innehav som bestämts tillhöra kategorin" på tillgångssidan och "Övriga finansiella skulder" på skuldsidan till "Innehav för handelsändamål" via resultaträkningen. Ingen omklassificering har gjorts.

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 14. Bokslutsdispositioner

Moderföretaget, Mkr			
Periodiseringsfond		2018	2017
Ingående balans		702	888
Avsättning /Upplösning		203	-187
Utgående balans		905	702
Periodiseringsfond		2018	2017
Avsättning 2012		-	101
Avsättning 2013		58	58
Avsättning 2014		131	131
Avsättning 2015		171	171
Avsättning 2016		13	13
Avsättning 2017		228	228
Avsättning 2018		304	-
Summa		905	702

Not 15. Skatter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
Skatt på årets resultat	2018	2017	2018	2017
Aktuell skattekostnad	-202	-172	-408	-370
varav avkastningsskatt	-	-	-215	-202
varav inkomstskatt	-202	-172	-193	-167
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	25	50	87	61
Summa	-178	-122	-321	-309
Aktuell skattekostnad avseende avkastningsskatt				
Periodens skattekostnad	-	-	-215	-201
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-	-	-	-1
Summa	-	-	-215	-202
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt				
Periodens skattekostnad	-201	-169	-191	-164
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-1	-3	-1	-3
Summa	-202	-172	-193	-167
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt				
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	54	3	54	61
Uppskjuten skatt avseende förändring i skattesats	34	-	33	-
Uppskjuten skatt avseende utnyttjade underskottsavdrag	-	8	-	-
Uppskjuten skatt övriga temporära skillnader	-15	-	1	0
Uppskjuten skatt avseende obeskattade reserver	-47	39	-	-
Summa	25	50	87	61
Skatt avseende inkomstskatt				
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-202	-172	-193	-167
Uppskjuten skatt	25	50	87	61
Summa	-178	-122	-105	-106

Not 15. Skatter forts.

	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt				
Resultat före skatt	2 529	6 160	1 859	5 892
Avgår resultat i avkastningsbeskattad verksamhet	-2 197	-5 577	-2 007	-5 445
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	331	583	-149	448
Skatt enligt gällande skattesats för moderföretaget, 22%	-73	-154	33	-98
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	34	6	-1	-15
Skatteeffekt av förändring av underskottsavdrag	-1	20	-	-
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser ¹⁾	31	-3	31	-3
Skatteeffekt hänförlig till avräkning av utländsk skatt	9	10	9	10
Skatteeffekt hänförlig till beståndsoverlåtelse	-178	-	-178	-
Summa	-178	-122	-105	-106

Koncernen	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		2018			2017	
Aktuariella vinster och förluster inklusive löneskatt	-95	-1	-97	-83	4	-79

¹⁾ I juni 2018 beslutades att bolagsskatten ska sänkas och att sänkningen ska ske stegvis. För åren 2019-2020 sänks bolagsskatten till 21,4 procent och för åren 2021 och framåt sänks bolagsskatten till 20,6 procent. Dock finns det särskilda regler för periodiseringsfonder. Återföring av existerande periodiseringsfonder 2018 ska räknas upp för att balansera den lägre skattesatsen. Vid återföring av åren 2019-2020 görs återföring med 103 procent av avdraget. Vid återföring av åren 2021 och framåt görs återföring med 106 procent av avdraget. Uppräkning sker endast i koncernen. Uppskjuten skatt som återförs till beskattning 2019 eller senare omvärderas i bokslut 2018 till den beslutade skattesatsen som gäller för det år den uppskjutna skatten beräknas återföras.

Not 16. Immateriella tillgångar

Koncernen	Övriga immateriella tillgångar	
Mkr	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	63	63
Utgående balans 31 december	63	63
Ackumulerade avskrivningar		
Ingående balans	-44	-37
Årets avskrivningar	-6	-7
Utgående balans 31 december	-50	-44
Redovisade värden 31 december	13	19
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen		
Driftskostnader	-6	-7
Avskrivningstid		
Övriga immateriella anläggningstillgångar	10 år	10 år

Övriga immateriella anläggningstillgångar avser tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod som uppkommit i samband med förvärv.

Dessa avser övervärden i kundavtal.

Under 2018 har koncernen kostnadsfört 16 (1) miljoner kronor avseende utgifter för forskning, samt 88 (105) miljoner kronor avseende utgifter för utveckling. Under samma period har moderbolaget kostnadsfört 13 (1) miljoner kronor avseende utgifter för forskning, samt 69 (79) miljoner kronor avseende utgifter för utveckling. Utgifter för forskning och utveckling innefattar samtliga utgifter som direkt kan hänföras till forsknings- eller utvecklingsinvesteringar.

Not 17. Byggnader och mark

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Marknadsvärde				
Redovisat värde vid årets ingång	14 505	11 455	5 217	4 484
Förvärv via företag	1 997	1 856	-	-
Investeringar	103	71	33	42
Avyttrade fastigheter	-1 489	-	-	-
Orealiserad värdeförändring ¹⁾	1 199	1 123	636	690
Redovisat värde vid årets utgång	16 315	14 505	5 886	5 217
Värden uppdelade på rörelse- och förvaltningsfastigheter				
Rörelsefastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	-	-	1 342	1 318
Investeringar	-	-	17	24
Anskaffningsvärde vid årets utgång	-	-	1 360	1 342
Redovisat värde vid årets utgång	-	-	2 903	2 468
Förvaltningsfastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	6 763	4 772	896	878
Förvärv av företag	2 175	1 920	-	-
Investeringar	100	71	16	18
Avyttrade fastigheter	-631	-	-	-
Anskaffningsvärde vid årets utgång	8 407	6 763	912	896
Redovisat värde vid årets utgång	16 315	14 505	2 983	2 749

¹⁾ Orealiserade värdeförändringar bokförs i resultaträkningen i posterna realiserade vinster/förluster på placeringstillgångar.

Koncernens rörelsefastigheter redovisas under materiella anläggningstillgångar.

Bedömt marknadsvärde							
Geografisk marknad	Typ av fastighet	Kontrakterad årshyra ¹⁾	Driftsöverskott ²⁾	Direkt- avkastning ³⁾	Marknads- värde	Marknads- värde ⁴⁾	Avkastnings- krav ⁵⁾
Koncernen, Mkr							
Stockholm med närförorter	Bostäder	129	83	2,3%	3 587	44 642	1,2-3,0 %
Stockholm med närförorter	Kommersiella fastigheter	439	338	3,7%	9 241	67 732	2,6-6,3 %
Övriga landet	Bostäder	90	59	3,4%	1 727	26 159	2,7-4,6 %
Övriga landet	Kommersiella fastigheter	93	68	3,9%	1 761	40 572	3,9-4,5%
Summa		751	548		16 315		1,2-6,3 %
Moderföretaget, Mkr							
Stockholm med närförorter	Bostäder	49	30	2,5%	1 187	36 772	1,9-3,0 %
Stockholm med närförorter	Kommersiella fastigheter	208	155	3,3%	4 699	67 680	2,6-4,4 %
Summa		257	185		5 886		1,9-4,4 %

¹⁾ Hyreskontrakt per den 1 januari omräknat till helår.

²⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per den 1 januari.

³⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per den 1 januari i förhållande till marknadsvärde.

⁴⁾ Marknadsvärde per kvm lokalaarea (exklusive garage).

⁵⁾ Vid värderingarna tillämpade avkastningskrav.

Not 17. Byggnader och mark forts

Fastställande av verkligt värde

Marknadsvärdet har bedömts med en marknadsanpassad flerårig kassaflödesanalys. Kalkylperioden uppgår till 5 alternativt 10 år. Metoden innebär en analys av de förväntade framtida betalningsströmmarna (hyror, vakans, drift -och underhållskostnader med mera) som en förvaltning av

fastigheten kan antas generera. I kassaflödeskalkylen görs en nuvärdesberäkning av de bedömda framtida betalningsströmmarna. Som grund för bedömningar om marknadens avkastningskrav ligger ortsprisanalysen av gjorda jämförbara fastighetsköp. Balansposten har kategoriserats som tillhörande nivå 3 i värderingshierarkin.

Värderingsantaganden	Stockholm Kommersiellt	Bostäder (inkl vårdboende)	Övriga landet Kommersiellt	Bostäder (inkl vårdboende)
Viktat inflationsantagande År 1	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Viktad kalkylränta restvärde	6,10%	4,40%	6,20%	5,70%
Viktat direktavkastningskrav restvärde	4,10%	2,40%	4,20%	3,60%
Långsiktig vakansgrad	4,20%	1,30%	4,40%	0,90%
Drift & Underhållskostnader År 1 (i genomsnitt)	446 kr/kvm	524 kr/kvm	394 kr/kvm	431 kr/kvm
Investeringar År 1 (i genomsnitt)	724 kr/kvm	287 kr/kvm	248 kr/kvm	639 kr/kvm
Marknadshyra vid noll vakans (i genomsnitt)	3312 kr/kvm	1617 kr/kvm	2207 kr/kvm	1448 kr/kvm

Det uppskattade verkliga värdet skulle minska om:

- Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter var lägre.
- Förväntade drifts- och underhållskostnader var högre.
- Direktavkastningskravet var högre.

Nedan presenteras en känslighetsanalys som visar effekter på verkligt värde om väsentliga antaganden skulle förändras.

2018-12-31	Koncernen		Moderföretaget	
	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde
Antagande, Mkr				
Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter	-5%	-1 046	-5%	-294
Förväntade drifts- och underhållskostnader	+5%	-255	+5%	-71
Direktavkastningskrav	+50 punkter	-1 679	+50 punkter	-497

Påverkan på periodens resultat	2018	2017	2018	2017
Hyresintäkter	817	687	247	238
Internhyror	-26	-28	-26	-28
Netto Hyresintäkter	791	659	221	210
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden	-244	-201	-71	-70
Summa	547	458	150	140
Taxeringsvärden				
Byggnader	3 684	3 568	1 298	1 298
Mark	2 467	2 494	873	873
Summa	6 151	6 062	2 170	2 170

Klassificeringen av rörelse- respektive förvaltningsfastigheter har gjorts med utgångspunkt från den internt nyttjade andelen av respektive fastighet, med yta bas. För de fastigheter där andelen internt nyttjande uppgår till mer än 5 procent har fastigheten klassificerats som rörelsefastighet. Rörelsefastighet redovisas i koncernen som materiell anläggningstillgång i not 32. Samtliga fastigheter har marknadsvärderats.

Marknadsvärdebedömningarna har genomförts i enlighet med riktlinjer framtagna av Svenskt Fastighetsindex och har utförts av externa oberoende värderingsmän auktoriserade av Samfundet för Fastighetsekonomi. För företaget finns inga begränsningar i rätten att sälja förvaltningsfastigheter. Det finns inte heller några förpliktelser att köpa, uppföra eller exploatera förvaltningsfastigheter eller att utföra reparationer, underhåll eller förbättringar. 15 (16) procent av den uthyrningsbara ytan (koncernen) används i Folksams verksamhet.

Not 18. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretaget	Organisations-nummer	Antal	Kapital-andel i %	Bokfört värde	Bokfört värde
Mkr				2018	2017
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	516401-8607	40 000	100	1 935	2 150
Folksam Service AB	556267-0843	250 000	100	25	25
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	516401-6619	51 000	51	204	204
KPA AB	556527-7182	300 000	60	509	509
AB Hotelinvest	556112-9171	1 000	100	310	310
Folksam Fastighet Holding AB	556810-7113	1 000	100	293	291
Kungsholmsarkivet AB	559086-4384	50 000	100	160	160
Spelbomskan KB	916405-5411	-	99	611	596
Niterka KB	969711-9965	-	99	36	24
Niterka II KB	969712-1524	-	99	81	85
Gyllenforsen Fastigheter KB	969640-2339	-	71	1 710	1 745
Bokfört värde				5 874	6 099
Verkligt värde				12 092	12 590

Samtliga aktier är onoterade.

Verkligt värde beräknas utifrån olika principer beroende på företagets verksamhet och art. Fondförsäkringsföretag värderas utifrån ett MCEV värde (Market Consistent Embedded Value). Icke vinstutdelande företag värderas utifrån de synergier som de genererar. Vinstgenererande

företag värderas utifrån kassaflöden och utdelningar. Icke vinstgenererande företag värderas utifrån substansvärde.

Fastighetsföretag värderas utifrån substansvärde.

Moderföretaget		
Mkr	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans 2018-01-01	7 791	7 034
Förändring av andelskapitalet i kommanditbolag	728	130
Förändring till följd av erhållen utdelning	-1172	-40
Förändring till följd av under året lämnade / återbetalda aktieägartillskott	434	667
Utgående balans 2018-12-31	7 781	7 791
Ackumulerade nedskrivningar		
Ingående balans 2018-01-01	-1 692	-1 640
Årets nedskrivningar	-215	-52
Utgående balans 2018-12-31	-1 907	-1 692
Bokfört värde 31 december	5 874	6 099

I samband med övergången till IFRS 10 gjordes en bedömning av koncernens investeringar i dotterföretag och intresseföretag. Denna bedömning har inneburit att innehaven i KPA AB och Folksam LO Fondförsäkring har

omklassificerats. Dessa företag bedöms i koncernredovisningen som intresseföretag medan de i moderföretagets perspektiv fortfarande anses som dotterföretag.

Not 18. Aktier och andelar i koncernföretag forts.

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2018	2017
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	Stockholm	100	100
Folksam Service AB	Stockholm	100	100
Gyllenforsen Fastigheter KB	Stockholm	71	71
Spelbomskan KB	Stockholm	99	99
Niterka KB	Stockholm	99	99
AB Hotelinvest	Stockholm	100	100
Niterka II KB	Stockholm	99	99
Folksam Fastighet Holding AB	Stockholm	100	100
Kungsholmsarkivet AB	Stockholm	100	100

Not 19. Aktier och andelar i intresseföretag

Nedan specificeras uppgifter om de två intresseföretag som bedöms vara väsentliga för koncernen.

Intresseföretag	Karaktär på investeringen	Säte	Ägarandel	Värde på innehav
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) 516401-6619	Företagets uppgift är att bedriva försäkringsrörelse med anknytning till värdepappersfonder. På grund av begränsningar i aktieägaravtalet avseende utövningen av rösträtten, klassificeras Folksam LO Fondförsäkring AB som ett intresseföretag, då bestämmande inflytande inte kan utövas.	Stockholm	51%	816
KPA AB 556527-7182	Företagen inom KPA-koncernen erbjuder traditionell livförsäkring, pensionsförsäkring, fondförsäkring, direkt fondsparande m.m. Den prioriterade marknaden är kommunsektorn i Sverige. På grund av begränsningar i aktieägaravtalet avseende utövningen av rösträtten, klassificeras KPA AB som ett intresseföretag, då bestämmande inflytande inte kan utövas.	Stockholm	60%	128

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag enligt IFRS, justeringar till verkligt värde (förvärv) och justeringar till koncernens redovisningsprinciper.

Mkr	Folksam LO Fondförsäkrings AB		KPA AB	
	2018	2017	2018	2017
Nettoomsättning	770	625	224	277
Resultat	239	273	-11	-49
Övrigt totalresultat	-	-	30	-10
Summa totalresultat	239	273	19	-59
Omsättningstillgångar	1 720	1 519	1 515	1 321
Anläggningstillgångar	88 609	87 525	87	57
Kortfristiga skulder	62	43	1 363	1 129
Långfristiga skulder	88 667	87 640	25	54
Nettotillgångar	1 600	1 361	214	195
Koncernens andel av nettotillgångar vid årets början	694	555	118	159
Andel av summa totalresultatet	122	139	10	-35
Erhållen utdelning	-	-	-	-6
Koncernens andel av nettotillgångar vid årets slut	816	694	128	118
Redovisat värde vid årets slut	816	694	128	118

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för ej väsentliga innehav i intresseföretag baserat på de belopp som ingår i koncernredovisningen.

	2018	2017
Redovisat värde	2 120	1 535
Koncernens andel av:		
Resultat	255	-42
Summa totalresultat	255	-42

Not 20. Moderföretagets andelar i intresseföretag

Moderföretaget						
Mkr	Organisations-nummer	Säte	Antal	Kapital-andel i %	Bokfört värde 2018	Bokfört värde 2017
Gyllenforsen Förvaltning AB	556368-8745	Stockholm	1 000	50	0	0
Folksam Cruise Holding AB	556767-4121	Stockholm	1 575	75	98	98
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	470	47	26	42
Kungsbrohus Holding AB	556891-1670	Stockholm	300	30	193	193
Sicklaön Bygg Invest AB	556911-5479	Stockholm	375	37	12	12
Power Wind Partners AB	556756-2128	Stockholm	-	-	-	77
Sinoma Fastighets AB	559161-0836	Stockholm	10 400	21	184	-
Tornet Bostadsproduktion AB	556796-2682	Stockholm	1 667 500	33	144	-
Bokfört värde					657	422

	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans 2018-01-01	596	523
Omvandling av lån till andelar	-	73
Försäljning av intresseföretag	-136	-
Anskaffning av intresseföretag	328	-
Utgående balans 2018-12-31	788	596
Ackumulerade nedskrivningar		
Ingående balans 2018-01-01	-174	-127
Årets nedskrivning	-16	-47
Årets återtag av nedskrivning	59	-
Utgående balans 2018-12-31	-131	-174
Redovisat värde 31 december	657	422
Verkligt värde	1 602	693

Not 21. Aktier och andelar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Bokfört värde	58 326	61 029	58 229	60 982
Anskaffningsvärde	39 025	38 463	38 926	38 416
Verkligt värde	58 326	61 029	58 229	60 982
varav:				
Noterade aktier	54 705	58 512	54 608	58 465
Onoterade aktier	3 621	2 517	3 621	2 517

Not 22. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Upplupet anskaffningsvärde				
Svenska staten	17 942	19 821	17 942	19 821
Svenska bostadsinstitut	43 684	41 460	43 684	41 460
Svenska räntefonder	1 959	1 930	1 810	1 790
Övriga svenska emittenter	21 515	21 219	21 515	21 219
Utländska stater	2 792	4 666	2 792	4 666
Utländska räntefonder	14	0	14	0
Övriga utländska emittenter	10 455	4 566	10 455	4 566
Summa	98 362	93 662	98 213	93 522
varav:				
Noterade	98 210	93 369	98 062	93 229
Onoterade	152	293	152	293
Verkligt värde				
Svenska staten	18 943	21 017	18 943	21 017
Svenska bostadsinstitut	43 969	41 907	43 969	41 907
Svenska räntefonder	1 927	1 892	1 778	1 752
Övriga svenska emittenter	21 661	21 452	21 661	21 452
Utländska stater	2 791	4 676	2 791	4 676
Utländska räntefonder	14	-	14	-
Övriga utländska emittenter	10 470	4 432	10 470	4 432
Summa	99 775	95 376	99 626	95 236
varav:				
Noterade	99 612	95 212	99 463	95 072
Onoterade	163	164	163	164
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	5 429	6 750	5 428	6 750
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde understiger nominella värden	104	241	104	241

Moderföretaget

Vid värdering av räntebärande värdepapper till upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på 98 213 (93 522) miljoner kronor.

Not 23. Lån med säkerhet i fast egendom

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Bokfört värde	40	40	40	40
Upplupet anskaffningsvärde	40	40	40	40
Verkligt värde	40	40	40	40

Not 24. Övriga lån

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Upplupet anskaffningsvärde				
Livförsäkringslån	9	9	9	9
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	16	17	16	17
Efterställda lån alternativa placeringar	1 068	1 012	1 068	1 012
Övriga reverslån	101	364	101	364
Bokfört värde/Upplupet anskaffningsvärde	1 194	1 410	1 194	1 401
Lån värderas till verkligt värde ¹⁾	326	105	326	105
Summa bokfört värde	1 520	1 506	1 520	1 506
Verkligt värde				
Livförsäkringslån	9	9	9	9
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	16	17	16	17
Efterställda lån alternativa placeringar	1 068	1 012	1 068	1 012
Övriga reverslån	427	468	427	468
Verkligt värde	1 520	1 506	1 520	1 506

Eftersom övriga lån främst består av lån med fast ränta och en räntebindningstid på max ett år anses verkligt värde överensstämma med bokfört värde.

¹⁾ Anskaffningsvärdet för Lån värderade till verkligt värde uppgår till 316 (111) Mkr för koncernen och moderföretaget.

Not 25. Utlåning till kreditinstitut

Mkr	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
			2018	2017
Koncernen	2018	2017	2018	2017
Kreditinstitut Sverige	52	69	52	69
Kreditinstitut inom EU	-	104	-	104
Kreditinstitut övriga världen	412	416	412	416
Summa	463	588	463	588
Moderföretaget	2018	2017	2018	2017
Kreditinstitut Sverige	52	69	52	69
Kreditinstitut inom EU	-	104	-	104
Kreditinstitut övriga världen	412	416	412	416
Summa	463	588	463	588

Not 26. Derivat

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll				
Anskaffningsvärde				
Aktieoptioner	-	14	-	14
Summa anskaffningsvärde	-	14	-	14
Verkligt värde				
Aktieoptioner	-	5	-	5
Valutaterminer	384	252	384	252
Ränteswappar	119	17	119	17
Aktieterminer	-	12	-	12
Summa verkligt värde	503	286	503	286
Derivatinstrument med negativa värden				
Anskaffningsvärde				
Aktieoptioner	-	14	-	14
Summa anskaffningsvärde	-	14	-	14
Verkligt värde				
Aktieoptioner	-	12	-	12
Valutaterminer	1	155	1	155
Ränteterminer	5	5	5	5
Ränteswappar	84	108	84	108
Aktieterminer	6	13	6	13
Övriga	88	33	88	33
Summa verkligt värde	184	326	184	326

Not 26. Derivat forts.

Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2018	2017	2018	2017
Derivatinstrument med positiva värden				
Under 1 år				
Aktieoptioner	-	1	-	1
Aktieterminer	4	6	4	6
Ränteterminer	2 271	1 727	2 271	1 727
Valutaterminer	338	224	338	224
Summa	2 613	1 958	2 613	1 958
Derivatinstrument med negativa värden				
Under 1 år				
Aktieterminer	2	1	2	1
Ränteterminer	21 898	6 611	21 898	6 611
Valutaterminer	2	159	2	159
Summa	21 902	6 771	21 902	6 771
1-5 år				
Övriga	10	5	10	5
Summa	10	5	10	5

Under året har avtal ingåtts avseende valutaterminer, ränteterminer, swappar, aktieindexterminer samt aktieindexoptioner. Valutaterminsavtalen har ingåtts med syfte att justera valutarisken i portföljen på ett effektivt sätt. Ränteterminsavtalen har ingåtts med syfte att justera ränteportföljens duration. Syftet med aktieoptionsavtalen har varit att justera aktieexponeringen på ett effektivt sätt.

Beskrivning av kreditrisker

Kreditrisk för derivat avser risken för att motparten ej kan uppfylla sina åtaganden i enlighet med avtalen. För ej standardiserade derivat regleras kreditrisken i ISDA-avtal och CSA-avtal.

Beskrivning av marknadsrisker

Med marknadsrisker för derivat avses risken att marknadsvärdet ändras till följd av ändringar på marknaden av underliggande räntor, aktie- och valutakurser.

Not 27. Upplysning om kvittning

Företaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har företaget i flera

fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

Mkr		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen					
		Brutto-belopp	Kvittning i balans-räkningen	Netto-belopp i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen/ Erlagd kontant säkerhet	Netto-belopp
Koncernen 2018							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	632	-	632	-63	-132	436
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	151	-	151	-63	-87	1
Koncernen 2017							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	279	-	279	-140	-112	26
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	281	-	281	-140	-75	66
Moderföretaget 2018							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	632	-	632	-63	-132	436
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	151	-	151	-63	-87	1
Moderföretaget 2017							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	279	-	279	-140	-112	26
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	281	-	281	-140	-75	66

Not 28. Fordringar avseende direkt försäkring

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Försäkringstagare	12	18	14	12
Försäkringsmäklare	9	-	4	-
Summa	21	18	18	12

Not 29. Övriga fordringar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Fordringar på koncernföretag ¹⁾	52	45	124	133
Fordringar på närstående företag	120	143	35	34
Hysesfordringar	1	1	1	1
Sålda ej likviderade aktier, andelar och räntebärande värdepapper	687	273	687	273
Övriga fordringar	418	593	288	276
Summa	1 278	1 054	1 135	717

¹⁾ För koncernen avser dessa fordringar endast fordringar på ej konsoliderade företag.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2018-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhör kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Mkr											
Tillgångar											
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	762	-	762	762	-	-	-	-	762
Aktier och andelar	58 326	-	-	-	58 326	58 326	54 705	-	3 621	-	58 326
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	99 775	-	-	-	99 775	99 775	99 612	163	-	-	99 775
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	-	40
Övriga lån	326	-	1 194	-	1 520	1 520	-	-	326	-	1 520
Utlåning till kreditinstitut	-	-	463	-	463	463	-	-	-	-	463
Derivat	-	504	-	-	504	504	-	504	-	-	504
Fondförsäkringstillgångar	40 050	-	-	-	40 050	40 050	40 050	-	-	-	40 050
Övriga fordringar	-	-	1 278	-	1 278	1 278	-	-	-	548	730
Kassa och bank	-	-	7 368	-	7 368	7 368	-	-	-	3 415	3 953
Upplupna ränteintäkter	670	150	11	-	832	832	670	150	-	-	832
Övriga upplupna intäkter	-	-	52	-	52	52	-	-	-	52	-
Summa finansiella tillgångar	199 148	654	11 168	-	210 970	210 970	195 037	817	3 947	4 015	206 955
Byggnader och mark	-	-	-	-	16 315	16 315	-	-	16 315	-	-
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	3 064	3 064	-	-	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	2 315	2 315	-	-	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	21 694	21 694	-	-	16 315	-	-
Summa tillgångar	199 148	654	11 168	-	232 663	232 663	195 037	817	20 262	-	-
Skulder											
Villkorad återbäring	460	-	-	-	460	460	-	460	-	-	-
Fondförsäkringsåtaganden	40 071	-	-	-	40 071	40 071	-	40 071	-	-	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	76	76	76	-	-	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	298	298	298	-	-	-	-	-
Derivat	-	184	-	-	184	184	11	173	-	-	-
Övriga skulder	-	-	-	2 592	2 592	2 592	-	-	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	335	335	335	-	-	-	-	-
Summa finansiella skulder	40 531	184	-	3 301	44 016	44 016	11	40 704	-	-	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	116 899	116 899	-	-	-	-	-
Summa skulder	40 531	184	-	3 301	160 915	160 915	11	40 704	-	-	-

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2017-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
Mkr	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	1 026	-	1 026	1 026	-	-	-	-	1 026
Aktier och andelar	61 029	-	-	-	61 029	61 029	58 512	-	2 517	-	61 029
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95 376	-	-	-	95 376	95 376	95 103	273	-	-	95 376
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	-	40
Övriga lån	105	-	1 401	-	1 506	1 506	-	-	105	-	1 506
Utlåning till kreditinstitut	-	-	588	-	588	588	-	-	-	-	588
Derivat	-	286	-	-	286	286	18	268	-	-	286
Fondförsäkringstillgångar	43 324	-	-	-	43 324	43 324	43 324	-	-	-	43 324
Övriga fordringar	-	-	1 054	-	1 054	1 054	-	-	-	781	273
Kassa och bank	-	-	6 381	-	6 381	6 381	-	-	-	3 122	3 259
Upplupna ränteintäkter	785	25	186	-	996	996	785	25	-	-	996
Övriga upplupna intäkter	-	-	102	-	102	102	-	-	-	102	-
Summa finansiella tillgångar	200 619	311	10 778	-	211 708	211 708	197 742	566	2 622	4 005	207 703
Byggnader och mark	-	-	-	-	14 505	14 505	-	-	14 505	-	-
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	2 347	2 347	-	-	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	2 503	2 503	-	-	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	19 355	19 355	-	-	14 505	-	-
Summa tillgångar	200 619	311	10 778	-	231 063	231 063	197 742	566	17 127	-	-
Skulder											
Villkorad återbäring	485	-	-	-	485	485	-	485	-	-	-
Fondförsäkringsåtaganden	43 342	-	-	-	43 342	43 342	-	43 342	-	-	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	82	82	82	-	-	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	114	114	114	-	-	-	-	-
Derivat	-	326	-	-	326	326	30	296	-	-	-
Övriga skulder	-	-	-	1 291	1 291	1 291	-	-	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	505	505	505	-	-	-	-	-
Summa finansiella skulder	-	326	-	45 819	46 145	46 145	30	44 123	-	-	-
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	113 151	113 151	-	-	-	-	-
Summa skulder	-	326	-	45 819	159 296	159 296	30	44 123	-	-	-

Villkorad återbäring och Fondförsäkringsåtaganden har flyttats i från "Övriga finansiella skulder" till "Innehav som bestämts tillhöra kategorin verkligt värde via resultaträkningen", ingen omklassificering har gjorts.

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Moderföretaget 2018-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen									Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhör kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Mkr											
Tillgångar											
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	3 026	-	3 026	3 026	-	-	-	-	3 026
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	712	-	712	712	-	-	-	-	712
Aktier och andelar	58 229	-	-	-	58 229	58 229	54 608	-	3 621	-	58 229
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	99 626	-	-	-	99 626	99 626	99 463	163	-	-	99 626
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	-	40
Övriga lån	326	-	1 194	-	1 520	1 520	-	-	326	-	1 520
Utlåning till kreditinstitut	-	-	463	-	463	463	-	-	-	-	463
Derivat	-	504	-	-	504	504	-	504	-	-	504
Fondförsäkringstillgångar	732	-	-	-	732	732	732	-	-	-	732
Övriga fordringar	-	-	1 135	-	1 135	1 135	-	-	-	421	714
Kassa och bank	-	-	5 684	-	5 684	5 684	-	-	-	2 156	3 528
Upplupna räntebärande intäkter	670	150	18	-	839	839	670	150	-	-	839
Övriga upplupna intäkter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa finansiella tillgångar	159 584	654	12 273	-	172 510	172 510	155 473	817	3 947	2 577	169 933
Byggnader och mark	-	-	-	-	5 886	5 886	-	-	5 886	-	-
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	6 531	13 694	-	-	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	323	323	-	-	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	12 740	19 903	-	-	5 886	-	-
Summa tillgångar	159 584	654	12 273	-	185 250	192 413	155 473	817	9 833	-	-
Skulder											
Villkorad återbäring	460	-	-	-	460	460	-	460	-	-	-
Fondförsäkringsåtaganden	732	-	-	-	732	732	-	732	-	-	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	76	76	76	-	-	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	298	298	298	-	-	-	-	-
Derivat	-	184	-	-	184	184	11	173	-	-	-
Övriga skulder	-	-	-	2 027	2 027	2 027	-	-	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	160	160	160	-	-	-	-	-
Summa finansiella skulder	1 192	184	-	2 562	3 937	3 937	11	1 364	-	-	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	116 224	116 224	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 192	184	-	2 562	120 161	120 161	11	1 364	-	-	-

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Moderföretaget 2017-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	2 027	-	2 027	2 027	-	-	-	-	2 027
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	1 026	-	1 026	1 026	-	-	-	-	1 026
Aktier och andelar	60 982	-	-	-	60 982	60 982	58 465	-	2 517	-	60 982
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95 236	-	-	-	95 236	95 236	94 962	273	-	-	95 236
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	-	40
Övriga lån	105	-	1 401	-	1 506	1 506	-	-	105	-	1 506
Utlåning till kreditinstitut	-	-	588	-	588	588	-	-	-	-	588
Derivat	-	286	-	-	286	286	18	268	-	-	286
Fondförsäkringstillgångar	749	-	-	-	749	749	749	-	-	-	749
Övriga fordringar	-	-	717	-	717	717	-	-	-	406	310
Kassa och bank	-	-	5 101	-	5 101	5 101	-	-	-	1 837	3 263
Upplupna ränteintäkter	785	25	186	-	996	996	785	25	-	-	996
Övriga upplupna intäkter	-	-	107	-	107	107	-	-	-	107	-
Summa finansiella tillgångar	157 857	311	11 193	-	169 361	169 361	154 979	566	2 622	2 351	167 010
Byggnader och mark	-	-	-	-	5 217	5 217	-	-	5 217	-	-
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	6 520	13 283	-	-	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	431	431	-	-	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	12 168	18 931	-	-	5 217	-	-
Summa tillgångar	157 857	311	11 193	-	181 529	188 292	154 979	566	7 839	-	-
Skulder											
Villkorad återbäring	485	-	-	-	485	485	-	485	-	-	-
Fondförsäkringsåtaganden	749	-	-	-	749	749	-	749	-	-	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	82	82	82	-	-	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	114	114	114	-	-	-	-	-
Derivat	-	326	-	-	326	326	30	296	-	-	-
Övriga skulder	-	-	-	1 461	1 461	1 461	-	-	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	161	161	161	-	-	-	-	-
Summa finansiella skulder	1 234	326	-	1 818	3 378	3 378	30	1 530	-	-	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	112 841	112 841	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 234	326	-	1 818	116 219	116 219	30	1 530	-	-	-

Villkorad återbäring och Fondförsäkringsåtaganden har flyttats i från "Övriga finansiella skulder" till "Innehav som bestämts tillhöra kategorin verkligt värde via resultaträkningen", ingen omklassificering har gjorts.

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Under året har överföring av obligationer skett från nivå 2 till nivå 1 till ett värde av 110 miljoner kronor i moderföretaget och i koncernen, anledningen är att innehavet bedöms vara noterat på en aktiv marknad. Inga betydande överföringar har skett till eller från nivå 3 under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank, upplupna räntetäkter, övriga upplupna intäkter, skulder till kreditinstitut, övriga skulder och övriga upplupna kostnader anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är noterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; derivat, vissa innehav i s.k. alternativa placeringar, fond- i fondinnehav samt onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade andelar, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserad på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t. ex. diskonterat kassaflöde, substansvärdeometoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

För aktier som inte är noterade på en aktiv marknad används värderingstekniker för att bestämma det verkliga värdet. Teknikerna som används är främst diskonterade kassaflöden och substansvärdering.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senast officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserad på köp- och säljkurs samt avseende Swaptions; även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Värderingsprocessen för finansiella instrument

Verkliga värden för finansiella tillgångar och skulder som handlas på en aktiv marknad baseras på noterade priser. För övriga finansiella instrument använder sig företaget av andra värderingstekniker. Finansiella instrument där handeln inte är frekvent och det verkliga värdet därför mindre objektivt, krävs i varierande utsträckning att bolaget gör bedömningar beroende på likviditet, koncentrationer, osäkerheter

beträffande marknadsfaktorer, prisantaganden och andra risker som påverkar ett specifikt instrument. Företaget har ett värderingsforum för att uppfylla intern kontroll med hänsyn till finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Värderingsforum, där CFO är beslutande, har övergripande ansvar för att kontrollera alla väsentliga värderingar till verkligt värde. Värderingsforum hålls kvartalsvis för att analysera väsentliga ej observerbara indata och justeringar i värderingar. Om tredjepartsinformation används vid värdering utvärderas om informationen uppfyller kraven enligt IFRS, inklusive i vilken nivå i verkligtvärdehierarkin som innehavet ska kategoriseras. Värderingsforumets huvuduppgift är att fastställa värderingsramverket för samtliga finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Detta innefattar en värderingsinstruktion som är gemensam för samtliga försäkringsföretag. Väsentliga värderingsfrågor rapporteras till Revisionskommittén.

Företaget har ett flertal kontroller för att säkerställa korrekt värdering för finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Det inbegriper bland annat oberoende kontroller av priser, uppföljning av avkastning mot index mm.

Tilläggsinformation avseende innehav inom nivå 3

I tabellen nedan presenteras en avstämning mellan ingående och utgående balans för sådana finansiella instrument som värderats till verkligt värde i balansräkningen med utgångspunkt från en värderingsteknik som bygger på icke-observerbara marknadsdata (nivå 3).

	Aktier och andelar				Övriga finansiella placeringstillgångar			
	Koncernen		Moderföretaget		Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ingående balans	2 517	2 290	2 517	2 290	105	-	105	-
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	286	38	286	38	17	-7	17	-7
Anskaffningsvärde förvärv	976	368	976	368	225	124	225	124
Försäljningslikvid	-158	-178	-158	-178	-20	-12	-20	-12
Utgående balans	3 621	2 517	3 621	2 517	326	105	326	105
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen ¹⁾	284	338	284	338	17	-7	17	-7

¹⁾ Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt realiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

Folksam Liv har innehav i valutaterminer, swappar samt kapitalandelsbevis vilka hänförs till värderingskategori 2.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Swappar värderas med hjälp av yieldkurvor.

Kapitalandelsbevis/vinstandelsbevis avser lån till alternativa investeringsfonder, värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren som följer värderingsprinciper enligt årsredovisningslagen (1995:1554). Fonderna offentliggör substansvärdet per andel för kapitalandelsbevisen/vinstandelsbevisen och innehaven är noterade på Nordic Growth Market NGM i Stockholm för NDX-segmentet.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs onoterade andelar i investeringsfonder, onoterade aktier samt vissa lån.

Folksam Livs innehav i onoterade investeringsfonder avser private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder samt fastighetsfond-i-fonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

För private equityfonder och private equity-fond-i-fonder baseras värdering på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Värdering av fastighetsfond-i-fond baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren och följer INREVs principer (Investors in Non-listed Real Estate Vehicles). Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas.

Onoterade aktier värderas antingen med hjälp av prognosticerade diskonterade kassaflöden med icke noterad indata som input eller till substansvärdet. Innehav i ekonomiska föreningar värderas till nominellt belopp.

Ett antal lån värderas till verkligt värde. Lånen avser lån till alternativa investeringsfonder och värderas med hjälp av NAV som erhålls från respektive fond.

Not 31. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

Koncernen	2018			2017		
Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar						
Immateriella tillgångar	6	7	13	6	13	19
Förvaltningsfastigheter	-	16 315	16 315	-	14 505	14 505
Aktier och andelar i intresseföretag	-	3 064	3 064	-	2 347	2 347
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	-	762	762	-	1 026	1 026
Aktier och andelar	5 344	52 982	58 326	49	60 980	61 029
Obligationer och räntebärande värdepapper	7 912	91 863	99 775	4 784	90 592	95 376
Lån med säkerhet i fast egendom	-	40	40	-	40	40
Övriga lån	-	1 520	1 520	-	1 506	1 506
Utlåning till kreditinstitut	463	-	463	588	-	588
Derivat	383	121	504	269	17	286
Fondförsäkringstillgångar	2 201	37 849	40 050	2 309	41 015	43 324
Återförsäkrares andel av Försäkringstekniska avsättningar						
Livförsäkringsavsättning	0	-	0	0	-	0
Oreglerade skador	64	208	272	46	249	295
Fordringar avseende direkt försäkring	21	-	21	18	-	18
Övriga fordringar	1 278	-	1 278	1 054	-	1 054
Materiella anläggningstillgångar	1 439	-	1 439	1 456	-	1 456
Likvida medel	7 368	-	7 368	6 381	-	6 381
Aktuell skattefordran	30	-	30	92	-	92
Uppskjuten skattefordran	8	-	8	3	-	3
Upplupna ränte- och hyresintäkter	832	-	832	996	-	996
Förutbetalda anskaffningskostnader	108	394	503	113	507	620
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	82	-	82	102	-	102
Summa tillgångar	27 539	205 125	232 665	18 266	212 797	231 063
Skulder och avsättningar						
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)						
Livförsäkringsavsättning	6 955	100 527	107 481	6 721	97 462	104 183
Oreglerade skador	1 350	2 180	3 530	1 272	2 181	3 453
Återbäring och rabatter ¹⁾	1 162	3 420	4 582	355	4 069	4 424
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk						
Villkorad återbäring	460	-	460	485	-	485
Fondförsäkringsåtaganden	2 215	37 856	40 071	2 319	41 023	43 342
Andra avsättningar						
Pensioner och liknande förpliktelser	-	201	201	-	138	138
Aktuell skatteskuld	54	-	54	17	-	17
Uppskjuten skatteskuld	-	807	807	-	815	815
Övriga avsättningar	1	48	50	57	55	112
Depåer från återförsäkrare	76	-	76	82	-	82
Skulder avseende direkt försäkring	13	-	13	1	-	1
Skulder avseende återförsäkring	8	-	8	9	-	9
Skulder till kreditinstitut	298	-	298	114	-	114
Derivat	10	174	184	185	141	326
Övriga skulder	2 592	-	2 592	918	373	1 291
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	508	-	508	505	-	505
Summa skulder och avsättningar	15 702	145 213	160 915	13 040	146 257	159 297

¹⁾ Belopp har justerats i kolumnen för högst 1 år, totalen är oförändrad.

Not 31. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder forts.

Moderföretaget	2018			2017		
	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar						
Byggnader och mark	-	5 886	5 886	-	5 217	5 217
Aktier och andelar i koncernföretag	-	5 874	5 874	-	6 099	6 099
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	3 026	3 026	-	2 027	2 027
Aktier och andelar i intresseföretag	-	657	657	-	421	421
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	-	712	712	-	1 026	1 026
Aktier och andelar	5 247	52 982	58 229	2	60 980	60 982
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 890	91 736	99 626	4 644	90 592	95 236
Lån med säkerhet i fast egendom	-	40	40	-	40	40
Övriga lån	-	1 520	1 520	-	1 506	1 506
Utlåning till kreditinstitut	463	-	463	588	-	588
Derivat	383	121	504	269	17	286
Fondförsäkringstillgångar	732	-	732	749	-	749
Återförsäkrars andel av försäkringstekniska avsättningar						
Livförsäkringsavsättning	-	-	-	0	-	0
Oreglerade skador	64	202	266	45	243	288
Fordringar avseende direkt försäkring	18	-	18	12	-	12
Fordringar avseende återförsäkring	1	-	1	-	-	-
Övriga fordringar	1 135	-	1 135	717	-	717
Materiella anläggningstillgångar	0	-	0	0	-	0
Kassa och bank	5 684	-	5 684	5 101	-	5 101
Aktuell skattefordran	30	-	30	91	-	91
Upplupna ränte- och hyresintäkter	839	-	839	996	-	996
Förutbetalda anskaffningskostnader	-	-	-	4	4	8
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	9	-	9	138	-	138
Summa tillgångar	22 495	162 756	185 250	13 357	168 172	181 529
Skulder och avsättningar						
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)						
Livförsäkringsavsättning	6 955	100 527	107 482	6 721	97 462	104 182
Oreglerade skador	1 295	2 173	3 468	1 227	2 174	3 402
Återbäring och rabatter ¹⁾	1 162	3 420	4 582	355	4 069	4 424
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk						
Villkorad återbäring	460	-	460	485	-	485
Fondförsäkringsåtaganden	732	-	732	749	-	749
Pensioner och liknande förpliktelser	-	-	-	0	7	7
Aktuell skatteskuld						
Uppskjuten skatteskuld	-	508	508	-	595	595
Övriga avsättningar	-	-	-	49	-	49
Depåer från återförsäkrare	76	-	76	82	-	82
Skulder avseende direkt försäkring	12	-	12	0	-	0
Skulder avseende återförsäkring	8	-	8	9	-	9
Skulder till kreditinstitut	298	-	298	114	-	114
Derivat	10	174	184	185	141	326
Övriga skulder	2 027	-	2 027	1 461	-	1 461
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	325	-	325	335	-	335
Summa skulder och avsättningar	13 360	106 801	120 161	11 774	104 447	116 220

¹⁾ Belopp för 2017 har justerats i kolumnen för högst 1 år, totalen är oförändrad.

Not 32. Materiella anläggningstillgångar

Byggnader och mark avser koncernens rörelsefastigheter.

Koncernen	2018			2017		
Mkr	Byggnader och mark	Övriga tillgångar	Totalt	Byggnader och mark	Övriga tillgångar	Totalt
Ackumulerade anskaffningsvärden						
Ingående balans	1 693	77	1 770	1 669	92	1 761
Övriga förvärv / Investeringar	17	0	17	24	-	24
Utgående balans	1 710	77	1 787	1 693	77	1 785
Ackumulerade avskrivningar						
Ingående balans	-237	-77	-314	-204	-92	-296
Årets avskrivningar	-34	-0	-34	-33	-	-33
Utgående balans	-271	-77	-348	-237	-77	-329
Redovisat värde 1 januari	1 456	-	1 456	1 465	-	1 465
Redovisat värde 31 december	1 439	-	1 439	1 456	-	1 456

Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på rörelsefastigheter.

Byggnad		Installationer	
Utvändig mark	35 år	Hiss	55 år
Grund	100 år	El	45 år
Stomme	100 år	Luft	45 år
Yttertak	35 år	Rör	60 år
Fasad	30 år		
Stomkomplettering	60 år		
Ytskikt	15 år		

Moderföretaget	2018	2017
Mkr	Övriga tillgångar	Övriga tillgångar
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	77	92
Förvärv	0	0
Avyttringar och utrangeringar	-	-15
Utgående balans	77	77
Ackumulerade avskrivningar		
Ingående balans	-77	-92
Årets avskrivningar	0	0
Avyttringar och utrangeringar	-	15
Utgående balans	-77	-77
Redovisat värde 1 januari	0	0
Redovisat värde 31 december	0	0

Not 33. Förutbetalda anskaffningskostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Ingående balans 2018-01-01	619	737	8	15
Årets aktivering ¹⁾	-	47	-	7
Årets avskrivning	-117	-165	-8	-14
Utgående balans 2018-12-31	503	619	-	8

¹⁾ På grund av ändrade redovisningsprinciper har ingen ny aktivering av anskaffningskostnader skett under 2018. Resterande anskaffningskostnader har skrivits av under 2018. Se not 1, avsnitt 2.4.2.1 - förutbetalda anskaffningskostnader.

Not 34. Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Förutbetalda kostnader	30	58	9	31
Upplupna intäkter ¹⁾	52	44	0	107
Summa	82	102	9	138

¹⁾ För 2017 ingår anteciperad utdelning med ett belopp om 55 miljoner kronor från Folksam Fondförsäkring AB samt ett belopp 48,1 miljoner kronor från Folksam Service AB.

Not 35. Disposition av företagets vinst eller förlust

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktör föreslår stämman att den för år 2018 redovisade vinsten 1 538 346 690,19 kronor överföres till konsolideringsfonden för respektive försäkringsgren. Av redovisat resultat föreslås uttag ur (-) respektive avsättning till (+) konsolideringsfonden med följande fördelning:

Konsolideringsfond, Mkr	
Förmånsbestämd traditionell försäkring	90
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	866
Tjänsteanknuten sjukförsäkring samt premiebefrielseförsäkring	88
Individuell traditionell livförsäkring	837
Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiebefrielseförsäkring	21
Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring	-232
Sjukdom och olycksfall	-132
Årets avsättning/uttag konsolideringsfond	1 538

Not 36. Ej intjänade premier och kvardröjande risker

Mkr	2018	
	Koncernen	Moderföretaget
Avsättning för ej intjänade premier		
Ingående balans brutto	-	-
Premieinkomst	728	728
Beståndsöverlåtelse	58	58
Intjänade premier under året	-786	-786
Utgående balans brutto	0	0
Återförsäkrares andel	-	-
Utgående balans netto	0	0
Avsättning för kvardröjande risk		
Ingående balans brutto	-	-
Beståndsöverlåtelse	-	-
Förändring av avsättning	0	0
Utgående balans brutto	0	0
Återförsäkrares andel	-	-
Utgående balans netto	0	0

Tidigare redovisades allt enligt livförsäkringsprinciper då bolagets skadedel var mycket liten. I år har denna del ökat i och med beståndsöverlåtelsen från Förenade Liv AB och bolaget redovisar nu skadedelen enligt skadeförsäkringsprinciper, därav lämnas inga jämförelsesiffror till denna not.

Not 37. Livförsäkringsavsättning

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Reservbildande sparprodukter				
Ingående balans brutto	103 871	101 268	103 878	101 275
Inbetalda premier	8 947	7 878	8 947	7 878
Utbetalda försäkringsersättningar	-4 875	-4 831	-4 875	-4 831
Intern flytt	23	11	23	11
Riskresultat	-51	-73	-51	-73
Indexering av fribrev	184	157	184	157
Effekt av ändrad diskonteringsränta	2 742	2 043	2 742	2 043
Värdeförändring på placeringstillgångar	19	19	19	19
Belastning för administrationskostnad	-920	-1 390	-920	-1 390
Belastning för avkastningsskatt	-207	-193	-207	-193
Effekt av ändrade antaganden	-2 548	-963	-2 548	-963
Övrigt	39	-55	32	-55
Utgående balans brutto	107 224	103 871	107 224	103 878
Utgående balans netto	107 224	103 871	107 224	103 878
Riskprodukter med premiereserv				
Ingående balans brutto	304	338	304	338
Inbetalda premier	1 472	2 088	1 472	2 088
Premier som förbrukats	-1 516	-2 155	-1 516	-2 155
Övrigt	-3	32	-3	32
Utgående balans brutto	258	304	258	304
Utgående balans netto	107 481	104 175	107 481	104 182

Använda antaganden vid beräkning av livförsäkringsavsättning för försäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån

För tjänstepensionsförsäkring tillämpas aktsamma antaganden och för försäkring som inte klassificeras som tjänstepensionsförsäkring tillämpas betryggande antaganden.

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). Se not 1 Redovisningsprinciper.

De dödlighetsantaganden som tillämpas vid beräkningen av livförsäkringsavsättning motsvarar aktuell erfarenhet inom Folksam Liv, kompletterade med årliga procentuella dödlighetsreduktioner för att uppskatta den framtida dödligheten.

Tillämpade driftskostnadsantaganden består av en kostnad som reducerar ränteantagandet, en kostnad som är

proportionell mot kapitalvärdet på utbetalningarna och en kostnad som är proportionell mot inbetald premie.

För att bestämma antagandet om statslåneränta vid beräkningen av avkastningsskatt används den statsobligationsränta som har en löptid närmast 10 år. För kapitalförsäkring gäller att den antagna statslåneräntan ökas med 1,0 procentenhet, dock till minst 1,25 procent. För pensionsförsäkring är motsvarande golv 0,5 procent.

De antaganden som tillämpas om försäkringstagarnas utnyttjande av optioner att återköpa, flytta, premieannulera och ändra utbetalningstiden baseras på försäkringstagarnas beteende i Folksam Liv. Antaganden om premieannullation avser enbart annullation av löpande premier, eftersom engångspremier i serie inte ingår i beräkningen av livförsäkringsavsättning.

Not 38. Oreglerade skador

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Ingående balans brutto	3 453	4 058	3 402	3 999
Beståndsoverlåtelse	407	-	407	-
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	2 304	2 297	2 302	2 295
Utbetalda försäkringsersättningar	-2 103	-2 026	-2 101	-2 024
Inlösta fondvärden för utbetalning	4 463	4 322	-	-
Utbetalningar under året	-4 452	-4 328	-	-
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	-546	-842	-545	-841
Effekt av ändrad marknadsränta	13	-8	13	-8
Övrigt	-10	-20	-10	-20
Utgående balans brutto	3 530	3 453	3 468	3 402
Återförsäkrars andel	-272	-295	-266	-288
Utgående balans netto	3 257	3 158	3 202	3 113

Avsättning för oreglerade skador görs främst för gruppfförsäkring samt sjuk- och premiebefrielseförsäkring.

För tjänstepensionsförsäkring tillämpas aktsamma antaganden och för försäkringar som inte klassificeras som tjänstepensionsförsäkringar tillämpas betryggande antaganden.

Avsättningarna beräknas med vedertagna försäkringsmatematiska metoder.

För gruppfförsäkring tillämpas främst metoder som baseras på historik av utbetalda belopp. För individuell sjuk- och premiebefrielseförsäkring tillämpas olika metoder för olika

delbestånd. Avsättning för oreglerade skador beräknas med hjälp av historik över kända skador, helårspremier eller kombinationer av kända skador och helårspremier. Val av metod styrs bland annat av tillgång till historik.

Beräkning av sjukreserver för kända skador baseras på antagande om sannolikhet för avveckling genom tillfrisknande och dödsfall.

Avsättningar för återstående skaderegleringskostnader baseras på tidigare års skaderegleringskostnader och en uppskattning av den totala mängden skador som återstår att reglera.

Not 39. Återbäring och rabatter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Ingående balans	4 424	4 063	4 424	4 063
Under perioden reglerad återbäring och rabatt	-450	-286	-450	-286
Beståndsoverlåtelse	268	-	268	-
Årets avsättning för ej förfallen återbäring	340	647	340	647
Utgående balans	4 582	4 424	4 582	4 424

Not 40. Villkorad återbäring

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Ingående balans brutto	485	467	485	467
Inbetalningar	10	18	10	18
Utbetalningar	-15	-15	-15	-15
Värdeförändring på placeringstillgångar	1	31	1	31
Avgifter	-6	-6	-6	-6
Avkastningsskatt	-1	-1	-1	-1
Riskresultat	0	0	0	0
Intern flytt	-14	-10	-14	-10
Utgående balans brutto	460	485	460	485
Utgående balans netto	460	485	460	485

Not 41. Fondförsäkringsåtaganden

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Ingående balans brutto	43 341	40 618	749	638
Inbetalningar	3 574	3 995	81	86
Utbetalningar	-1 935	-1 852	-41	-36
Återköp	-2 489	-2 412	-	-
Värdeförändring på placeringstillgångar	-1 999	3 408	-42	67
Avgifter	-298	-315	-5	-5
Avkastningsskatt	-108	-91	-1	0
Riskresultat	-7	-8	0	0
Intern flytt	-9	-1	-9	-1
Utgående balans brutto	40 071	43 341	732	749
Utgående balans netto	40 071	43 341	732	749

Not 42. Pensioner och liknande förpliktelser

Koncernen		
Mkr	2018	2017
Pensionsförpliktelser		
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser	1 025	1 203
Nuvärde av helt eller delvis ofonderade pensionsförpliktelser	-	10
Totalt nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	1 025	1 213
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	824	1 075
Netto redovisat avseende förmånsbestämda planer i balansräkning	201	138
Nettobeloppet för förmånsbestämda planer redovisas i följande poster i balansräkning		
Avsättningar till pensioner	201	138
Nettobeloppet i balansräkning	201	138
Förändring av nuvärdet för fonderade förpliktelser		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	1 203	1 198
Utbetalda ersättningar	-37	-47
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	22	27
Räntekostnad	23	30
Omvärderingar:		
Aktuariella vinster och förluster avseende ändrade finansiella antaganden	74	101
Fordran	-	-106
Effekt av ändrad fördelningsmodell inom Folksamkoncerner ¹⁾	-260	-
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	1 025	1 203
¹⁾ Se not 1 Redovisningsprinciper för mer information		
Förändring av nuvärdet för ofonderade pensionsförpliktelser		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	10	16
Kostnader för tjänstgöring innevarande år	0	-6
Aktuariella vinster och förluster	-10	0
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	0	10
Nuvärdet av förpliktelsen fördelar sig på planerna / medlemmar enligt följande		
Aktiva medlemmar	23%	26%
Fribrevsinnehavare	36%	34%
Pensionärer	41%	40%

Not 42. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Koncernen			
Mkr	2018	2017	
Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde			
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 1 januari	1 075	1 138	
Avgifter från arbetsgivaren	13	21	
Utbetalda ersättningar	-37	-47	
Ränteintäkt redovisad i resultatet	21	28	
Avkastning på förvaltningstillgångar exklusive ränteintäkt	-15	26	
Fordran (+)/skuld (-) mellan Folksamkoncerner	-	-91	
Effekt av ändrad fördelningsmodell inom Folksamkoncerner ¹⁾	-232	-	
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 31 december	825	1 075	

¹⁾Se not 1 Redovisningsprinciper för mer information.

Förvaltningstillgångarna består av följande		2018		2017	
Eget kapitalinstrument		239	29%	333	31%
Skuldinstrument		470	57%	613	57%
Fastigheter		115	14%	129	12%
Summa		825	100%	1 075	100%
Skuldinstrument					
Bostadsobligationer		312	38%	333	31%
Statsobligationer		186	23%	204	19%
Realränteobligationer		48	6%	54	5%
Kassa		-77	-9%	22	2%
Summa		470	57%	613	57%
varav:					
Noterade innehav		470		613	
Eget kapitalinstrument					
Sverige		91	11%	129	12%
Nordamerika		82	10%	107	10%
Europa exkl. Sverige		33	4%	54	5%
Japan		8	1%	21	2%
Asien exkl. Japan		8	1%	11	1%
Utvecklingsmarknader		16	2%	11	1%
Summa		239	29%	333	31%
varav:					
Noterade innehav		239		333	

Fastigheter

Fastigheter utgör 14 procent (12 procent) av förvaltningstillgångarnas värde. Alla fastigheter är belägna i Sverige.

Pensionsstiftelsens tillgångar utgör förvaltningstillgångar för pensioner och värderas till marknadsvärde. Pensionsstiftelsen investerar på sådant sätt att likviditeten för pensionsstiftelsen är säkrad. Investeringsperioden är långsiktig och ska täcka öknings av pensionsförpliktelser. Den genomsnittliga löptiden på pensionsförpliktelserna uppgår till cirka 17 år.

I Konsumentkooperationens pensionsstiftelse finns tre portföljer med olika risknivåer, en låg, en mellan och en hög risknivå.

I förvaltningen av Folksam tillgångar i pensionsstiftelsen har Folksam valt en fördelning av portföljen där tillgångsfördelningen är cirka 57 procent skuldinstrument, cirka 29 procent eget kapitalinstrument och cirka 14 procent fastigheter.

Investeringsplaner beslutas av styrelsen för Pensionsstiftelsen och en gång per år görs en översyn av strategierna och tillgångsfördelningen.

Not 42. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Koncernen		
Kostnad redovisad i årets resultat	2018	2017
Kostnader avseende tjänstgöring innevarande period	22	27
Netto ränteintäkt/räntekostnad	3	2
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) avseende förmånsbestämda planer	25	29
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) avseende avgiftssbestämda planer	12	11
Total pensionskostnad i årets resultat	37	40
Kostnaden redovisas i följande rader ingående i årets resultat		
Administrationskostnader	22	27
Kapitalavkastning intäkter	-20	-28
Kapitalavkastning kostnader	23	30
Summa	25	29
Verklig avkastning på förvaltningstillgångar	6	54
Kostnad redovisad i övrigt totalresultat		
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	-100	101
Skillnad mellan faktisk avkastning och avkastning enligt diskonteringsräntan på förvaltningstillgångarna	5	-26
Netto redovisat i övrigt totalresultat inklusive löneskatt	-95	75
Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser		
	2018	2017
Diskonteringsränta	2,18%	2,53%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,18%	2,53%
Framtida löneökning	3,46%	3,50%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,46%	3,50%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,96%	2,00%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
	FFFS	FFFS
Livslängdsantaganden	2007:31	2007:31

Not 42. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Livslängd

Antagandena om livslängd följer Finansinspektionens trygghandgrunder (generationsdödlighet). Tabellen nedan visar förväntad återstående livslängd för män och kvinnor i olika åldrar. Samma antaganden om livslängd används för Folksams samtliga pensionsplaner.

Förväntad återstående livslängd, år	Ålder	Man	Kvinna
	30	56	57
	50	34	37
	70	15	18

Aktuariella antaganden

Den aktuariella beräkningen av pensionsförpliktelser och pensionskostnader baseras på följande antaganden.

Diskonteringsränta

För att bestämma diskonteringsräntan använder Folksam den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar beräknas baserat på den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Framtida löneökning

Framtida löneökning avspeglar förväntade framtida procentuella löneökningar som en sammansatt effekt av inflation, tjänsteålder och befordran.

Inflation

Beträffande inflationsantagande har Folksam valt att följa Riksbankens uppsatta inflationsmål som utgångspunkt vid beräkningarna.

Framtida ökning av pensioner

Inflationsantaganden används för uppräknings av framtida ökning av pensioner.

Inkomstbasbeloppet

Inkomstbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och används bland annat för att bestämma taket i pensionsgrundande lön i det allmänna pensionssystemet.

Not 42. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Känslighetsanalys

Koncernen, Mkr	Ökning	Minskning
Diskonteringsränta 1% förändring på pensionsskuld	-158	205
Framtida löneökning 1% förändring på pensionsskuld	40	-35

Känslighetsanalyserna baseras på en förändring i ett antaganden medan det andra antagandet är konstant.

Finansiering

Koncernen uppskattar att 24 (9) miljoner kronor blir betalda under 2018 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer.

Aktuariella beräkningar görs för Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna på förmånsbestämda pensions-avsättningar enligt IAS 19. Beräkningarna görs per pensionsplan och arbetsgivare.

KTP planen, som är den största pensionsplanen inom Folksam, är tryggad i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda inom Folksam.

Inom Folksam fördelas kostnaderna och åtaganden inom respektive koncern enligt en fördelningsnyckel baserad på lönesummor för respektive företag som ingår i Folksam Liv- och Folksam-Sak koncernerna. Detta görs för att återspegla

en så korrekt bild som möjligt av kostnader och åtaganden inom koncernerna.

Lönesummorna varierar mellan åren varför den procentuella fördelningen av utgående pensionsavsättningen ändras mellan Folksam Liv- och Folksam Sak koncernerna. Fördelningsnyckeln avseende ingående pensionsskuld baseras på ett vägt tal av historisk data medan fördelningsnyckeln avseende årets avsättning baseras på årets fördelade lönekostnader. Mer om pensionsplaner och pensionsåtaganden finns att läsa i not 52 Medelantal anställda samt löner och ersättningar samt i not 1 Redovisningsprinciper.

Moderföretaget, Mkr	2018	2017
Ingående balans	4	11
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	0	0
Aktuariella vinster och förluster	-5	-8
Utgående balans	0	4
Antaganden		
Diskonteringsränta	2,18%	2,43%
Framtida löneökning	3,46%	3,40%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,46%	3,40%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,96%	1,90%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantagande	FFFS	FFFS
	2007:31	2007:31

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser i moderföretaget avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställda väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Ytterligare information om pensionsåtaganden lämnas i not Medelantal anställda samt löner och ersättningar.

Not 43. Uppskjuten skatteskuld

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Uppskjutna skattefordringar (-) och skatteskulder (+)				
Byggnader och mark	199	179	105	96
Aktier och andelar	367	463	368	463
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	29	37	29	37
Derivat	6	0	6	0
Obeskattade reserver	202	141	-	-
Avsättning för pensionsförpliktelser utanför tryggandelag	-4	-5	-	-1
Övriga uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	799	815	508	595

Årets förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader har i moderföretaget redovisats över resultaträkningen. I koncernen har årets förändring av uppskjuten skatt redovisats med 25 (50) miljoner kronor över resultaträkningen och -1 (4) miljoner kronor över övrigt totalresultat. Ej aktiverade underskottsavdrag uppgår till 6 (0) miljoner kronor i koncernen, och i moderföretaget 0 (0) miljoner kronor.

I juni 2018 beslutades att bolagsskatten ska sänkas och att sänkningen ska ske stegvis. För åren 2019-2020 sänks bolagsskatten till 21,4 procent och för åren 2021 och framåt sänks bolagsskatten till 20,6 procent.

Dock finns det särskilda regler för periodiseringsfonder. Återföring av existerande periodiseringsfonder 2018 ska räknas upp för att balansera den lägre skattesatsen. Vid återföring av åren 2019-2020 görs återföring med 103 procent av avdraget. Vid återföring av åren 2021 och framåt görs återföring med 106 procent av avdraget. Uppräkning sker endast i koncernen. Uppskjuten skatt som återförs till beskattning 2019 eller senare omvärderas i bokslut 2018 till den beslutade skattesatsen som gäller för det år den uppskjutna skatten beräknas återföras.

Not 44. Skulder avseende direkt försäkring

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Försäkringstagare	13	1	12	0
Summa	13	1	12	0

Not 45. Skulder till kreditinstitut

Mkr	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2018	2017	2018	2017
Koncernen				
Kreditinstitut Sverige	200	114	200	114
Kreditinstitut inom EU	99	-	99	-
Summa	298	114	298	114

Mkr	2018		2017	
	2018	2017	2018	2017
Moderföretaget				
Kreditinstitut Sverige	200	114	200	114
Kreditinstitut inom EU	99	-	99	-
Summa	298	114	298	114

Not 46. Övriga skulder

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Skulder till koncernföretag ¹⁾	9	11	112	336
Skulder till närstående företag	651	610	647	598
Leverantörsskulder	35	22	30	18
Röpta ej likviderade aktier, andelar och räntebärande värdepapper	945	238	945	238
Övrigt	952	409	293	271
Summa	2 592	1 291	2 027	1 461

¹⁾ För koncernen avser dessa skulder endast skulder till ej konsoliderade företag.

Not 47. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Upplupna kostnader	325	310	172	161
Förutbetalda intäkter	184	195	153	174
Summa	508	505	325	335

Not 48. Ställda säkerheter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)				
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar				
Förvaltningsfastigheter	16 315	14 505	-	-
Byggnader och mark	-	-	5 886	5 217
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	5 849	6 075
Aktier och andelar i intresseföretag	1 119	1 668	396	266
Lån till koncern- och intresseföretag	581	751	3 557	1 174
Aktier och andelar	57 513	60 272	57 513	60 272
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	97 569	93 200	97 442	93 074
Lån med säkerhet i fast egendom	-	20	-	20
Övriga lån	1 519	1 321	1 519	1 321
Derivat	128	-85	128	-85
Kassa och bank	4 619	3 890	3 632	3 328
Upplupna räntor och hyresintäkter	830	806	830	806
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisken	40 050	43 324	732	749
Materiella tillgångar	1 439	1 456	-	-
Summa	221 682	221 128	177 484	172 217
För andras räkning pantsatta tillgångar				
Aktier i intresseföretag	-	77	-	77
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 331	2 063	1 331	2 063
Likvida medel	463	588	463	588
Summa	1 794	2 728	1 794	2 728
Summa ställda säkerheter	223 476	223 856	179 278	174 944

Säkerheter har ställts i enlighet med clearing-institutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Folksam Liv har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som företaget har mot försäkringstagarna. De försäkringstekniska åtagandena uppgår till 156 125 (155 887) miljoner kronor för koncernen och 116 724 (113 242) miljoner kronor för moderföretaget.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och/eller likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

I posten ingår också lämnad pant för aktier i intresseföretag där Folksam Liv enligt aktieägaravtal pantsatt sina aktier till förmån för övriga delägare. Panten får endast disponeras för att tillvarata avtalsparternas rättigheter enligt aktieägaravtalet.

Not 49. Eventualförpliktelser

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Solidariskt betalningsansvar för skulder i handelsbolag ¹⁾	-	-	155	223
Garantier	35	-	29	-
Övriga eventalförpliktelser	241	303	241	303
Summa	276	303	426	526
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	35	-	185	223

¹⁾ Jämförelsetal för koncernens eventalförpliktelser har ändrats. Förpliktelserna har minskat för koncernen till följd av att konsoliderade kommanditbolags förpliktelser redan är upptagna i koncernens balansräkning som skulder. Förpliktelserna för kommanditbolags skulder kvarstår som eventalförpliktelse i moderföretaget.

Not 50. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Redovisade åtagande för avtalat men ännu ej investerat riskkapital	3 368	2 142	3 368	2 142
Redovisat åtagande för avtalat men ännu ej utbetalt lån till intresseföretag	431	369	431	369
Övriga åtaganden intresseföretag	10	-	10	-
Summa	3 809	2 511	3 809	2 511
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	441	369	441	369

För upplysningar om operationella leasingavtal se not 10 Driftskostnader.

Not 51. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan Folksam Liv och närstående företag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen, inklusive KPA Pension) samt övriga närstående parter. Samtliga företag i Folksam definieras som närstående.

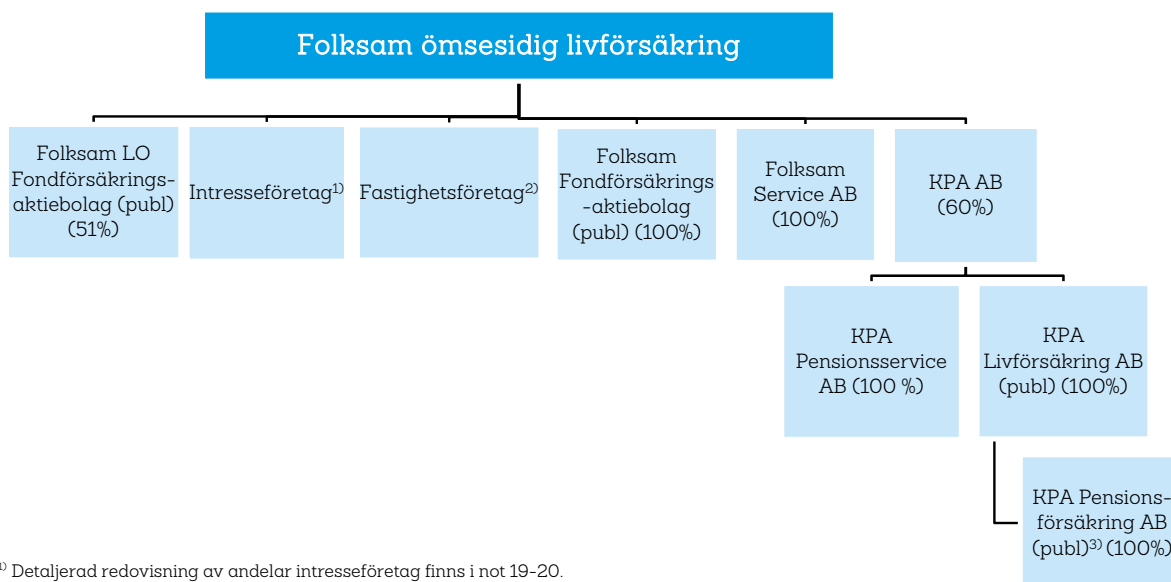
Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt företag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med företag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i Folksam och företag/organisationer med inflytande i Folksam genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning

lämnas avseende "Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare" i not 52. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Som närstående parter räknas inte de organisationer som har styrelserepresentation i företag i Folksam. Dessa agerar inte i direkt eget intresse utan representerar försäkrings-tagarna.

Bolagsstruktur i Folksam

Folksam består av två koncerner. Folksam Sak-koncernen och Folksam Liv-koncernen. Bilden nedan visar legal struktur för Folksam Liv-koncernen. Detaljerad redovisning av samtliga Sak-koncernföretag finns i årsredovisning för Folksam ömsesidig sakförsäkring.

¹) Detaljerad redovisning av andelar intresseföretag finns i not 19-20.

²) Detaljerad redovisning av dotterföretag finns i not 18.

³) Detaljerad redovisning av samtliga dotter- och intresseföretag finns i not 17-18 i Årsredovisning för KPA Pensionsförsäkring AB (publ).

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplan. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt som möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

Not 51. Upplysningar om närstående forts.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommits på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/företag som interdebiteras. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan företag inom Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I Folksam Liv uppgick internräntan 2018 till en intäkt om 9,1 (3,6) miljoner kronor.

Lån

Folksam Liv har lämnat lån till dotter- och intresseföretag i samband med fastighets- och företagsförvärv om totalt 3 738 (3 053) miljoner kronor. Lånefordringarna uppgår till: Niterka KB 110 (120) miljoner kronor, Folksam Fastighet Holding AB 177 (177) miljoner kronor, Spelbomskan KB O (50) miljoner kronor, Kungsholmsarkivet AB 252 (252) miljoner kronor, Lysbomben Arkivet AB 121 (121) miljoner kronor, Folksam Cruise Holding AB O (398) miljoner kronor, Kulltorp Holding AB O (12) miljoner kronor, Kungsbrohus Holding AB 449 (449) miljoner kronor, Gårdbask AB 295 (295) miljoner kronor, Grönbask AB 586 (586) miljoner kronor, Gyllenforsen Blåstern Holding AB 745 (O) miljoner kronor, Gyllenforsen Roddaren Holding AB 264 (O) miljoner kronor, KPA Pensionservice 50 (O) miljoner kronor, AB Hotelinvest 426 (426) miljoner kronor samt Sicklaön Bygg Invest AB 262 (166) miljoner kronor. Intäktsräntan på dessa lån uppgick till 32 (56) miljoner kronor. Lånen redovisas under balansposterna Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag samt Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag.

Garantier/eventualförpliktelser

Solidariskt betalningsansvar för handelsbolagets skulder redovisas bland ansvarsförbindelser med 155 (223) miljoner kronor. Avtal har upprättats mellan Folksam Liv och Folksam Sak gällande fördelning av ansvar för borgensförpliktelse till förmån för intresseföretag samt övriga eventualförpliktelser, uppgående till totalt 241 (303) miljoner kronor. Garantier om 29 miljoner kronor har lämnats enligt överlåtelseavtal avseende aktier i PWP AB.

Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

Avtalad, ännu ej investerad del i fastighet redovisas under ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen med 441 (369) miljoner kronor.

Återförsäkring

Återförsäkring för företagen inom Folksam sker huvudsakligen gentemot extern part. Folksam Liv har mottagit intern återförsäkring genom att Folksam Fondförsäkringsaktiebolag har återförsäkrat sig hos Folksam Liv med en premievolym uppgående till 3,4 (4) miljoner kronor. Vidare har Folksam Liv mottagit återförsäkring från Förenade Liv med en premievolym om 0,1 (0,1) miljoner kronor.

Aktieägartillskott

Under 2018 har Folksam Liv lämnat aktieägartillskott till AB Hotelinvest om 0,6 (126) miljoner kronor, till Folksam Fastighet Holding AB om 1,7 (251) miljoner kronor, till Gyllenforsen Fastigheter KB om 432,1 (O) miljoner kronor, till Cruise Holding AB om 0,1 (O) miljoner kronor samt till Gyllenforsen förvaltning om 0,3 (O) miljoner kronor.

Utdelningar

Folksam Liv har erhållit utdelning om 1 152,3 (O) miljoner kronor från Gyllenforsen Fastigheter KB, O (6) miljoner kronor från KPA AB samt 20 (40) miljoner kronor från Niterka II KB.

Koncernbidrag

Folksam liv har under året lämnat koncernbidrag till Folksam fondförsäkring AB om O (55) miljoner kronor och till Folksam Service AB om O (51) miljoner kronor.

Övrigt

Finansinspektionen gav sitt tillstånd att verkställa avtal om överlåtelse av försäkringsbestånd från Förenade Liv Gruppöförsäkring AB till Folksam Sak och Folksam Liv. Överlåtelsen verkställdes per den första juni 2018. Folksam Sak övertog försäkringstekniska avsättningar om cirka 1 358 miljoner kronor och en konsolideringsfond om cirka 1 013 miljoner kronor. Folksam Liv övertog försäkringstekniska avsättningar om cirka 740 miljoner kronor och en konsolideringsfond om 781 miljoner kronor.

Not 51. Upplysningar om närstående forts.

Följande transaktioner har skett mellan moderföretaget Folksam Liv och närstående parter inom:

		2018				2017			
Folksam Liv-koncernen, Tkr		Erlagd	Erhållen	Fordran	Skuld	Erlagd	Erhållen	Fordran	Skuld
Dotterföretag:				17 581	119 866			7 525	305 786
	Administrativt stöd	2 736	2 495			6 834	7 372		
	Försäkringsrörelsen	200	21 853			1	63 134		
	IT	-	82 252			-	67 811		
KPA-koncernen:									
Moderföretag: 1)				-	-			-	-
	Administrativt stöd	-	-			362	923		
	Försäkringsrörelsen	-	-			66	5 746		
	IT	-	-			-	11 270		
Dotterföretag:				72 545	-			62 362	-
	Administrativt stöd	1 522	-			-	-		
	Kapitalförvaltning	-	-			-	6 115		
	Försäkringsrörelsen	-	839			75	-		
Koncernföretag:				41 988	-			33 838	-
	Administrativt stöd	1 598	1 404			1 358	3 900		
	Kapitalförvaltning	-	106 456			-	101 816		
	IT	1 920	89 021			-65	49 982		
	Försäkringsrörelsen	900	34 686			722	29 572		
Summa		8 876	339 006	132 114	119 866	9 353	347 641	103 725	305 786
Folksam Sak-koncernen, Tkr									
Moderföretag:				18 632	647 168			-	571 392
	Administrativt stöd	176 331	4 254			223 076	8 171		
	Försäkringsrörelsen	140 870	9 422			141 908	12 976		
	IT	298 317	95 252			256 308	128 065		
	Kapitalförvaltning	40 963	-			45 927	-		
Dotterföretag:				116	-			225	-
	Administrativt stöd	181	62			134	279		
	Försäkringsrörelsen	12	-			-	4 254		
	IT	-	301			-	7		
	Kapitalförvaltning	-	547			-	4 383		
Koncernföretag:				-	-			12	-
Summa		656 674	109 838	18 748	647 168	667 354	158 135	236	571 392
Övriga närstående parter, Tkr									
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse:				16 110	-			5 710	-
	Kapitalförvaltning	-	16 111			-	23 997		
Summa		-	16 111	16 110	-	-	23 997	5 710	-
Summa		665 550	464 954	166 972	767 034	678 064	529 773	109 671	877 178

¹⁾ Moderföretag i KPA-koncernen är KPA AB som även är ett dotterföretag till Folksam Liv.

Försäkringsrörelsen består av kostnader för bland annat distribution, skadehantering, kundservice, försäkringsadministration och den gemensamma marknadsorganisationen. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna.

Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för hyra, personalkostnader, kommunikation, redovisning, revision och marknadsföring.

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Medelantal anställda ¹⁾	Koncernen		Moderföretaget	
	2018	2017	2018	2017
Tjänstemän	788	736	775	724
varav män	44%	44%	44%	44%

¹⁾Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i Folksam Liv 755 (678) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner		Koncernen		Moderföretag	
Tkr		2018	2017	2018	2017
Styrelse		3 488	3 232	3 284	3 000
Vd		4 602	5 109	3 200	3 128
Vice vd		1 602	1 597	1 601	1 592
Andra ledande befattningshavare		13 820	15 641	12 029	11 615
Summa ledande befattningshavare		23 512	25 579	20 114	19 335
Tjänstemän		447 155	426 580	443 192	423 060
Summa		470 667	452 159	463 306	442 395
Sociala kostnader		247 239	225 531	244 063	225 110
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt		2 066	2 029	1 346	1 351
varav pensionskostnader vice vd, inklusive löneskatt		589	586	589	586
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt		5 411	5 945	4 411	4 396
varav pensionskostnader tjänstemän, inklusive löneskatt		74 396	76 583	75 652	80 785

Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare, antal	Koncernen				Moderföretag			
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	11	14	11	12	8	9	6	9
Vd	-	3	-	3	-	1	-	1
Vice vd	1	-	1	-	1	-	1	-
Andra ledande befattningshavare	6	5	6	9	5	4	5	5
Summa kvinnor och män, ledande befattningshavare	18	22	18	24	14	14	12	15

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy Folksam Liv utgår från grundläggande värderingar i Folksam Liv och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att Folksam Liv når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på Folksam Liv. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. För vd och ledamot i koncernledningen gäller dessutom, "Övergripande principer vid avtal om ersättning och andra anställningsvillkor för Folksam Livs och Folksam Saks verkställande direktör samt för ledamöterna i koncernledningen".

Folksam Liv har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar. För att minimera överdrivet risktagande samt undvika intressekonflikter där kundens intressen inte tas till vara med tillbörlig omsorg så utgår inga rörliga ersättningar inom Folksam Liv utöver kollektiva program baserade på Folksam Livs övergripande mål fastställda av styrelsen för Folksam Liv och som gäller för alla anställda inom Folksam Liv inklusive dotterföretag.

För ledande befattningshavare och chefen för internrevision utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda som kan påverka Folksam Livs risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksam Livs övergripande mål fastställda av styrelsen för Folksam Liv och som gäller för alla anställda inom Folksam Liv inklusive dotterföretag.

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Beslutsgång för ersättningspolicy

Ersättningspolicyen är fastställd av Folksam Livs styrelse. Styrelsens beslut grundades på en riskanalys av hur ersättningar påverkar de risker företaget utsätts för och hur dessa risker hanteras. Riskanalysen har utvisat att de existerande rörliga lönomodellerna samt befintliga belöningsprogram inte äventyrar Folksams Livs ekonomiska ställning.

Moderföretagets styrelse har därefter verkat för att dotterföretag inom koncernen fastställer sina egna ersättningspolicyer i linje med moderföretagets policy.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandatperiod

Ersättningsutskottet är gemensamt för Folksam Sak och Folksam Liv och består av tre ledamöter. Ledamöterna utses inom styrelserna i Folksam Sak och Folksam Liv för en period av ett år. Utskottet utser inom sig en ordförande. Ordförande är Ulf Andersson och övriga ledamöter är Lars Ericson och Eva Nordström.

Utskottet ska bereda styrelsens beslut om ersättning och andra anställningsvillkor för vd och koncernledning. Utskottet ska också lämna bolagstämman förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för vd och koncernledningen i övrigt i Folksam Sak och Folksam Liv.

Anställda som kan påverka Folksams risknivå

I Folksam Livs ersättningspolicy definieras vilka anställda som anses kunna påverka företagets risknivå. Denna grupp

omfattar ledande befattningshavare; vd och koncernledning, samt vd och vice vd i dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn. Utöver dessa omfattas också personer som ansvarar för centrala funktioner (Aktuariefunktionen, Risk och compliance samt Internrevision) samt ytterligare befattningshavare såsom styrelseledamöter i moder- och dotterföretag (inte personalrepresentanter) som står under Finansinspektionens tillsyn, ansvariga aktuarier i respektive företag, anställda i oberoende kontrollfunktioner (Aktuariefunktionen, Risk och compliance samt Internrevision), ledamöter i risk- och kapitalkommittén samt risk- och kontrollkommittén, samt chefen för extern bolagsstyrning/ansvarsfullt ägande.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksams verksamhet utom vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretagen och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2018 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebanshens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärsmål - Nöjda kunder samt Helkunder - vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Moderföretaget 2018, Tkr							
Ersättning styrelse och utskott	Styrelse- arvode	Revisions- och compliance- utskott	Ersättnings- utskott	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ⁵⁾	Totalt
Styrelsens ordförande							
Lars Ericson ordförande ⁶⁾	299	-	73	91	1	145	609
Eva-Lis Sirén vice ordförande ^{3) 6)}	118	-	43	-	0	51	212
Johanna Jaara Åstrand vice ordförande ⁴⁾	61			7	1	21	90
Övriga styrelseledamöter							
Göran Arrius	149	-	-	98	1	78	326
Tobias Baudin	157	-	-	-	0	49	206
Elisabeth Brandt Ygeman	157	-	-	-	1	49	207
Britt Hansson	165	98	-	-	1	82	346
Cecilia Hermansson	180	-	-	91	1	85	357
Lars-Inge Larsson	165	98	-	-	1	43	306
Jonas Nordling	149	-	-	-	0	47	196
Johan Lindholm	165	-	-	-	0	52	216
Mikael Åbom	165	98	-	-	0	82	345
Eva Nordström ⁶⁾	157	-	23	-	0	57	237
Suppleanter							
Personalrepresentanter, 3 (3) personer	478	-	-	-	2	150	630
Summa ersättning styrelse och utskott	2 563	294	139	287	9	992	4 284

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Moderföretaget 2017, Tkr

	Styrelse- arvode	Revisions- och compliance- utskott	Ersättnings- utskott	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ⁵⁾	Totalt
Styrelsens ordförande							
Lars Ericson ordförande ^{2 6)}	159	-	30	94	1	89	372
Göran Lindblå ordförande ^{1) 6)}	189	-	47	-	0	74	310
Eva-Lis Sirén vice ordförande ⁶⁾	172	-	77	-	1	78	328
Övriga styrelseledamöter							
Göran Arrius	137	-	-	94	1	72	304
Elisabeth Brandt Ygeman	144	-	-	-	1	45	190
Britt Hansson	144	86	-	-	1	72	303
Cecilia Hermansson	159	-	-	94	1	79	333
Maj-Britt Johansson-Lindfors ¹	84	56	-	-	0	44	184
Lars-Inge Larsson	129	30	-	-	1	26	186
Jonas Nordling	137	-	-	-	0	43	179
Tobias Baudin ²	68	-	-	-	0	21	89
Niklas Rengen ¹	84	-	-	-	0	26	110
Jan Rudén ¹	84	56	-	-	0	44	184
Johan Lindholm ²	60	-	-	-	0	19	79
Mikael Åbom ²	60	30	-	-	0	28	118
Eva Nordström ²	68	-	-	-	0	21	89
Suppleanter							
Maria Boln ²	8	-	-	-	0	2	10
Personalrepresentanter, 3 (5) personer	432	-	-	-	2	136	570
Summa	2 316	258	154	281	9	922	3 939

¹⁾ Avgick på stämman i april 2017²⁾ Valdes in vid stämman i april 2017³⁾ Avgick på stämman i april 2018⁴⁾ Valdes in vid stämman i april 2018⁵⁾ Varav inga pensionskostnader⁶⁾ Gemensamt Ersättningsutskott med Folksam Sak, utbetalningen sker från Folksam Liv.

Arvodesnivåer styrelsen	2018	2017
Styrelseordförande, fast årsarvode	195	185
Vice ordförande, fast årsarvode	105	103
Övriga, exklusive vd, fast årsarvode	74,5	73
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,7	7,5
Personalrepresentanter		
Ordinarie ledamot	74,5	73
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,7	7,5
Arvoden till utskott	2018	2017
Arvoden till ledamöter i Revisions- och complianceutskottet		
Årsarvode	46	45
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,7	7,5
Arvoden till ledamöter i Ersättningsutskottet¹⁾		
Årsarvode	18	17,5
Sammanträdesarvode per tillfälle	3,8	3,8
Arvoden till ledamöter i Risk- och kapitalutskottet		
Årsarvode	46	45
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,7	7,5

¹⁾ Ledamöter i Ersättningsutskottet (gemensamt med Folksam Sak) - arvoden avser Folksam Livs andel.

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Moderföretaget, Tkr		
Löner, ersättningar, arvoden och förmåner	2018	2017
Koncernchef och vd		
Jens Henriksson ¹⁾		
Grundlön	3 194	3 123
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	6	5
Pensionskostnad ³⁾	1 346	1 351
Summa kostnader	4 546	4 479
Vice vd		
Ylva Wessén, fr o m 2016-09-01 ¹⁾		
Grundlön	1 555	1 550
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	46	42
Pensionskostnad ³⁾	589	586
Summa kostnader	2 191	2 178
Andra ledande befattningshavare		
Andra ledande befattningshavare 9 (10) personer, varav 0 (0) personer med rörlig ersättning ^{1) 4)}		
Grundlön	11 760	11 368
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	260	247
Pensionskostnad ³⁾	4 411	4 396
Summa kostnader	16 431	16 011
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå		
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå 47 (29) personer, varav 37 (28) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	35 978	25 440
Rörlig ersättning	262	270
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	619	368
Pensionskostnad ³⁾	18 377	13 458
Summa kostnader	55 236	39 536
Övriga anställda 717 (683) personer, varav 717 (683) personer med rörlig ersättning		
	407 214	397 620
Rörlig ersättning ⁵⁾	5 327	7 790
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	8 372	7 218
Pensionskostnad ³⁾	57 276	67 327
Summa kostnader	478 190	479 955

¹⁾Ersättningar och förmåner för koncernchef/vd, vice vd och övriga ledande befattningshavare delas lika mellan Folksam Sak och Folksam Liv. Enligt ovan redovisas den del som avser Folksam Liv.

²⁾Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

³⁾Pensionskostnader avser kostnader, inklusive särskild löneskatt, hänförligt till respektive år.

⁴⁾Med andra ledande befattningshavare avses de 9 (10) personer vilka tillsammans med vd och vice vd utgör koncernledningen.

⁵⁾Rörlig ersättning avser Folksam's belöningsprogram.

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt

Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

Räkenskapsårets kostnadsförda totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 4 923 tusen kronor. Räkenskapsårets ackumulerade totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 693 tusen kronor och räkenskapsårets utbetalda avgångsvederlag uppgick till 12 925 tusen kronor. Överenskommelserna om avgångsvederlag har alla haft individuella behov. Inga avgångsvederlag avser anställda i ledande position eller anställda som kan påverka företagets risknivå.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättningar till styrelsen

Bolagsstämman beslutar om de arvoden som ska utgå till styrelsen i form av årsarvoden och sammanträdesarvoden. Valberedningen ska enligt sin instruktion föreslå bolagsstämman arvoden som utgår från Folksam Livs grundläggande värderingar och som medverkar till att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt. Arvodensnivåerna ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden som ligger i linje med ägarnas förväntningar. I syfte att bidra till ett sunt risktagande ska i rimlig omfattning hänsyn tas till vad som utgör marknadsmässiga arvoden. Arvodensnivåerna i kooperativa och folkrörelseägda företag ska därvid särskilt beaktas. Vid sidan av årsarvode och sammanträdesarvode kan förslag lämnas om att andra förmåner i begränsad omfattning ska utgå. Även sådana förslag ska vara i överensstämmelse med de angivna principerna.

Ersättningar till vd, vice vd och andra ledande befattningshavare

Principer för ersättning till vd, vice vd och andra ledande befattningshavare fastställs årligen av bolagsstämman. Ersättning utgörs av fast grundlön, övriga förmåner och pension. Lönesättningen för vd, vice vd och andra ledande befattningshavare ska utgå från Folksam Livs grundläggande värderingar och ska medverka till att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt samt bidra till ett sunt risktagande. Ersättningsnivåerna ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden som ligger i linje med ägarnas förväntningar. I rimlig omfattning ska hänsyn tas till vad som utgör marknadsmässiga löner på motsvarande nivå. Vid sidan av lön och pension får andra anställningsförmåner förekomma i begränsad omfattning. Sådana förmåner är en del av den totala ersättningen och får därför endast utgå i överensstämmelse med ovanstående principer för lönesättning. Inga belöningsprogram eller rörliga ersättningar utgår till ledande befattningshavare.

Enligt Folksam Livs ersättningspolicy fastställer styrelsen, efter förslag från ersättningsutskottet, lönen för vd, vice vd och ledande befattningshavare. Ersättningen till vd, vice vd och ledande befattningshavare revideras en gång per år.

Pensionsförmåner för vd, vice vd och andra ledande befattningshavare

Pensionsåldern för vd är 65 år. Vd har en premiebaserad pensionsförmån motsvarande 35 procent av den årliga bruttolönen.

För vice vd och övriga ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Samtliga ledande befattningshavare har en premiebaserad pensionsplan motsvarande 31 procent av den årliga bruttolönen. I anställningsavtal för ledande befattningshavare finns inskrivet att flytträtt av pensionen inte får utnyttjas om det kan antas att personen har kunskap om att en flytt i det enskilda fallet påverkar övriga försäkringstagare negativt.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår för vd med 12 månadslöner. För vd gäller en uppsägningstid på 6 månader från företagets sida och från vd sida gäller en uppsägningstid på 6 månader. Avgångsvederlag utgår för samtliga ledande befattningshavare med 12 månadslöner. För samtliga ledande befattningshavare gäller en uppsägningstid på 6 månader från ledande befattningshavarens sida. Från företagets sida gäller en uppsägningstid på 6 eller 12 månader.

Pensionsförmåner för personer som ansvarar för centrala funktioner

Pensionsförmåner utgår från den i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP.

Pensionsåtaganden moderföretaget

Folksam Livs pensionsplaner utgörs främst av pensionsförmåner som framgår i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP, för tjänstemän av den 1 juli 2011. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Den som är född den 30 juni 1978 eller tidigare omfattas av KTP avdelning 2 som i huvudsak är ett förmånsbestämt system. Detta kompletteras med KTP-K som är den premiebestämda delen inom KTP avdelning 2. Den som är född den 1 juli 1978 eller senare omfattas av KTP avdelning 1 som är helt premiebästämmd. Dock hade den som var född den 1 juli 1978 till och med den 30 juni 1983 möjlighet vid införandet av den nya planen 2011 rätt att välja att stanna kvar i den förmånsbestämda pensionen.

Not 52. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

För de medarbetare som omfattas av kollektivavtal mellan KFO och Hotell- och Restauranganställdas förbund samt Telefonrådgivare, TR, gäller en premiebestämd pensionsplan, KAP.

Pensionsplanerna för förmånsbestämda pensioner är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för förmånsbestämd pension för samtliga anställda inom Folksam. Folksam Sak har gett

Konsumentkooperationens pensionsstiftelse i uppdrag att ombesörja utbetalning av pension.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Mkr		
Pensionsåtagande tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse		
	2018	2017
Verkligt värde på särskilt avskiljbara tillgångar	4 383	4 402
Pensionsåtagande tryggade i Pensionsstiftelsen	-3 895	-3 814
Övervärde (inkl buffertkapital)	488	588
Specifikation av verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse		
Räntebärande värdepapper	2 498	2 509
Aktier	1 276	1 365
Övriga tillgångar	609	528
Totalt värde på särskilt avskilda tillgångar	4 383	4 402
Kostnader för pensioner i egen regi		
Avsättning till Pensionsstiftelsen	19	222
Utbetalda pensioner	197	195
Gottgörelse för pensionsutbetalningar och administration	-197	-195
Särskild löneskatt på pensionskostnader, 24,26%	5	54
Avgår avkastning på särskilt avskilda tillgångar	-27	-214
Nettokostnad för pensioner i egen regi	-3	62

Not 53. Avstämning av totalavkastningstabell

Mkr		Ingående marknads- värde	Utgående marknads- värde	Total av- kastning
Räntebärande	Not	2018-01-01	2018-12-31	2018
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22	95 236	99 626	-
Upplupen ränta		785	670	-
Direkt lån	24	9	9	-
Räntederivat, netto	26	-96	30	-
Valutaderivat, netto		97	383	-
Upplupen ränta räntederivat		25	150	-
Omklassificering till alternativa placeringar		-164	-163	-
Likvida medel		3 430	3 135	-
Räntebärande innan värderingsskillnader		99 322	103 840	415
Prisskillnader olika antal likviddagar vid värdering		76	85	-210
Värderingsprinciper terminer		13	19	224
Räntebärande enligt TAT		99 411	103 944	429
Aktier				
Aktier och andelar	21	60 980	58 229	-
Omklassificering till alternativa placeringar		-2 517	-3 621	-
Restitutioner	29	12	19	-
Aktiederivat, netto	26	-41	-94	-
Likvida medel		199	214	-
Aktier innan värderingsskillnader		58 633	54 747	4
Skillnad värderingskurs bid/traded		53	43	-19
Värderingsprinciper terminer		1	6	5
Aktier enligt TAT		58 687	54 796	-10
Alternativa placeringar				
Omklassificering från aktier		2 517	3 621	-
Andelar till intresseföretag		421	657	-
Avgår innehav i intresseföretag som förvaltar fastigheter		-193	-193	-
Lån till intresseföretag		576	364	-
Upplupen ränta lån till intresseföretag		182	12	-
Inteckningslån		40	40	-
Omklassificering från räntebärande		164	163	-
Övriga lån		1 500	1 410	-
Likvida medel		138	86	-
Alternativa placeringar innan värderingsskillnader		5 346	6 160	501
Värderingsskillnader		0	590	590
Alternativa placeringar enligt TAT		5 346	6 750	1 091

Not 53. Avstämning av totalavkastningstabell forts.

Mkr		Ingående marknads- värde	Utgående marknads- värde	Total av- kastning
Fastigheter	Not	2018-01-01	2018-12-31	2018
Byggnader och mark	17	5 217	5 886	
Rörelseskulder byggnader och mark		-44	-38	
Tillkommer indirekt ägda fastigheter	18	3 211	3 201	
Andelar i intresseföretag som förvaltar fastigheter		193	193	
Lån till koncernföretag		2 027	2 977	
Lån till intresseföretag		449	449	
Upplupen ränta på lån till intresseföretag		1	7	
Fastigheter innan värderingsskillnader		11 054	12 675	1 553
Marknadsvärdering indirekt ägda fastigheter		5 057	5 248	190
Fastigheter enligt TAT		16 111	17 923	1 743
Bolagsstrategiska innehav				
Aktier och andelar koncernföretag till bokfört värde	18	6 099	5 874	
Avgår innehav i indirekt ägda fastigheter	18	-3 211	-3 201	
Lån till koncernföretag som ej förvaltar fastigheter		-	50	
Bolagsstrategiska innan värderingsskillnader		2 888	2 723	-242
Uppdaterade marknadsvärden		1 718	1 350	-342
Bolagsstrategiska enligt TAT		4 606	4 073	-584

Not 54. Tvister

Det förekommer inte några tvister som väsentligt kan påverka företagets eller koncernens finansiella ställning. Inom ramen för den ordinarie affärsverksamheten förekommer visserligen löpande ett antal försäkringstvister, men de flesta avser mindre belopp och bedöms inte väsentligt påverka företagets eller koncernens finansiella ställning. Om det i något fall skulle röra större belopp görs regelmässigt en bedömning av det sannolika ekonomiska utfallet och behovet av en eventuell avsättning.

Not 55. Väsentliga händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser efter balansdagen.

Årsredovisningens undertecknande

Stockholm den 20 mars 2019

Lars Ericson
Styrelsens ordförande

Göran Arrius

Britt Hansson

Tobias Baudin

Eva Nordström

Johan Lindholm

Anders L. Johansson

Susanna Järnek

Elisabeth Brandt Ygeman

Mikael Åbom

Cecilia Hermansson

Johanna Jaara Åstrand

Mikael Täll

Lars-Inge Larsson

Jens Henriksson
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den mars 2019

KPMG AB
Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Årsredovisning 2018
Folksam ömsesidig livförsäkring
Organisationsnummer 502006-1585

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Folksam ömsesidig livförsäkring, org. nr 502006-1619

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Folksam ömsesidig livförsäkring för år 2018 med undantag för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 27-40 och hållbarhetsrapporten på sidorna 24-26. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 12-23 och 41-154 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Våra uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten på sidorna 27-40 och hållbarhetsrapporten på sidorna 24-26. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till revisionsutskottet i enlighet med revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerande företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Värdering av placeringstillgångar i nivå 3 som innehas till verkligt värde

Se redovisningsprinciper för placeringstillgångar i not 1, not 2 samt not 30 i års- och koncernredovisningen årsredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av området

Koncernen innehar placeringstillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen och som klassificeras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki.

Placeringsstillgångar i nivå 3 uppgår per den 31 december 2018 till 20 262 mkr i koncernen, vilket motsvarar 8,7 procent av koncernens totala tillgångar och 9 833 mkr i moderbolaget, vilket motsvarar 5,4 procent av moderbolagets totala tillgångar.

Placeringsstillgångarna utgörs av onoterade aktier och andelar, lånefordringar samt förvaltningsfastigheter.

Verkligt värde bestäms med hjälp av värderingsmodeller som bedöms vara lämpliga för respektive innehav. Vid modellvärderingen används antaganden och icke observerbara indata för beräkningar av verkligt värde vilket innebär att värderingen av placeringsstillgångar som klassificeras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki innefattar bedömningar av företagsledningen.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har tagit del av och utvärderat bolaget bedömning av verkliga värden för placeringsstillgångar i nivå 3.

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande företagsledningens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av kvalitet i data samt genomgång av värderingar utförda av externa specialister.

Vi har bedömt metoderna i modellerna mot praxis och värderingsriktlinjer. Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor samt undersökt betydande avvikelser.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av företagsledningens bedömningar.

Värdering av försäkringstekniska avsättningar

Se redovisningsprinciper för försäkringstekniska avsättningar i not 1, känslighet i antaganden som ligger till grund för värderingen i not 2 samt not 37 i års- och koncernredovisningen för detaljerade uppgifter och beskrivning av området.

Beskrivning av området

Koncernens tillika moderbolagets försäkringstekniska avsättning (före avgiven återförsäkring) uppgår till 116 Mdr per 31 december 2018, vilket motsvarar 50 procent av koncernens respektive 62 procent av moderbolagets balansomsättning. Detta är ett område som innefattar betydande bedömningar. Livförsäkringsavsättningar motsvarar kapitalvärdet av de garanterade förpliktelserna enligt löpande försäkringsavtal efter

avdrag för kapitalvärdet av framtida avtalade premieinbetalningar.

Avsättningarna beräknas enligt vedertagna aktuariella metoder. Beräkningarna bygger på antaganden om bland annat ränta, dödlighet, skatt och driftskostnader.

Avsättningen för oreglerade skador omfattar fyra olika avsättningar: avsättning för sjukräntor, rapporterade skador, icke rapporterade skador och en skadebehandlingsreserv. Viktiga antaganden är sjuklighet och avvecklingstid.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har bedömt tillämpade antaganden i de aktuariella metoderna som används vid beräkning av livförsäkringsavsättningar och avsättningen för oreglerade skador.

Vi har jämfört värderingsantagandena med bolagets egna utredningar, myndighetskrav och branschsiffror.

Vi har använt våra interna specialister på aktuariella frågor för att utmana de metoder och antaganden som använts vid beräkningarna av kassaflöden och värdering av avsättningarna. Vidare har vi via beräkningar kontrollerat att avsättningarna är rimliga jämfört med de förväntade avtalsenliga förpliktelserna eller mot våra egna kontrollberäkningar gällande avsättning för sjukräntor och okända skador.

Vi har stickprovsvis testat kontroller i företagsledningens process för kontroll av indata, aktuariella beräkningar och att bokning görs korrekt i huvudbok.

Vi har också kontrollerat fullständigheten i de underliggande fakta och omständigheter som presenteras i upplysningarna i koncernredovisningen och bedömt om informationen är tillräckligt omfattande för att förstå företagsledningens bedömningar.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1-11, 24-26, 27-40 samt 160-162. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller

misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och

koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan eller när, i ytterst sällsynta fall, vi bedömer att en fråga inte ska kommuniceras i revisionsberättelsen på grund av att de negativa konsekvenserna av att göra det rimligen skulle väntas vara större än allmänintresset av denna kommunikation

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Folksam ömsesidig livförsäkring för år 2018 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med försäkringsrörelselagen.

Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 27-40 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Stockholm den

KPMG AB

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att vår granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden. En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplýsningar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2-6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar samt är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 24-26 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FAR:s rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

KPMG AB, Box 382, 101 27. Stockholm, utsågs till Folksam ömsesidig livförsäkrings revisor av bolagsstämman den 19 april 2018. KPMG AB har varit bolagets revisor sedan före den 17 juni 1994.

Definitioner och begrepp

Aktiefonder

En fond som placerar sitt kapital i aktier och andra aktierelaterade instrument. Avkastningen är i regel starkt kopplad till hur den aktiemarknad där fonden investerar utvecklas.

Aktieoptioner

En option som har en aktie som underliggande vara. En aktieoption ger innehavaren rätten men inte skyldigheten att när som helst under löptiden köpa eller sälja aktier till ett på förhand bestämt lösenpris.

Direktavkastning, i procent

Kapitalavkastning, intäkter, minskat med driftskostnader för byggnader och mark, i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placerings-tillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med Kapitalavkastning, intäkter menas hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter m.m.

Driftskostnadsprocent

Driftskostnader i procent av premieintäkt. Med driftskostnader menas anskaffningskostnader, förändring i posten Förutbetalda anskaffningskostnader, administrations-kostnader samt provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring.

Försäkrad

Den person som omfattas av försäkringen.

Försäkringstagare

Den som har ingått försäkringsavtal med ett försäkringsföretag.

Förvalt kapital

Totala tillgångar med avdrag för finansiella skulder (andra avsättningar, skulder samt upplupna kostnader och förutbetalda intäkter) enligt balansräkningen.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnader jämte skaderegleringskostnader, i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med driftskostnader menas anskaffningskostnader, förändring i posten Förutbetalda anskaffningskostnader, administrationskostnader samt provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring.

Kapitalandelsmetoden

Förvärv av andelar i ett intresseföretag (inte dotterföretag). Det förvärvande företags andel av kapitalet i det förvärvade företaget beräknas. Beräkningen görs på samma sätt som enligt förvärvsmetoden (som används vid förvärv av dotterföretag).

Kapitalavkastning

Intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångarna i årets resultat.

Kapitalbas (enligt Solvens II)

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggskapital som har godkänts av Finansinspektionen.

I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Kollektiv konsolideringskapital

Visar skillnaden mellan företagets tillgångar värderade till verkligt värde och företagets åtagande, garanterade och ej garanterade. Det kollektiva konsolideringskapitalet beräknas separat för premiebestämda och förmånsbestämda försäkringar.

Konsolideringsgrad

Konsolideringskapitalet i procent av premieinkomsten för egen räkning.

Konsolideringskapital

Konsolideringskapital utgörs av i balansräkningen redovisat eget kapital, obeskattade reserver, uppskjuten skatt samt övervärden och undervärden i placeringstillgångar som inte redovisats i balansräkningen.

Medelantal anställda

Medelantalet anställda beräknas med utgångspunkt från antalet arbetstimmar, betald tid, relaterad till en årsarbetstid, exklusive ombud.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Obligationer

En räntebärande löpande skuldförbindelse, eller ett skuldebrev, som ges ut (emitteras) av stat, kommun, kreditmarknadsföretag, hypoteksinstitut eller större företag. Obligationer har i allmänhet lång löptid, minst ett år. Obligationens nominella belopp återbetalas när löptiden gått ut, däremellan sker periodiska ränteutbetalningar.

ORSA

"Own Risk Solvency Assessment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där företagets risker och kapitalbehov bedöms.

Placeringstillgångar

Tillgångar som har karaktären av kapitalplacering, det vill säga räntebärande värdepapper, aktier och fondandelar.

Premie

Pengar som arbetsgivaren betalar in till en anställds tjänstepension kallas för premie.

Premieinkomster

Med premieinkomst avses vederlaget till försäkringsföretag för det försäkringsskydd som har börjat gälla under perioden. Premieinkomsten beräknas exklusive rabatter, kreditförluster på premiefordringar, premieskatter och övriga offentliga avgifter. Premieinkomsten uppges till bruttobelopp före avräkning av återförsäkrars andel.

Premieintäkter

Premieintäkter beräknas som summan av premieinkomsten och förändringen i premieansvaret efter avräkning av återförsäkrars andel. Med premieintäkter avses ersättningen till försäkringsföretag för företagets försäkringsskydd för egen räkning som gäller under perioden.

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses solvenskapitalkrav i förhållande till kapitalbas.

Totala sjuktal

Det totala antalet sjuktimmar dividerat med schemalagd tid.

Skadeprocent

Försäkringsersättningar i procent av premieintäkter.

Solvens/Solvensgrad

Förmågan att lösa sina skulder eller stå för sina åtaganden till försäkringstagarna.

Solvens II

De regler för försäkringsföretags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetats fram inom EU. Reglerna började gälla den 1 januari 2016.

Solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvot

Ett försäkringsföretags kapitalbas dividerad med företagets solvensmarginal. Solvenskvoten måste överstiga 1, för att solvenskravet ska vara uppfyllt.

Solvensmarginal

Solvensmarginalen är den lägsta nivå som kapitalbasen ska uppgå till. Den beräknas utifrån verksamhetens art och omfattning. I Solvens II införs i stället begreppet solvenskapitalkrav med mer detaljerade beräkningsregler.

Termin

Med termin menas ett avtal om köp av egendom vid en framtida tidpunkt till ett bestämt pris (som fastställdes i samband med upprättandet av kontraktet), eller alternativt rätt till kontantavräkning. Ibland används det engelska uttrycket futures även på svenska.

Totalavkastning

Totalavkastningen i procent är beräknad som kapitalavkastning i förhållande till genomsnittligt förvaltad kapital.

Totalavkastning, i procent

Kapitalavkastning, intäkter jämte värdeförändringar och realisationsresultat vid försäljning av placeringstillgångar i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med Kapitalavkastning, intäkter menas hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter m.m.

Totalkostnadsprocent

Summan av försäkringsersättningar enligt skadeprocent och driftskostnader enligt driftskostnadsprocent i procent av premieintäkter.

Valutakurssäkring

Används för att skydda utländska innehav från valutakursfall.

Återbäringsränta

Återbäringsränta är den ränta med vilken överskott på premiebestämd traditionell försäkring fördelas till kunderna.

Bolagsbenämningar

Folksam och Folksamgruppen

Folksam och Folksamgruppen omfattar Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. För information om vilka företag som ingår i koncernen se not Aktier och andelar i koncernföretag samt not Aktier och andelar i intresseföretag.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. För information om vilka företag som ingår i koncernen se not Aktier och andelar i koncernföretag samt not Aktier och andelar i intresseföretag.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna. Det som skiljer mellan Folksam Sak-koncern (finansiella rapporter) och Folksam Sak-gruppen (Solvens II) är hur vissa företag konsolideras. Ett företag kan t ex klassificeras som intresseföretag i de finansiella rapporterna men i Solvens II ingår de inte i gruppen då regelverket i Solvens II innebär en strikt gräns på att innehav mindre än 20 procent inte ingår i gruppen.

Sicklaön Bygg Invest konsolideras som intresseföretag i de finansiella rapporterna men ingår inte i gruppen enligt Solvens II utan tas upp som ett externt innehav.

